

ARGIA

RAMON

GAZTELUMENDI

«Zenbait talde
bakezaleren
helburua ez da
bakea,
sufirimenduak
irautea baizik»

NAZIOARTEA

Hego Afrikako
hauteskundeei
odola darie

**FERNANDO
MUJICA**

«Nafarrek titulu
gogorak irakurtzera
behitu beharko dute»

MUSIKA

Merkatuaren hesitik
kanpora musika
berriak

SOZIALISTAK EUSKARAZ

HARKAITZ CANOREN KE ETA BEHELAINOPEKO POESIA LIBURUA

EUSKAL HERRIAN ROCK'N ROLLING

MUSIKA GEHIGARRIA

-
- Puntako talde eta joeran
 - Maketak
 - Euskal rockaren bilakaera
 - Herrialdeetako saltsak
 - Materialaren bilakaera
 - Gida
-

Datorren asteko **ARGIA** rekin DOHAINIK

Bota, bota harriak

MARTXOAK 27ko zenbakian, Jon Ale-
man, irakurleak zera dio P. Perurenaren
azken liburuz: «(...) min eman edo ez, segi
ezak putzueta(ra)ko uretara harriak boteaz.
Ur geldiek kiratsa zeriotek».

Segi, segi ezak harriak botaz lotsagabe,
eta ustez kontrako efektuz herorren buruari
ematen diokean (hor zeudek ur kiratsak)
Otto Weininger (hire maisua?) hari gertatu
zitzaien tankerara.

«Zerataz hitzegin nahi dut: dagoenari uko
eginik ez dagoenaz expikazioak emateko
duen maniaz». E.A. Poe.

Maxux Olaberria
Donostia

ARGIAz kexu

MARTXOAK 27ko ARGIAk ekarri zuen
trikitixari buruzko artikulua dela eta gure
kexua aurkeztu nahiko genduke.

Aipamen berezia eta mingarria ere egiten
da, batez ere izen propioak jartzerakoan eta
garbi utzi nahi dugu ez dela hori horrela
haizik eta ETIn elkarte bat garela eta ez
persona bakarra, eta gure helburuak dira
trikitixa promozionatu eta ezagutzera ema-
tea, ikasten ari direnei lagunduz. Hau au-
rera ateratzea besterik ez dugu nahi.

Zenbait irati eta beste komunikabideen
tan agertu den bezala guk ez dugu saltsarik

jarri nahi eta pakean uztea eskatzen diegu,
aurreko komunikatuan agertzen genuen
bezala.

Euskal Herriko XII. Trikitilari Gazteen
Txapelketaren erabilpenari buruz behingoz
argi gera dadila Zaldubarko Koral Elkartek
10 urtetan egindako lanari jarraipena bes-
terik ez diogula eman eta berarekin hitzegin
ondoren, noski.

Ustez trikitixaren onerako lanean ari gera
eta pakean uztea eskatzen zaizue.

**Euskal Herriko Trikitixaren Txokoa
Billabona (Gipuzkoa)**

Asteasuko behia eta Goizuetako zezena

OSO ditut estimuan biak ere. Ondoren-
go belar muturrak medio, bakoitza bere
larrean jartzen asmatuko banu... a zer no-
lako arindua!

Orian artekoetan, eurengana jo dudane-

tan, goikaldeko lantzarretan begibistatu
izan ditut. Larre motxa izaten da goiko hori,
baina fina oso. Freskotasuna tarte, goiti-
beherakoan, arin oso sentitu izan ohi naiz,
hegarako ia. «Zuek abisua pasa, ziztuan
izango nauzue eta» esanez bizkarra eman
nien azkenekotz.

Behelaldean egun batzu igaro ostean
larre berrian abisua jaso dut. «Baniak», eta
halaxe abiatu naiz, ohizkoetan bezala, go-
rantza.

Gaurkoan eguzkitsua eta argitsua. Harra-
patu nau mugimenduak, haize zurrumbilo
baten barna bainenbilen. Adi, azti eta erne
higia bere osotasunean dasta dezadan eta
jokuz kanpo gera ez nadin.

Gune heze bat tartean eta irristakorra
gerta. Behiak osotasunean-hezetasunaren
ezaugarrien jabe ikusi du hango mugimen-
dua eta, hala, iritsi egin barik, eta albora
eginez, gorantza egin ahal izan du. Zezena,
aldiz, ez osotasunaz jabetu —hezetasuna-
ren ezaugarri batzuen jabe— eta hala, la-
banean, beherantza.

Zezenaren txirristadaren zalapartak nire
jakinmina ernetu duen bitartean, behiaren
jira oso horrek nire jakinmina haratagora
eraman du.

«Baniak», eta han utzi ditut, bata, «Gizona
bere bakardadean» eta «Marasmus
femeninus»-en bestea; tartean literatura-an-
tiliteratura ezeune irristakorra epaile. Me-
rezi zuen bidaia, bai noskixel!

Pello Sarriegi
Barrika (Bizkaia)

H I R U G A R R E N B E G I A

Memoria eta oroimena

HITZAK haizeak dara-
matza» esan zuen, ziur aski
poetaren batek, baina
ederki asko zekien
Gutenbergen ondoren
«ez da haizerik sartzen
maitea» kanta dezakegula
inprimatutako hitzez. Hi-
tzok, eramatekotan, suak
eroan litzake. ARGIAkoak,
nonbait, ez ditu ez suak ez
haizeak ez denborak era-
maten, eta ustez historia-
ren magalean utzitakoak
ere mamu eskoziar mo-

duan azaltzen zaizkigu,
betiereko ibilaldian. Na-
zioarteko kronikan Pales-
tina eta Italia genituen hiz-
pide, baina inork deuseztu
ez zituen eleok *haragiz-
tatu* zitzaizkigun Gaztelu-
ko itxialditik ihesi: «Au-
rrera begira, gerrista eta
berritzaileen arteko zauria
lurralde desberdinetako
kongresuetan...». Aurreko
aleko kronikari zegozkio-
nak, eta modu nabarmen-
ean gainera, kazetariak

leiho esaten dioten horre-
tan. Sei hilabete eguraldi
negargarriaz eta horiek
eramateko haizerik ez!

Makinei memoria
—inoiz horri oroimena
deituz gero geurea galdu
dugula seinale— ezarri
dien teknologiak lantzean
behin egindako *dri-
bling*-en esparruan sartzen
da arestian aitatutakoa.
Bestelakoa da, oster, lau
orrialde berandugo zeto-
rrena, eta hirugarrene-

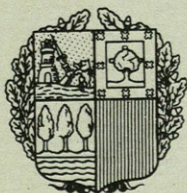
kook badugu ardurarik
hor. Europako agintariak
Delorsen ordezkariaren
bila jarri genituen. Arra-
nopola! Lehen ere nonnahi
agertzen zaizkigu eta gu
ordezkariak erantsi. *Or-
dezk*oa dela, alegia, agin-
tariak kausitu beharrekoa.

Barkamena ozen eska-
tzeke modukoa, azkenik,
izen bereziarena. **Xose** du
izena, ez noski **Xoxe**.

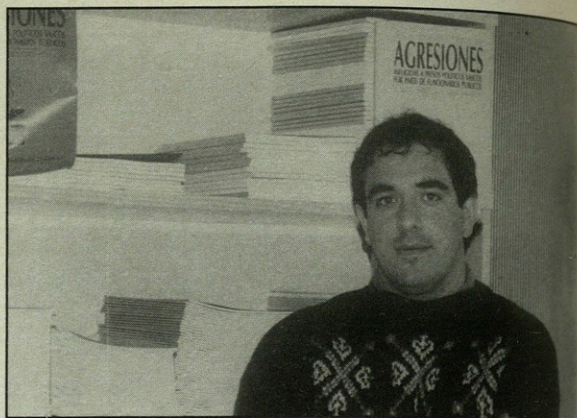
MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Ramon Gaztelumendi, Senideak taldeko bozeramailea. AITZIBER YARZA.
10. Berdeak politikaren ortzadarretik kanpo. AITZIBER YARZA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioartea kronika. XABIER LETONA.
16. Hego Afrikako hauteskundeak odolaren usainean. XABIER LETONA.
20. Mario Tome, Portugaleko Krebelinen Iraultzako kapitaina. XABIER LETONA.
22. Nazioartea ttantaka.
24. Elkarteen errenta aitopena. MYRIAM GARTZIA.
25. Miguel Angel Anzizar, Nafarroako UGTko idazkari nagusia. MYRIAM GARTZIA.
26. Baleen negar gurea. MYRIAM GARTZIA.
28. PSE-EEren euskal kulturarekiko estrategia berriak bazterrak harrotu ditu. ALBERTO IRAZU.
32. Ordenagailuko minez. AMAGOIA IBAN.
34. Fernando Mujika: «Nafarrek titular gogorak irakurtzera ohitu beharko dute». IÑIGO HERCE.
40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. XXI. mende atariko musika saiaketak. JOXI GOIKOETXEA.
46. Eneko Olasagasti eta Carlos Zabalak zuzentzen duten «Maite» filmea martxan da. J.J. PETRIKORENA.
48. Harkaitz Canok «Kea behelainopean bezala» poesia liburua kaleratu du Susarekin. J.J. PETRIKORENA.
50. «Maite» filmean parte hartzen ari da Carlos Acosta aktore kubatarra. JOXI GOIKOETXEA.
52. Kultura Agenda.
56. Kultura ttantaka.
58. Aukeran.
66. Garoña, ez eskerrik asko. MANU ARANBURU.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

RAMON GAZTELUMENDI: Apirilaren 23an Senideak Ahaideak, Gureak, AFAPP eta Salhaketa taldeek «Ez dago aitzakiri» euskal preso guztiak Euskal Herrira» lelopean manifestaldia antolatu dute. Intsumisoen senideek eta beste zenbait taldek ere atxikimendua adierazi dute. Ipar zein Hegoaldeko taldeak eta baita preso sozialekin lan egiten duten taldeak bilduko dira lehenengo horrelako ekitaldi batean. Guzti honetaz, eta oro har presoen egoeraz aritu gara Ramon Gaztelumendirekin./8

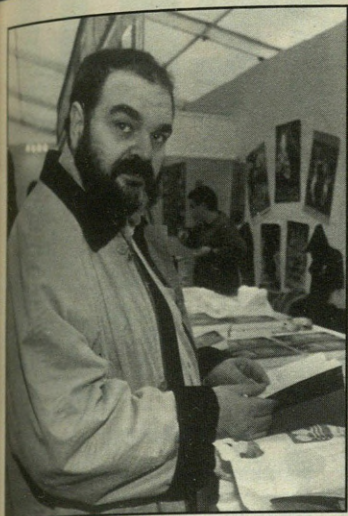
NAZIOARTEA: Hamarkadetan zehar *aparteid*-ak albo batera utzitako gehiengoaren oihua izan da nagusi Hego Afrikan «Pertsona bat, boto bat». Azkenean heldu da egun ospetsua eta apirilaren 26, 27 eta 28an kolore guztietako hegoafrikarrek euren lehendakaria hautatu ahal izango dute. Inkatha alderdi beltz eskuintiarra eta eskuin mutur zuria dira oztopo nagusienak, gero zibila ere eragin dezaketenak./16

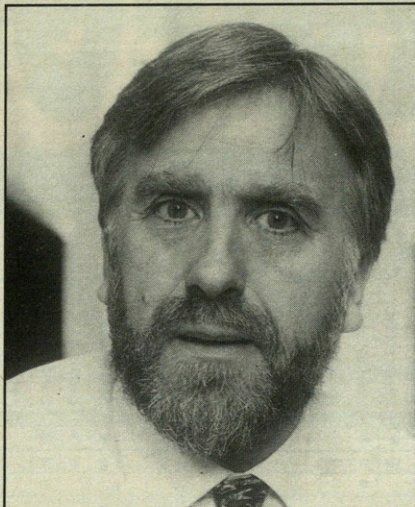
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

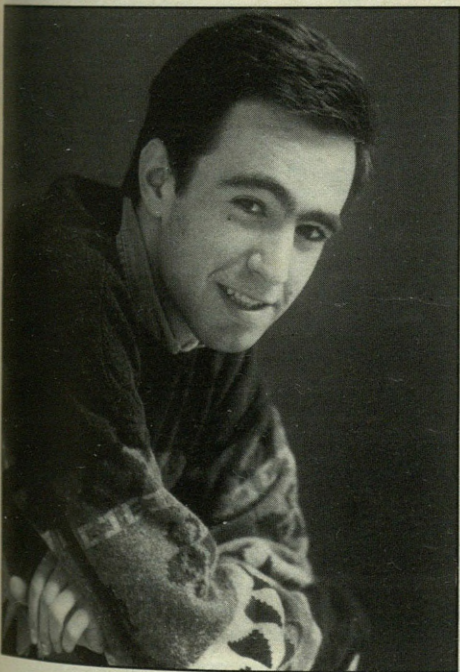

EUSKARA: Zeresan franko ematen ari da PSE-EEK euskal kulturarekiko planteaturiko estrategia berria, eta baita hainbat bazter harrotu ere. Eusko Jaurlaritzako euskara inguruko hiru sailak Hezkuntza Sailean biltzeko proposamenak, izan ere, bat baino gehiago ezustean harrapatu du besteak beste. Erdiko orrialdeetan sozialisten asmoen berr ematen dugu, hainbat alorretan proposamen ausartak egitekoak direla erakutsiz. /28

FERNANDO MUJICA:

«Navarra Hoy»-ren oinordeko legez aurkeztu digute «Diario de Noticias» egunkaria. Kaleratu berria, bere bidearen ardura 47 urteko iruindar baten eskuetan da, Fernando Mujika. Urte luzez munduko lekuri gatazkatsuenetan kazetari lanetan aritua, proiektu berriari eman nahi zaion nortasuna eta norabidea azaldu dizkigu. Baita bere bilakaera profesionalaren inguruko pasarteak ere./34

LITERATURA:

Harkaitz Cano idazle gazteak lehen liburua kaleratuko du apirilaren amaiera aldera, poesiaren haritik, «Kea behelainopean bezala» titulupean, Susa argitaletxearekin. Izenik gabeko hiri batean kokatu ditu poemak, elkarren artean komunikatzeko kaleak eta atariak osatuz. Liburuaren mamiaz eta literaturaz oro har mintzatu gara orriotan./48

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrion.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogioia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elosegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uri, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardeggi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003

Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

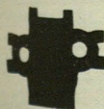
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Bat gehi bat ez baitira bat

EZ du sorpresarik ekarri PSE-EE-ren 2. kongresuaren ondoren aukeratua izan den batzorde eragileak. Kide kopurua ia erdira jeitsi da, baina geratu diren postuetan ez da aldaketa handirik izan. Goreneko karguetan ez da inolako aldaketarik izan, eta Jauregi, Onaindia, Benegas, Marcos eta Redondok beraien postuetan jarraituko dute. Idazkaritzetan ere oso aldaketa gutxi eman dira eta kide berri bakarra dago.

Ramon Jauregik bere tamainako batzorde eragilea lortu du, datozen hauteskundearen aurrean gustora mugitu ahal izateko. Baina ez da guztia ezi izan Jauregiarentzat. Batzorde eragilea osatuko lukeen zerrenda aur-

keztarako unean amore emateko zorian izan zen, pentsatuta zeuden 24 kideak 31 bihurtu baiziren une batez. Baina, azkenean, horrek bere ahultasuna argi utziko zuela ohartuta edo, (batzorde eragileko kide kopurua erdira murriztuko zuela azaldua zuen jada), hasierako proposamena aurkeztea erabaki zuen. Honek, ordezkarien % 20aren abstentzioa ekarri zuen. Lehenengo kongresuan abstentzioa % 3 ingurukoa izan zela kontuan hartuz, zerbait mugitzen ari denaren seinale.

ABSTENTZIO horren arrazoietako bat hainbat sektorek nahi zuten ordezkaritza lortu ez izana da. Baina,

horretaz gain, Euskadiko Ezkerrako kide ohiei hainbat leku esanguratsu uztearen aurka dauden kexua ere izan daiteke. Kexu hau, botereguneetan baino estrategia kontuetan agertu zen. PSE-EEko hainbat sektore ez daude Onaindiak proposatzen dituen bide berriak jorratzeko prest, eta hau argi geratu zen bake bideen inguruan eman zen eztabaidan.

Orain arte bezala HBrekiko isolamendua mantentzea nahi duen sektorea eta irekitzea planteatzen duen taldearen arteko banaketa nabarmen azaldu zen. Azkenean, bi bideen arteko kontsentsua lortu nahi izan zen, baina kontrako diren bi bideren artean bidea bilatzea ez da erreza izaten, eta kasu honetan bezala bietako bat gailendu ohi da. Ajuria Eneko Itunaren balioa berresten da, eta borroka armatuarekin amaitzeko eskaera aurrizkusten ez den bitartean HBrekin elkarrizketak izateari ateak ixten zaizkio. Ajuria Eneko Ituna Eusko Legebiltzarrerara eramateko ideia ere onartu zen, baina betiere, alderdi guztien arteko akordioa lortuz gero. Zerikusi gutxi du honek Mario Onaindiak, Jauregiaren oniritziz, proposatutako bidearekin. Ez du honetan garaipenik lortu. PSE-EEko sektorerik kontserbadoreenak euskara eta euskal kulturari dagokionez, itxuraz behintzat, amore emateko prest badago ere, biolentziaren arloan ez.

Hala ere, inolako arazorik ez duen alderdi guztiz batu baten itxura saldu nahi izan dute sozialistek, arazo guztiak gaindituta dituztela azalduz. Bat gehi bat berdin bat bezalako emaitzak sinestarazten gaitasun berezia dute sozialistek.

Aiztiber Yarza

«Baldintzarik gabe, euskal preso guztiak Euskal Herrira» lelopean Frantzia zein Espainiako 14 espetxetara martxak burutu ziren. Zortzi espetxeetan ateraino iristeko aukera izan zuten, baina besteetan Goardi Zibilaren kontrolak zirela medio ez zuten aukerarik izan. Berrito ere, sakabanatzearen aurkako oihua entzun ahal izan da, zoritxarrez, oihartzunik eta erantzunik ez duen oihua.

(Argazkia: Mikel Martinez)

Ramon Gaztelumendi, Senideak taldeko bozeramailea

«Zenbait talde bakezaleren helburua ez da bakea, sufrimenduak irautea baiziki»

Apirilaren 23rako Ahaideak, Gureak, AFAPP, Salhaketa eta Senideak taldeek «Ez dago aitzakiarik, euskal preso guztiak Euskal Herrira» lelopean manifestaldia deitu dute Donostian. Lehen aldia da hau Ipar zein Hegoaldeko taldeak eta baita preso sozialen egoeraz arduratzen direnak horrelako ekintza batean biltzen direla. Gai honetaz eta baita presoengain inguruko egoeraz aritu gara Ramon Gaztelumendirekin.

ARGIA. Zergatik aukeratu duzue «Ez dago aitzakirik, euskal preso guztiak Euskal Herrira!» leloa?

RAMON GAZTELUMENDI. Sakabanaketak dakartzan lege zampaketen ildotik Senideak-ek askotan esan du une honetan euskal presoek hemen behar luketela izan, legeak horrela, diolako eta giza eskubideen defentsarako lehen urratsa izango litzatekeelako. Leku guztietara joan gara eskaera honekin, baina batzutan bergizarteratze puntuarekin hasien dira, besteetan konpetentzia arazoak direla eta abar, sakabanatzea ahaztuz. Hori ezin da onartu eta horregatik diogu ez dagoela aitzakiarik.

Instituzioek jaramonik egiten ez dutenez, uste dugu gizartea dela bide egokirik

ez dabiltzala instituzioei ikustarazi behar diena.

A. Ipar zein Hegoaldeko talde ezberdinak bildu zaretene lehenengoz horrelako ekintza bat antolatzeke... HB, EMA, EB eta Haren arteko akordioak izan al du borretan eraginik?

R.G. Ez du eraginik izan. Gatazka politikoa dago Ipar

A. Preso sozialekin lan egiten duten erakundeekin batera antolatu duzue manifestaldia. Nola lortu duzue akordio hori?

R.G. Preso sozialei dago kienez, senideok ezagutu ditugu preso sozialen familiartekoak eta preso politikoek ere ezagutzen dituzte preso sozialak. Hor betida-

■ «Bergizarteratzea sakabanatzea da, eta honen ondorioz ematen diren sarraski guztien sortzailea» ●

zein Hegoaldean eta Estatu frantseseko espetxeetan ere oso egoera larrian daudenez ikusi dugu gauzak elkarrekin egin behar ditugula. Hau lehen urrats bat besterik ez da.

nik gobernutik zabaldu nahi izan da preso sozial eta politikoaren arteko ezinikusia, baina hori ez da egia. Espetxeetan badago elkartzuna beraien artean. Preso sozialei dagokienez, egoera oso

latza da eta preso sozialen euskal herritar batzuk badaude Espainiako espetxeetan zehar sakabanatuak. Helburuak agian ez dira antzekoak, baina argi dago une honetan beraiek ere euskal preso guztiak hemen egotea beharrezko ikusten dutela. Preso politikoek kasuan berezitasunak kanpoan dauden interes politikoak eragiten ditu eta horren aurrean beti izango da te Senideak.

Intsumisioen senitatekoek ez dute manifestaldiak antolatu baina atxikipenak azaldu dute. Intsumisioak egun Euskal Herrian daude espetxeratuak, baina kanporatzeko mehatxuak ere jaso dituzte eta horregatik manifestaldiaren zentzua ere Euskal Herrian dauden presoak ez kanporatzea da.

A. Alderdiekin barremanan izan dituzue, nola ikusten duzue alderdien papera?

R.G. Gure kezka euskal alderdien jarrera da. EAK eta EAJk ez dute dinamika iraunkor bat izan presoekiko. EA izan da agian sakabanatze batzuetan egin dituzte.

Legebiltzarrean eta abar, baina gero, aldiz, udal askotan oso jarrera ezberdina izan du. Ez du dinamika fin-koa sekula izan. EAJrena, berri, jakina da. Ez dute arazoa konpontzeko berrondatek azaltzen.

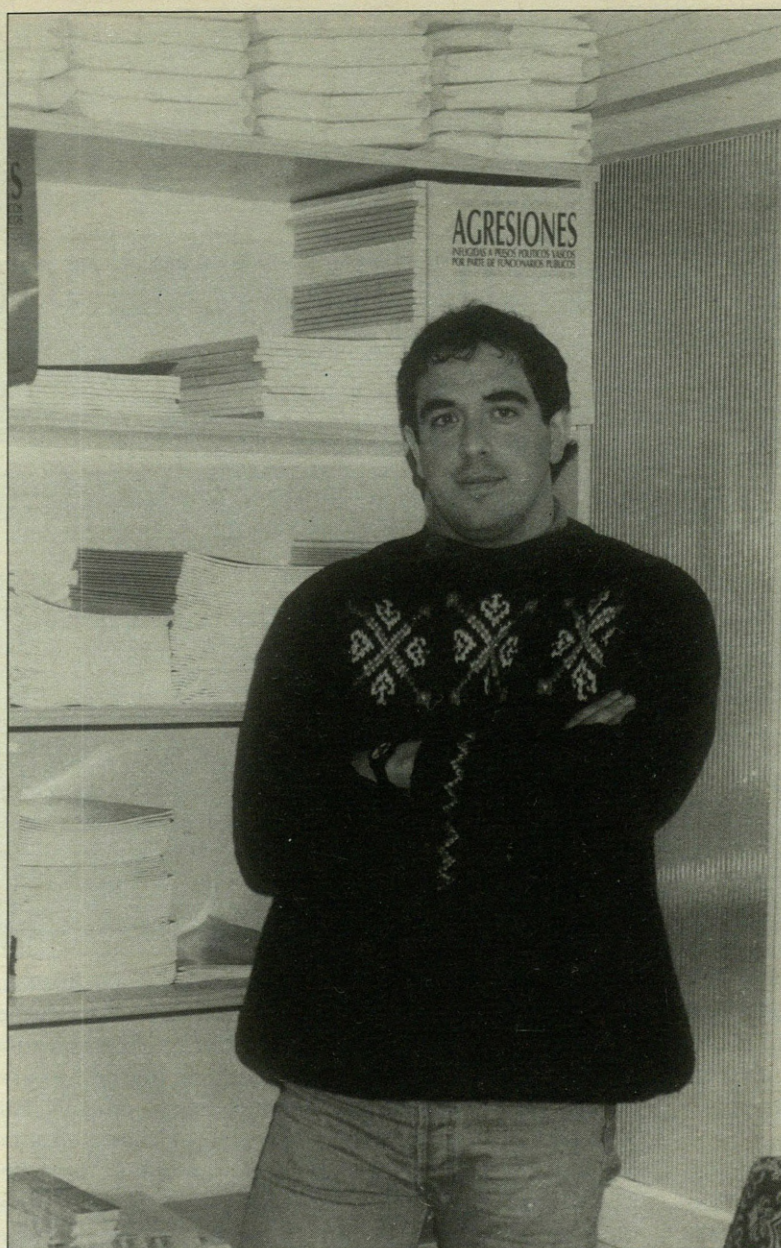
A. Bakearen Aldeko Koordinakundeak eta Denon Artean-ek antolatutako nabaren bergizarteratze forumean parte hartzeko gonbitea jaso al duzue?

R.G. Ez. Bergizarteratze-ari dagokionez, guk iteera indibiduala errespetatzen dugu, baina kolektibo baten nahia errespetatu behar dela ere ikusten dugu. Bergizarteratze politikak hutsa da eta horrekin errealitate bat estali nahi dute. Une honetan bergizarteratze iraungia dago. Zer da bergizarteratze? galderaren aurrean, bergizarteratze sakabanatzea da eta honen ondorioz ematen ari diren sarraski guztien sortzailea da erantzun behar da. Egun garaipen politiko bezala dago planteatua bergizarteratzea.

A. Talde bakezaleen papera nola baloratzen duzu?

R.G. Talde asko daude hor, baina talde batzuek, izenak esatea une honetan ez zait egokia iruditzen, sekula ez dute ekimen eta dinamika iraunkor bat izan preso-egoera konpontzeko. Orain modan dagoen hitza bergizarteratze denez, protagonismo bila dabilta plataformekin eta abar. Talde hauek lehenik sakabanatzea salatu behar lukete eta gobernuari presoak Euskal Herrira ekartzea eskatu. Senideon artean ez dauka sinesgarritasunik talde hauek presoekiko duten jarrera.

A. Bakearen Aldeko Koordinakundeak jendearekin hitz egitean behin eta berri-

«Preso sozialen babeserako taldeen eta gure helburuak agian ez dira berdinak, baina argi dago une honetan beraiek ere euskal preso guztiak hemen egotea beharrezko ikusten dutela».

ro diote orain arteko beraien akatsa izan dela atxilotu nabiz preso-egoera giza eskubideak ahaztuta izan dituz-

«Zenbait taldek une honetan giza eskubideen inguruan egiten duten defentsa hori interesatua da; estrategia baten bidean» ●

tela eta horretan hasi behar dutela.

R.G. Giza eskubideak betidanik izan dira bortxatuak eta hori da estalita egon den errealitatea. Zoritzarrez, eman diren azken gertakizunekin ezin izan da hau gehiago estali eta mezua aldatu beharrean gertatu dira. Zenbait taldek orain arte kolaborazio lana egin dute hori estaltzen. Horregatik, nik esango nuke une honetan defentsa hori interesatua dela, estrategia baten bidean, eta hau ez da bakearen bidea, ezta gutxiago ere.

A. Maroño ondotik zer espero du Senideak-ek talde bakezaleen arteko bileretatik?

R.G. Senideak-ek ez du ulertzen nola egon daitezkeen hainbeste talde beren burua bakezaletzat dutenak, eta jarrera benetan kezagarria dutenak. Ikusten genuen zenbait talde bakezaleren helburua ez dela bakea, baizik eta sufrimendua mantentzea. Gogorra da, baina horrela da.

Aitziber Yarza

Berdeak politikaren ortzadarretik kanpo

Euskal Herrian, Europako korronteei jarraiki, hainbat alderdi berde sortu ziren duela hiruzpalau urte. Denbora gutxi honetako bilakaeraren ondoren, Euskal Herriko Berdeak eta Berdeak alderdiak daude Hego Euskal Herrian. Iparralde mailan diharduen bakarra, berriz, Euskal Herriko Berdeak izeneko alderdia da, Frantzia mailako Generation Ecologique taldea ere hauteskundeetara aurkeztzen den arren. Alderdi hauen egoera, desberdintasun eta harremanak aztertzeraz abiatu gara.

EUROPAKO hainbat herritan alderdi berdeak oso indartsuak egin dira azken urteotan. Euskal Herrian indar handiegia ez izanagatik ere, azken hiru urteetan sortu hemen ere sortu dira. Hiru dira Euskal Herrian diharduten taldeak, eta egitura zein pentsaeran badituzte hainbat ezberdintasun.

Euskal Herriko Berdeak izeneko taldea da Iparralde mailan diharduen bakarra, Frantzia mailako Generation Ecologique ere bertako hauteskundeetara aurkeztzen bada ere. Euskal Herriko Berdeak Frantziako berdeen barruan dago, baina autonomia maila altua du. Hala ere, Jean Lissar bertako kideak adierazi digunez, autonomia handiagoa nahiko lukete. Frantziako berdeak, bestalde, Europako taldearen partaide dira.

Bidasoaren hegoaldera, berriz, bi alderdi berde dira egun ari direnak. Berdeak izenekoak Espainiako eta Europako konfederakuntzako kide da. Alderdiak

barne antolaketan ere federazio era baliatzen du, eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako federakundeek osatzen dute. Nafarroari buruz, Jantxo Dominguez Berdeak-eko kideari galdetuta, non federatzen diren berriek erabaki beharreko gauza dela adierazi digu. Hegoaldeko beste alderdiak Euskal Herriko Berdeak du izena, eta ez dago ez Espainiako ez Europako taldearen barruan. Talde honek Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan ditu taldeak, baina Nafarroan bat osatzeko asmorik badute.

Alderdi hauen indarra aztertuz gero, boto kopuru nahiko urria jaso dute orain

■ Apirilaren 23an Berdeak taldeak hauteskundeetarako IUrekin koalizioa osatzea erabakiko du ziur aski ●

arte, eta bakoitzak leku jakinetan du indarra. Horrela, Ipar Euskal Herriko Berdeak-ek kostaldean du eragin handiena. Hego Euskal Herriko Berdeak Bizkaian, eta Berdeak Gipuzkoan.

Elkarrekiko harremanei dagokienez, Hegoaldeko bi alderdiek Iparraldekoarekin badute harremanik, baina Hegoaldekoek elkarren arteko traturik ez dute. Hegoaldeko bi alderdi hauek hasieran bat ziren, baina duela urte t'erdi zatiketa gertatu zen eta bi sortu ziren. Alderdiekin hitz eginez, gizarte eredu ezberdinak proposatzen dituztela begi bistakoa da, bai nazio ikuspegiari dagokionez, baita alderdiekiko eta talde ekologistekiko harremanei dagokienez ere.

Nazio ikuspegiaren alorrean Berdeak taldeak federalismoaren aldeko apustua egiten du. Euskal Herriko Berdeak, aldiz, autodeterminazio eskubidearen alde ageri da.

Jakina da berdeak, oro har, biolentziaren aurka

koak direla, baina biolentziarekin amaitzeko eran ezberdintasunak badira. Berdeak alderdia Ajuria Eneko Itunak planteatzen duenarekin bat dator. Euskal Herriko Berdeak, aldiz, ez dago HBren bakartze politikarekin ados eta ez du Ajuria Eneko itunak dioen onartzen.

Ikuspegi ezberdinak

Bortizkeriaren auzia zaila digu Jean Lissar Ipar Euskal Herriko Berdeak-eko kideak ere alderdi abertzaleekiko dituzten harremanak azaltzeko unean. Lissaren esanetan, «abertzaleekin ados gara proiektuarekin %80anagian, baina bortizkeriaren arazoa berriz zalako gauzek bereizte gaituzte bainbatekiko. Abertzaleengandik gure gauda hurbilen, eta nortasun malean heldu diren urteetan akordioa lortu behar genuke. Baina hau guztia aspaldidanik esaten baditugu ere, gero gauzak ez dira egiten». Hala ere, Euskal Herriko Berdeak taldeak orain Europako hauteskundeak prestatzen ari da eta Generation Ecologiquearekin akordioa lortu nahi du, baina gauzak oso zail daude eta ez dirudi aukera handirik geratzen denik.

Hegoaldeko Berdeak tal-

Euskal Herrian alderdi berdeek artean ez dute hauteskundeetan loratzea lortu. Boto aldetik lortu duten emaitzarik onena %8 ingurukoa izan da, Iparraldeko zenbait herritan.

deak ere beste zenbait alderdirekin izan du harremanik. Harreman hauen ondorioz, apirilaren 23an burutuko duten Asanblean Izquierda Unidarekin autonomi hauteskundeetarako koalizioa osatzeko proposamena aztertuko da. Antzadenez, proposamen honek aurrera jarraitzeko aukera handiak ditu. Juntxo Dominguezek horrela azaldu digu gaia. «Ikerketek diote jendeak aukera politiko berria eskatzen duela, eta koalizioa aurrera joanez gero, ordezkariak lortuko genituzkeela dirudi, eta era bonetan berdeek lekua izango lukete. Gauzak eragin politikoa duzunean egin daitezke. Hori horrela da eta demostratua dago». Hegoaldeko Euskal He-

rriko Berdeak taldeak oso bestela ikusten du alderdiekiko harremanen kontua. Karlos Katarain taldeko kideak horrela adierazi digu: «Guk, sorreratik, argi izan dugu gure azken helburua zinez eragina izan-

tela denek azaldu dute, baina maila desberdinetakoak dira aipatutakoaren arabera. Berdeak-eko Juntxo Dominguezek azaldu duenez, «guk alderdi bezala harreman handirik ez dugu, baina Berdeak-eko hainbat

ekimenetan parte hartzen joan gara eta jada ez gara arrotza den zerbait».

Harreman honen berri izateko talde ekologistengana jo dugu. Bizkaiko hainbat talde biltzen dituen Erreka kolektibora adibidez, baina ez du kolektibo bezala iritzirik eman nahi izan. Eguzkiko Gabi Isastirekin ere aritu gara. «Kalean ez ditugu ia ikusten, eta gero hauteskunde garaian ageri dira». EKiko Karlos Alonso ere kritikoa azaldu da alderdi hauen eguneroko lanaz; hala ere, «Euskal Herriko Berdeak-ek alderdi politiko bezala baino talde ekologista bezala dibar-duela», azaldu digu.

■ Iparraldeko Euskal Herriko Berdeak taldeak kostaldean du eragin handiena, Hego Euskal Herriko Berdeak-ek Bizkaian eta Berdeak-ek Gipuzkoan ●

go lukeen talde baten mesedetan desagertzea dela».

Alderdi berdeez jardutean ezinbestekoa da alderdi hauek talde ekologistekin dituzten harremanak aipatzea. Harremanak badituz-

kide beste taldeetan sarturik daude». Hegoaldeko Euskal Herriko Berdeak taldeak, berriz, zera azaldu digu: «Hasieran gure akatsengatik inkomunikazioa egon zen, baina gerora hainbat

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ PARLAMENTARIEK EUREN SOLDATA IGOERA EZTABAIDATUKO DUTE

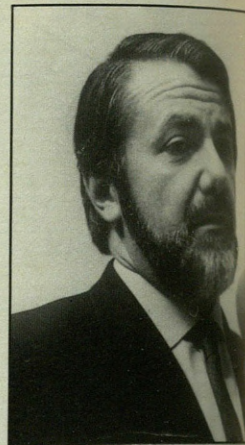
JOAN den urteko abenduan Eusko Legebiltzarrak parlamentari eta goi karguen estatuto berria zehaztea erabaki zuen, soldata, erretiro eta autoen erabileraren inguruan. Gai hauek zehazteko eratu zen taldearen lehen bileran goi karguek, egun parlamentari bezala, beraien jabetzen erre- gistroa egitearen beharra aztertu zen. Ondorengo bileretan parlamentari- ek langabeziko dirua jasotzeko aukera aztertuko dute, eta antza denez, baita parlamentarien soldata igoera ere.

Parlamentariak 3.994.746 pezeta (174.000 libera inguru) irabazten dituzte urtean. Horretaz gain, miloi pezetatik gora jasotzen dute dietak direla eta, eta garraio gastuengatik ere dirua jasotzen dute. Jasotzen duten dirua, HBri ezik, beste alderdiei ez zaie nahi- koa iruditzen, bakoitzak bere arrazoi eta xehetasunak azaltzen baditu ere. Hala ere, kontuan izan behar da par- lamentarien % 30ek lan hau bestelako lan pribatuarekin batera egiten dutela.

■ EAJ-K NAFARROAN EA-REKIN AKORDIOA LORTU NAHI DU

NAFARROAN EAJ etengabe ari da EA eta alderdietatik kanpo dauden zen- bait abertzalerekin akordioa lortzeko saioak egiten. EAJren asmoa datozen udal hauteskundeetarako zerrenda bateratu bat lortzea litzateke. Baina, horretaz gain, 1995eko foru hautes- kundeetarako akordioa lortzea ere izango litzateke helburua. EAJko Na- par Buru Batzarreko lehendakari den Jose Antonio Urbiolak behin eta be- rriro azaldu du asmo hau, Altsasuko udaletxean lortutako akordioa adibide gisa jarritz. Zenbait bilera egin direla ere zabaldu zuen burukide honek.

Baina EAJren jarrera hau bada ere, EAK oso bestela ikusi du gaia. EAK Nafarroan EAJrekin inolako harrema- nik izan duenik ukatu egin du eta ho- rrelako ekintza zehatzen aurka azaldu ziren, baldin eta Euskal Herri osoan zentzu horretako pausorik ematen ez bada. Hala ere, aukera desberdinak aztertzeko atea ez dute itxi EAKo ki- deek.

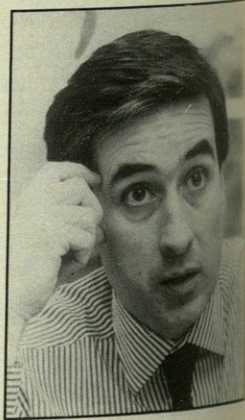

«Arzalluz botoak oparitzen ari da bere diskurtsu independentistarekin, euskal gizartea ez baitago bide horretan».

Jaime Mayor Oreja, EAEn PPko lehendakaria.
El Correo Español, 94-IV-10

«Instituzioen segurtasuna pertsonen gainetik dago eta hauek instrumentalizatu egiten dira instituzioen arabera».

Jose Javier Aizkorbe, Euskal Herriko apaizen koordinakundeko kidea.
Egin, 94-IV-12

«HBko sektore bateragarrienak bere testak inposatuko ditu atzenerako».

Ramon Jauregi, PSE-Eeko idazkari nagusia.
El Diario Vasco, 94-IV-10

G O R D E T Z E K O A K

Nafarroaren bereizketaren erabakia gabinete erabakia izan zen, garai bartan nafarren iritzia ez baitzegoen batere argi. Akatsa izan zen».

Xabier Arzalluz, EBBko lehendakaria.
TVE-1, 94-IV-11

OTANO IZAN DAITEKE PSN-REN LEHENDAKARIGAIA

GABRIEL Urralburuk PSNko idazkari nagusi izaten jarraituko duela badirudi ere, ez da ziurrenik datorren urteko foru hauteskundeetan lehendakaritzako hautagai gisa aurkeztuko. Bere ordezkari bila hasiak dira jada alderdiko sektore ezberdinak, eta indar gehien lortu duen izena Javier Otano alderdiko idazkariordea eta Parlamentuko lehendakariarena da. Julian Balduzen izena ere entzun da, baina honek politikara itzultzea erabat baztertu da.

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!

Sakon pentsatuta, ohore bat ere bada Xabier Arzalluzek kargua hartu berri duen gobernadore xume baten dimisioa eskatzea. Beno, baina esan nahi dudana da nazioko gobernuaren ordezkari gisa nire eginbehar eta konpromezua beste euskal instituzioekiko zubiak eraikitzea da».

Daniel Arranz, Bizkaiko gobernadore zibila.
El Pais, 94-IV-13

«Hainbat sektorek gatazkak jarrai dezan interesa dute»

Jonan Fernandez, Elkarriko bozeramailea.
Deia, 94-IV-12

JOSE BORRELL

Espainiako Herrilan, Garraio eta Ingurugiro ministroak azaldu zuenez, «*ziuriazten dut ez ditugula aireportuak autonomietara transferituko, sare bat osatzen jarraitu behar dutelako, portu handiek bezala*». Borrellen ustez, «*egituratu eta batasun politikoa emango dieten gauzak behar dituzte herrialdeek, baita fisikoki ere, eta azpiegitura sare handiek batasun fisikoa ematen dute*». Bestetik, ministroaren esanetan, «*alderdi nazionalistek beren dinamikan erretzeko gasolina gisa erabiltzen dituzte botere zentralaren aurreko aldarrikapenak. Ezer eskatzeko ez duten egunean dinamika politikoa galduko dute*» ●

JOSEBA ZUBIA

Euzko Jaurlaritzako Lehendakaria Saileko kontseilaria ez zen batere pozik azaldu Borrell ministroak esandakoarekin. Kontseilariaren esanetan, «*Borrellen hitzak benetan oso larriak dira, honek argi uzten baitu ez duela autonomien eredu sinesten*». 'Bultzada autonomikoa' delakoa azaldu nahi izan den bilera baten ostean egin ditu adierazpen horiek, eta horrek argi uzten du zer den bultzada hori. Gainera bultzada bezalako ideiak beti nazioaren egoerari buruzko eztabaida baino lehen eman obi dira». Gainera, kontseilaria kezkati azaldu zen Borrell transferentziak emateko batzorde mistoan baitago ●

Mendebaldearen iruzurra Bosnian

APIRILAREN 11ean NATOko hegazkinek Gorazde inguruko posizio serbiarrei eraso egin zietenean, Mendebaldeak bere indarraren eragina lau haizeetara zabaldu zuen. Aspetete beranduago Gorazde, NBek bere babespean jarritako kokaguneetako bat serbiarren esku dago. Barregarri eta negargarri. Lehertzerainoko barregarri, hilabetea joan eta hilabeteak etorri, NBeko, NATO eta Mendebaldeko agintarien ahotatik ateratako berba jario harro eta mehatxakorra, egunotako haizeek ezer baino samurrago eraman dutelako. Negargarri, batzuen interes politikoengatik, besteek gerra eta berorren

ondorioak pairatzen jarraitzen dutelako, kasu zehatz honetan Gorazde eta bere inguruko populazioa.

Berriro ere, potentzia handietako agintariak ahokadaka erabiltzen duten NBek balio eskasa duela frogatu da. Azken finean, honen eraginkortasuna Estatu Batuen menpe dagoela erabat. Ezer berririk ez baina behin eta berriro errepikatu beharrekoa. Estatu Batuek parte hartzen duten edozein gatazkatan argi ikus liteke gainera. Interes zehatzik baldin badute, euren logika inposatuko da —salbuespenen bat kenduta—; bestela, berba ugari baina hor konpon Marrianton.

IKUSPEGI orokor horrez gain, Mendebaldeko agintarien nahi eta adierazpenak kontraesanez jota ageri dira behin eta berriro. Horren adibiderik esanguratsuen Michael Rose 'kasko urdinen' arduraduna den general britainiarra eta Yasushi Akashi NBeko ordezkari berezia Bosnian. Lehena serbiarren aurkako aire erasoaren alde eta bigarrena aurka.

Harrier hegazkin britainiarren antzera, NBeren sinesgarritasunak lurra jo duen bitartean, bosniako serbiarren sinesgarritasuna oso seriotan hartzekoa da. Beren aldeko interesei dagokienean, erabat sinesgarria. Indarra eta gerra negoziazio tresna ga-

Hutu, tutsi, hutu... eta berriro ere badirudi tutsiak nagusiko direla Ruandako afrikar estatu txikian.

Mende askotako borroka da, baina kolonialismoaren garaian Belgikarrek sakonean areagotu egin zutena. Hutuak eta tutsiak, talde etniko biek eragin izan dituzte populazioaren aurkako hilketa oso basatiak. Bi aste iragan dira, FPRko (Ruandako Fronte Abertzale) gerrilari tutsiak eta Ruandako gobernu hutuen arteko su etena apurtu eta gerra hasi zenetik. Bi aste horietan 30.000 hildako baino gehiago izan dira.

Iragan asteburuan alde bien arteko negoziazioak porrotera abiatu ondoren, FPRko indarrek nagusitasuna lortuko bide dute.

Alabaina, populazioaren % 85 hutua izanda, nekez amaituko dira gatazkak, behintzat bi etnien artean botere banaketarako akordiora iristen ez badira.

Kalea eta telebista

FRANTZIZAR estatuko estudianta gazteen borroka lortutakoa eta Italiako hauteskundeen emaitzak agertzen dute Europako errealitatearen bi aurpegi kontrajarriak.

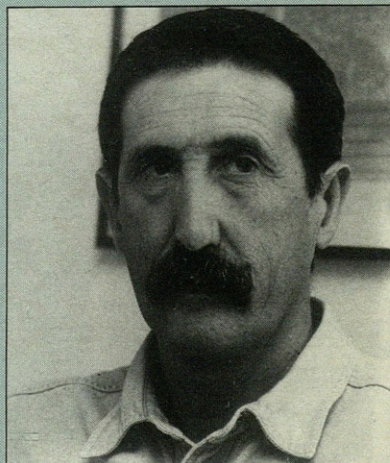
Frantziako kantonaleko emaitzak gobernuaren aldekoak izan arren, Ballardurrek ezin izan ditu bere asmoak aurrera bete-betean atera. Emaitza horien arabera, bazirudien gobernuak ez zuela amore emango. Baina, gazteek kaleetan barna hortzak erakutsi ondoren, kikildu egin dute gobernu. Beti ez da horrela gertatzen, baina, borrokara jotzen dutenek, kalera zergatik ateratzen diren eta noraino joateko asmoak agertzen badute, irabazteko aukerak handiak izaten dira. Hemengo sindikatuek badute non ikasi.

EGIA da, CIP (Interserzio Profesionalaren Salariora) eta 'gazte salarioa' delakoak gizartearekiko eskusioaren sinboloak bihurtu direla, eta gazteek aho batez horren kontra jo dutenean, deskontentoaren aintzindari eta adierazle nagusiak bihurtu dira, gizartearen sektore handi baten sostengoa lortuz, (ziur aski askok Ballardurri botoak emandakoak gainera). Gobernuak nahiago izan du oraingoz atzera jotzea eta neurri gogorrenak beste baterako uztea.

Italian berriaz, Ipar Aldeko patronalak, finantzarien *boldinak*, neofazistek eta era askotako mafiosoak osaturiko bloke bitxi batek hauteskundeetan irabazi du. Egia da telekrazia bere alde izan dutela, baina ez gaitzezen engaina. Telebistaren mezuak eragina handia eta askotan erabakikorra izan arren, kasu honetan, aldeaz aurretik jorratutako lur abegikorrean erori dira.

JAKIN behar genuke motoemaile horiek zergatik sinistu egin duten 'errealitatea' desitxuratzen maisu nagusia dugun Berlusconi jaunak dioena: Italia, entrepresa solbente baten modura goberna daitekeela sinistea; fazismoarekiko errebisio historikoa hartzen ari den indarra (non fazistak eta antifazistak denak parekatzen diren) errealitate bat agertzen du. Italian krisialdiak neofazismo edo eskuin muturrerantz bultzatzen duela, eta ez-kerrera.

Ohizko politika eta politikariak, eskubikoak zein ezkerrekoak zeharo desprestigiatuak ezezik, kakaztuak ere badaude. Italiako ezkerrek (salbuespenak albuespen), urtetan, eskuina eta patronalararen ideia ea balore berberak jorratu eta zabaldu ditu, kalea baztertuz, hauteskundeetan jokoan itsu-itsuan jokatu. Kalea astintzen ez denean; erasoei aurre egiten ez zaizenean eta utopia emantzipatzaileak ereiten ez direnean, eskuineko demagogia eta indar mediatikoak aparreraren modura igotzen dira ur gainera. Batez ere, telebistaren jabeak badira.

JOXE IRIARTE 'BIKILA'

Zutikeko kidea

frantziarrek direla erakusten ari dira. Krajinan Kroaziaren aurkako gerrari ekin ziotenean, Serbia Handiarenak errealitatearekin baino ametsekin zerikusi handiagoa zuela uste zen.

Denborak aurrera egin ahala, dena den, serbiarrek Serbiar Handiaren zati handi baten gauzatzea ia eskuetan dutela erakutsi digute. Ez akaso urtebete edo biko epean, baina negoziazioaren mahaian serbiarrek Bosniako lurralde askorekin geratuko

**— Mendebalde osoa
beren alde eta NBERen
babesa ei duten Bosniako
musulmanak galtzaile
dira ●**

dira. Zenbait eta lur gehiago eskuratu orain, negoziazioen ondoren ere gero eta lur gehiago izango dituzte.

ERRUSIARRAK lagun bikainak dira zabaltze ahalegin horretan. Sarajevoren inguraketa militarren arintzean, zeregin garrantzitsua izan zuten. Mendebaldekoen ahalegin eta bitartekoaren milarena erre eta gainera eraginkorragoa izan. Ez da ahalmen makala.

Baina Bosniakoari kiratsa dario. Mendebalde osoa, bere Harrier eta F-16 barne, bere alde eta NBERen babesa ei duten Bosniako musulmanak galtzaile dira. Mendebaldeko estatu gehientsuenen aurkako jarrera eta NBERen enbargoarengatik guztiz isolatuak dauden serbiarrak, osteraz, garaile dira. Bitxia eta susmagarria. Agerikoa da joko horretan norbait iruzur galanta egiten ari dela.

Xabier Letona

Botoa odolaren usainean

Hego Afrikako Errepublikak historiako une garrantzitsuenetakoa bizi du. Zuriak bertara heldu zirenetik, beltzak boterearen harietara helduko dira lehenbiziz. Ez hari guztietara baina, zuri eta beltzen artean mugituko baitituzte hariok. Mandela lehendakari izango da ziur aski, eta bere lehen erronka garrantzitsuena Inkatha eta eskuin mutur zuriarekin gerra ekiditea izango da.

TEORIKOKI behintzat *apartheid*-aren erregimena haizeak eramandako kontua da. Praktikan, oste-

Buthlezi buruan, Inkathako zuluak gerrarako prest daude.

ra, bere zama harri sendo bezala nabarituko da urteetan. Apirilaren 26, 27 eta 28an Hego Afrikan kolore guztietako herritarrek parte hartu ahal izango duten hauteskundeak izango dira. Errepublikako lehendakaria hautatuko da eta Konstituzio berria indarrean sartu. Duela lau urte Nelson Mandela askatu zutenetik, ANCK eta Alderdi Nazionalak (NP) egun hau eta garai berriak prestatzen negoziaketetan jardun dute. Eguna hurbildu ahala, dena den, arazoak

ere ugaritu eta larritu egin dira.

ANC nagusi

Datu guztien arabera, badi-rudi ANC (Afrikar Kongresu Nazionala) garaile aterako dela eta, beraz, Nelson Mandela izango dela Hego Afrikako lehendakari berria eta sufragio unibertsalez hautatutako lehenbizikoa. Orain arte egin izan diren inkestek hautesleen % 55-60ra hurbildu izan dute.

Alabaina, sektore guztiek ez dituzte hauteskundeak onartzen. Lehen borroka nagusia zuri-beltza zen, baina gaur egun beltzen artekoa da nagusi: Inkathako zuluak eta ANCren artekoa batipat. Azken zortzi urteetan 15.000 bat hildako eragin dituen gatazka, hauteskunderen ondoren gerra luze eta odoltsua bihur daitekeena. Ez dirudi norabide hori hartuko duenik, baina zuluak nagusi diren Natalen ezustekorik izan liteke.

Azken lau urteotan Man-

HEGO AFRIKAKO HOMELAND - AK

Arraza bazterketa eta diskriminazioaren erregimena, *apartheida*, historian atzean utzitako kontua da, lege mailan bederen. Nolanahi ere, oraindik 10 *homeland* daude, *apartheid*aren erregimenetik indarrean dagoen arrasto handi eta larrienetakoa.

Homeland-ak, Hego Afrikako gobernuak 50eko hamarkadan sortutako lurralde autonomoak dira. Hendrick Verwoerd afrikanerra izan zen ideien sortzaile eta bultzagile nagusia. Hamar lurralde autonomo sortu ziren eta helburua Hego Afrikak eskulan gisa behar ez zituen beltzak lurralde hauetan zokoratzea zen. Lurralde hauen osaketarako etnia hartu zen kontuan eta denborarekin independentzia eskuratzeko eskubidea eman zitzaien.

Horrela, bada, hamar erregioetatik lauek independentziaren hautaketa egin zuten. Transkei (xhosentzat emandako lurraldea) izan zen, 14 urteko autogobernuaren ondoren, 1976an independentziaren hautua egin zuen lehena. Ondoren Bophutatswana (tswanentzat) 1977an, Venda (vendentzat) 1979an eta Ciskei (gainerako xhosentzat) 1981ean. Lau hauen populazioa 7,5 milioi pertsonakoa da eta hamarrena batera ia 12 milioira iristen da. Lurraldeari dagokionez, Hego Afrikaren % 17 hartzen dute.

Lurralde autonomo hauen independentzia bertako gobernuaren kontua zen. Baina, egia esan, titulu hutsala da, nazioarteko inongo gobernuak ez baitzituen onartu eta, eko-

nomikoki zein politikoki, *apartheid*-aren menpe egon ohi direlako.

Lurralde azpigaratuak dira, bidegarritasun ekonomiko barik eta historikoki, zurien hirietako auzune beltzetan bizitzeko baimenik ez zuten beltzen 'zabortegi' gisa erabili dira. Kapitala, diru merkatua eta banku sistema Pretoriaren menpe izan dira eta daude. Menpekotasuna gehiago areagotzeko atzerriarekiko haien komunikazioak batez ere Hego Afrikaren menpe daude. Dena den, azken asteetan Hego Afrikako gobernuak bertan behera utzi ditu Bophutatswana eta Ciskeiko erregimenak eta arazo larriak dauzka Inkathak kontrolatutako KwaZulurekin.

dela eta De Klerken arteko negoziaketak gogorak izan dira, eta Angola edo Mozambikeko ekidin guran ANCK historikoki defenditu izan dituen puntu garrantzitsuak utzi behar izan ditu bidean. Gizakume bat boto bat

printzipioak gehiengoa emango ziolakoan egon izan da ANC eta, beraz, berak gobernatzeko zilegitasuna edukiko zuela pentsatu izan du. Haatik, hauteskunderen ondorenerako batasun nazionaleko go-

bernua adostu du NPrekin: honek esan gura du gutxienez botoen % 20 lortzen duten alderdiek gobernuan izan beharko dutela.

Estatu berriaren eraikuntzari gogor ekiteko, ANCK beti defenditu izan du estatu

batua, botere zentral indartsuaz. 1993ko apirileko konstituzioak erregioei oso konpetentzia zabalak ematen dizkie. Hala ere, KwaZulu *homeland* zuluaz azken asteetan izandako istiluekin federalismoa edo

Kolonizaziotik hauteskundeetara

1652. Holandarrek lan-
tegia jarri zuen lurmutu-
rrean.

1806. Holandako kolonia
ingelesen esku geratu zen.

1910. Boerren gerrak
(1899-1902) amaitu eta
zortzi urtera, ingelesek
gutxiengo zuriaren esku
utzi zuten boterea. Hego
Afrikako Batasuna sortu
zen.

1948. Alderdi Nazionalak
(NP) hauteskunde legegileak
irabazi zituen.
Apartheid-aren hasiera.

1960. Shapervilleko AN-
Cren ibilaldiaren aurkako
sarraskiaren ondoren,
1912an sortutako ANC le-
gez kanpo utzi zuten.

1961. Hego Afrikako
Errepublikak eratu zen.
ANCK bere indar armatua
sortu zuen.

1984. Konstituzio be-
rrian, beltz eta mestizoez
boto eskubidea eskuratu
zuten.

1990. M. Frederik De
Klerk-ek (NP) ANC eta al-
derdi komunista legeztatu
zituen eta, 27 urte espetxe-
ratuta zegoen Nelson
Mandela aske utzi.

1991. Banatzaileak diren
legeak deuseztu ziren eta
apartheid-aren sistema in-
dargabetu.

1992. Hegoafrikar zurien
% 70ek baino gehiagok,
erreferendumez, De Klerk-
ek daraman erreforma bi-
dearekin bat egin zuen.

1993. ANC eta NPK hau-
teskundeen ondorengo
bost urteetan boterea elka-
rrekin eramatea adostu
zuten.

**1994eko APIRILAK
27.** Denek parte hartu ahal
izango duten lehenbiziko
hauteskundeak.

HEGO AFRIKAKO HERRIAK

Beltzak

Populazioa: 28 248 281

Hizkuntz taldeak:

ZULUA: %36,19

IPARRALDEKO SHOTOA:

%14,39

HEGOALDEKO SHOTOA:

%11,30

HEGOALDEKO

NDEBELEA: %1,70

IPARRALDEKO

NDEBELEA: %0,95

BESTE BATZUK: %1,07

Meztizua

Populazioa: 3 319 306

Jatorri etnikoa:

Hotentot, europarrak,

Lurmuturreko malasiarrak

Asiarrak

Populazioa: 1 012 532

Jatorri etnikoa:

Indiarrak, Japoniarrak,

Txinarrak, beste batzuk

Zuriak

Populazioa: 5 471 012

Hizkuntz taldeak:

AFRIKANERRA: %54,17

INGELESA: %35,38

PORTUGERA: %1,24

ALEMANA: %0,90

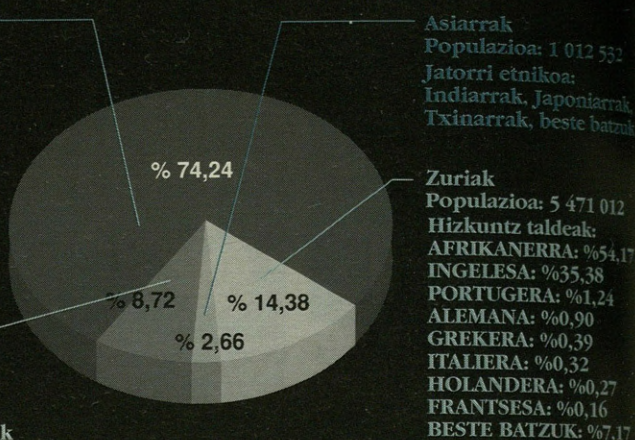
GREKERA: %0,39

ITALIERA: %0,32

HOLANDERA: %0,27

FRANTSESA: %0,16

BESTE BATZUK: %7,17

zentralismoa nagusituko
denentz oso airean geratzen
den puntua da; dena den,
egitura federala gero eta
indar handiagoa hartzen ari
da. Kontua federazioen
konpetentzia mailan datza.

Azkenik, ANCK amore
eman behar izan duen beste
puntuetako bat, botere
eragilean ispilatzen da.
Hauteskundeen ondoren
lehendakari berriak bi
lehendakariorde izango di-
tu, horietako bat gobernuko
gutxiengoaren izenean.
Lehendakaritzak kontsen-
tsuz funtzionatu beharko
du, lehendakariak ezin
izango dio bere ikuspuntua
gobernuari ezarri eta gober-
nuaren osaketa alderdi guz-
tien (% 20 gainditu badute)
artean egin beharko da.

Hauteskondeei begira,
baietza eta ezetza kolo-
reak nahastu ditu. Beltzen
artean PACek (Kongresu
Panafrikarra) eta Azapo
mugimendu ezkertiar eta
nazionalistek hauteskun-
deak errefusatzen dituzte,
eta ANCri gehiegi etsi duela
leporatzen diote. Biek bo-
rroka armatuarekin jarrai-
tzen dute. Joe Slovo, AN-
Cren barruan dagoen Alder-
di Komunistaren buruzagia
eta Mandelaren hurbilene-
ko aholkulariak zera dio

amore emate horri buruz:
*«Zurien aparailuarekiko
konpromezu bandi hori,
gaindiezinezko gaitza izan
da».*

Baina ezetza, beste fronte
zabalago eta askoz ere
arriskutsuagoan biltzen da
batez ere, eta zuriak eta
beltzak nahasten ditu: As-
katasunaren Aldeko Alian-
tza. Batetik Inkatha Askata-

teskundeetan parte hartuko.
Eskuin muturreko afrika-
nerren sektore batek hel-
buru bera du baina hautes-
kundeetan parte hartuz lor-
tuko duela defenditzen du.
Afrikaner Volsksfrontekoak
dira, Constand Viljoen Ar-
madako estatu nagusiko
buruzagi ohiak zuzendua
eta Alderdi Kontserbadore-
ko sektore garrantzitsuak
bereganatzea lortu duena.

Estatu zuria, dena den,
bideraezina da. Zuriak na-
gusi izan gura dutelako eta
horretarako, gune hartan
behintzat, *apartheid*a berri-
ro ezarri beharko litzate-
keelako. Garai hauetan jada
Bideraezina beraz.

Alabaina, arazo larriena
Mangosuthu Buthelezi
zuzentzen duen Inkatharen
aldetik dator. Ez botoei da-
gokionez ANCri itzalik
egingo diolako, federazio
oso zabal baten bidez, Na-
taleko lurraldearen kontrola
Inkatharentzat gura duelako
baizik. Tentsioa gorantz doa
Natalen eta Mandela, De
Klerk lehendakaria eta But-
helezi akordio batera iristen
ez badira, egungoak baino
gatazka askoz latzago batek
ate guztiak zabalik ditu.

Inkosten arabera, Nelson Mandelaren ANCK botoen % 55 lor dezake

sunaren Alderdia eta, bes-
tetik, AWF (Afrikaner Erre-
sistentziaren Mugimendua)
eskuin muturreko zurien al-
derdia eta eskuin muturreko
zurien alderdi paramilitar
txiki ugari. Bakoitzak bere
lur eremua gura du hemen
eta beren estatua izateko
aukera onartzen ez zaien
bitartean ez dute hautes-
kundeetan parte hartuko.

Eskuin muturreko afrika-
nerrek eurek nagusi izango
diren lur eremua gura dute.
Batzuek honi buruz garan-
tiarik izan arte ez dute hau-

Xabier Letona

20 garren zenbakia
KALEAN

Larrun

20

Larrun

**GARAPENAK AKORDIOA
BEHAR DU**

■ **IKANNUSETA:** GERMAN KORTABARRIA «Patronala oso harro dabil»
■ **KOIUNTURA:** Sotismoaren eragina euskal nazionalismoan.
MIKEL URKOLA ■ **INTSUMISIOA:** Antimilitarismoa eta
abertzaletasuna. PATXI GAZTELUMENDI ■ **HISTORIA:** Edwar Palmer
Thompson zenaren inguruan. FITO RODRIGUEZ.

GERMAN KORTABARRIA

«Patronala oso harro dabil»

KOIUNTURA

Sotismoaren eragina euskal
nazionalismoan

INTSUMISIOA

Antimilitarismoa eta
abertzaletasuna

HISTORIA

Edwar Palmer Thompson
zenaren inguruan

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA

..... Tel.:

HERRIA

HERRIALDEA K.P.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBKIA

(Urtean lau ale. Hego euskal Herria: 3.000 pezeta. Iparr. Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN, 20160 Lasarte-Oria, 142 p.k. Gipuzkoa

Mario Tome, Portugaleko Krabelinen Iraultzako kapitaina

«Faxismoaren aurkako iraultza izan zen»

Salazar diktadorea boteretik egozteaz gain, apirilaren 25eko iraultza hark herritarrentzat lorpen ugari izan zituen. Haren izpiritua aparraren gisa desagertu zen, baina. Armadako kapitainak izan ziren erreboltaren buru, Mario Tome euren artean. Uniao Democratica Popularreko idazkari nagusia eta diputatua, bera da haietatik politikagintzan jarraitzen duen bakarrenetakoa.

ARGIA. Dagoeneko 20 urte iragan dira Krabelinen Iraultza egunetik. Pentsatzen al zenuen garai baietan Portugal egungo egoerara iritsi zitekeenik?

MARIO TOME. Inola ere ez. Orduko apirilaren 25ak prozesu demokratiko zabala iragartzen zuen. Lorpen sozial eta ekonomiko zabalak, herriak kontrolatutako estatua... guzti hori zen nire buruan itzulika ari zena. Hala ere, ez zen hori jende guztiak buruan zuena, apirilaren 25eko mugimendua oso zabala baitzen.

Azaroaren 25ean izan zen kontrairaultzan, lorpen horietako asko atzera bota ziren. Hala ere, lortu zen batzuk mantentzea eta klase nagusiek eta monopolioek urte asko behar izan dituzte horietako batzuk indargabetzeko. Gaur egun horregatik gaude egoera honetan, atzerritarren menpe eta Maastrichteko Ituna gainean gure herriari are zailtasun gehiago jarritz.

A. 74eko kapitain guztiak

alboratuak izan al zarete?

M.T. Guztiak baztertuak izan gara. Gaur egungo agintaritzan, apirilaren 25a izan ez balitz, orduan eratu zena da.

A. Apirileko kapitain moduan, zer esango zenieke Portugaleko egungo gazteei?

M.T. Mugimendu haren aitzindari gazteak izan zirela eta faxismoa eta kolonialismoaren aurkako iraultza izan zela. Baina ezin da faxismoaren aurkako borroka moduan bakarrik ikusi, apirilaren 25ak etorkizunerako bultzagile izan behar du; gazte, emakumezko eta gizonezkoak kalera atera eta borrokan antolatzen dire-

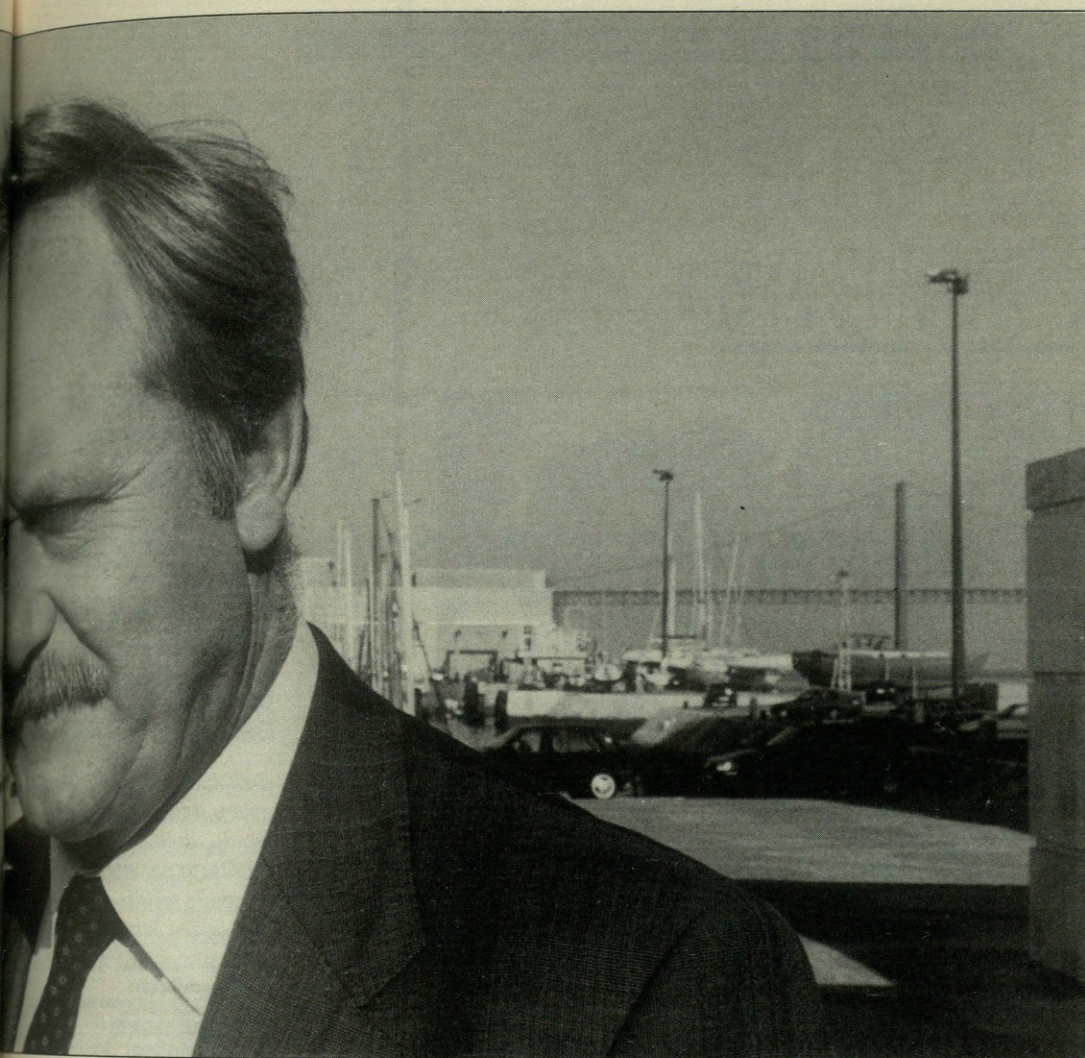
■ «Portugaleko eta nazioarteko egoerak PCPrekiko batasun prozesu batera bultzatzen gaitu» ●

nean gauza asko lor daitezkeela erakutsi baitzuen.

Gazteak politikatik urrundu guran, politika txarra eta zikina dela esaten dute, eta horri aurre egin beharko liokete. Politika arazoak konpontzean datza. Herriak, nazioak, demokrazia, bakea eta elkartasunari so egiten dion politika biziki ederra da, artea, oso garrantzitsua. Herri guztiak parte hartu beharko luke politikagintzan.

A. UDP alderdi txikia da, ba al duzue buruan ezkerreko beste alderdi batzuekiko batasun prozesu edo antzerakorik, PCPrekin esate batera?

M.T. Guk politika zabala egiten dugu baina erradikala

«Espainiarra eta britainiarra moduko estatuek, zapaltzen dituzten nazioek autodeterminazioarako eskubidea dutela ulertu beharko lukete».

aldi berean, Marxen zioen bezala gizakumeari dago-kion guztia erradikala dela-ko. Ezkerraren batasunaren alde gehien egiten duena UDP da. Bi mailatan; batetik Alderdi Sozialistatik guga-naino lor litekeen batasuna dago eta egungo gobernua botatzea du helburu; beste-tik, nazioarteko eta bertako egoerak PCPrekiko batasun prozesu batera bultzatzen gaitu. Dena den, guretzat —nahiz eta gu izan txikie-nak— PCPren barruan bes-tenik gabe amaitzea onarte-zina da, oraindik haiekiko desberdintasun ugari ditugu eta. Inperialismo sobietarra amaitu den garai hauetan, PCPk ere independentzia maila handiagoa lortu du eta joko nazionalerako jarrera

zabalagoak erakusten ditu. Horrek ere batasun bideak samurtu egingo ditu.

ARGIA. *Europako bata-sunean estatu txiroenek*

■ «Klase nagusiek eta monopolioek urte asko behar izan dituzte apirilaren 25eko lorpen sozialetako asko indargabetzeko» ●

fronte bat egin behar izan dute, eta Espainia buru jarri da. Zer iruditzen zaizu?

M.T. Normala da, bera baita ingurune honetako potentzia ekonomiko eta politikorik handiena. Portugalako herria eta Espai-niako nazioen interesak

berdinak dira: bakea, de-mokrazia, Europa partehar-tzailea... Finean, herritar eta herrien Europaren eraikun-tza. Ezin dugu utzi estatuen arteko liskarrak herritar eta

herrien arteko liskarrak bihur daitezen.

A. *Lisboan HB eta BNGre-kin batera jardun zenuten Maastrichti buruz. Bitxia da, kontuan hartuta zentzu nazionalean behintzat zuek ez duzuela beste bi erakun-*

de horien arazorik, ez?

M.T. Gainerako herri eta nazioen subiranotasunaren bilgunean guk ere gure su-biranotasuna defenditu beharra dugu. Nazio borro-ka borroka demokratikoa da eta guk borroka horrekin bat egiten dugu. Espainiarra eta britainiarra moduko esta-tuek, eurek zapaltzen dituz-ten nazioek autodetermina-ziorako eskubidea dutela ulerte beharko lukete. Beti ulertu izan dugu horrela, eta orain ere bai. Epe erdira, potentzia eta estatu handiek borroka hori galdua dute, herriak gaur egun, inoiz baino gehiago, euren hel-buruak lortzen ari baitira.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ BARNE MINISTERIOTIK
ZENZEN PLAZETARA

ESPAINIAKO Barne ministroa izan zen Jose Luis Corcuera lan askotarako duen trebetasuna behin eta berriro utzi izan du agerian. Bere garaian Labe Garaietako elektrikaria izan zen, apurka politika lanetan gorantz egin zuen PSOEn eta, azkenik, Barne Ministerioraino iritsi zen. Ez da hor geratu baina, berau utzi ondoren zezenketei buruzko aldizkari batean zezen eta festa horiei buruzko idazte lanari ekin baitio. Zorrotz gainera eta dioenez, zezenketen etorkizunerako zezenen adarrak begiratu eta haien suhertasuna zaindu behiar da.

■ KUBATARREN LIBURU
SUKARRA

LA HABANA, Kubako hiriburuan aurren izan den liburu azokak berriro erakutsi du kubatarrek liburu eta irakurketarekiko duten grina. VI. Na-

zioarteko Azoka honetan, 38 herriko 400 argitaletxe eta 30 idazle izan ziren. Halaber, liburuak erosteko bi egunez ilarak sortu ziren. Egungo krisiaren aurretik Kubak urtero 600 bat liburu berri argitaratzen zituen, gaur egun 30 eskas dira.

■ PALESTINARREN
HELIKOPTEROAK

PALESTINAREN Askapenerako Erakundea eta Israeleko Gobernuaren artean adostutako akordioaren arabera, datozen asteetan 9.000 polizia palestinar hedatuko dira Gaza eta Jerikon. Hedapenak sei helikoptero izango ditu, horietako bi Iasser Arafaten erabilerarako. Yitzhak Rabin lehen ministro israeldarra ez zegoen oso ados helikopteroen kontuarekin. Bere deskordioa azaltzen duen ondorengo esaldiak, hedapenari buruzko bere iritzia nahiko agerian uzten du: «Helikopteroak? Ez dut uste zirkulazioa zuzentzeko helikopteroen beharrik dagoenik».

E L E M E N T O S

«Israeldarrek bakeaz bitz egiten dute baina lurra kendu, asentamenduak eraiki eta palestinarren eskubide politikoak bortxatzen jarraitzen dute».

Hanan Ashraui, Madrilko Konferentzian palestinarren ordezkari zako bozeramailea.

«Grezia gaur egun errepublika da eta hori aldaezina da, baina nik, baina ere, Greziako erregea izaten jarraitzen dut».

Konstantino II, Greziako errege ohia.

«Hegazkinak erabili dituzte jada, lur armada erabiltzea bakarrik falta zaie, baina zuek ez zarete ortozik doazen somaliarrak, zuek gaur egungo Europako armadarekin onena zarete».

Radovan Karadzic, Bosniako serbiarren buruzagia.

«Hau ez da Hamaseko gure anaien askatasuna eskatzeko unerik onena».

Nabil Chaat, Israelekin negoziatzen ari den PAEn ordezkari zaren buruzagia.

O I H A R T Z U N A K

ARAGOITARREN MANIFESTALDIA SAN JORGE EGUNEAN

AZKEN urteetan aragoitarrek beraien aldarrikapenak egiteko baliatu izan dute apirilaren 23an ospatzen den San Jorge eguna. Aurten, iaz bezala, agintariek manifestaldia deituko dute autonomi estatutu berriari atxikimendua erakusteko. Deialdia dena den, ez da arazo barik egin, agintarietako zenbaitzuk, sozialistak batipat, egunari jai kutsua eman gura baitzioten. Azkenean, manifestaldiarena nagusitu zen eta, beraz, larunbat honetan Aragoi erreibindikazio kutsuz hornituko da.

«Legebiltzarraren asaltoaren ondoren, Khasbulatov eta Rutskoiari heriotz-zigorra duten lege hausteak leporatzeko gomendioak bidali zizkidaten Kremlinetik».

Alexei Kazannik, Errusiako fiskal nagusi ohia.

«Turkiako arazoak ez du irtenbide militarrik. Irtenbide bakarra legea indarrean ezartzea da, eta kitto».

Tansu Ciller, Turkiako lehen ministroa.

BANAKETA NAGUSI GALIZIAKO FPG-N

AZKEN asteetan FPG (Galiziako Fronte Popularra) barne eztabaidan aritu da. Batzuek BNGra sartzeko asmoarekin eta jadanik sarrera horretaz BNGko buruzagitzarekin elkarriketa prozesuan murgilduta; bestetik, prozesu honekiko ados ez zeudenak. BNGrako joera duen sektorea ei da nagusi. Azkenean, banaketa nagusitu da eta bakoitza bere aldetik abiatu da. Baina hori gutxi balitz, geratzen direnak ere beste bi zatitan banatuta daude.

Elkarteen «errentak»

Errenta aitorpena ez da pertsona fisikoen monopolioa. Garai honetan Elkarteek gaineko Zergaren (EZ) aitorpena egin behar dutenek, ezagutu behar dituzte kontuan hartzeko moduko berrikuntzak, nahiz enpresari askoren itxaropena ez bete. Haziendak kate motzez lotzen du.

ZERGA arloan araudi berriak berriket gehiago ekarriko zituela aurrikusi zen. Ez da horrela gertatu. Inbertsiorako, lanpostuen sorrerarako eta berpizkundeko ekonomikorako zutabetako bat izan zedin diseinatu zenak ez du behar bezala erantzun. Baziduriaren neurri

fiskal berri hauek, Pertsona Fisikoen gaineko Zergan (PFEZ) baino Elkarteek gaineko Zergan (EZ) igerriko zirela batez ere, baina egin diren berrikuntzak gutxi, eta eskasak izan dira. Kenkariaren alorrean eman da ugaritzerik, baina ehunekotan ez da funtsezko aldaketarik

eman.

Berrikuntzen alorrean, % 5eko kenkaria onartzen da pertsonalaren formazio gastoei dagokiena. Kenkariaren kopurua aurreko urteko ekitaldiaren eta aurtengoaren formakuntza gastuaren arteko diferentziaren arabera zehaztuko da. Hala ere, profesional mailako formakuntza gastu hauek, hala-nola inbertsioek eta lanpostuen sorrerarako gastuak gutxieneko kopurura heltzen ez badira, hurrengo bost urteetako errentan zenba daitetzeke.

Beste berrikuntza bat ikerketa, garapena eta akti-

bo finko berrietan egindako inbertsioei dagokie. Kasu hauetan kenkaria % 25etik %35era igo da. Hala ere, kenkaria ezartzeko gutxieneko kopurua ez da aldatu.

Azkenik, ordezkaritza edo sukurtsal berrien sorrera, kanpo bulego iraunkorren sorrera, atzerriko elkarteetan erositako partaidetzak edota esportazio aktibitateetan, zerbitzu turistikoen kontratazioan, kanporako propaganda eta publizitate gastuetan joraturako kopuruari kendura egin ahal izango zaio, lehengoa baino handiagoa, kuota likidoaren % 20tik % 25era pasatu dena.

Aldaketa txiki hauek gutxietsi gabe, oinarrian ez dago alderik, eta eurak nahiz baino kate estuagoz lotzen ditu Haziendak elkarteek «errentak» ■

DIRUAREN

H O T S A

JOSE MARI
AGIRRE

Kontzertu ekonomikoaren gaitasuna eta PFEZaren % 15

ZALANTZARIK gabe esan daiteke 1980an negoziatutako Kontzertu Ekonomikoa izan dela Euskal Autonomi Elkarteke erakunde autonomoen zutabe finantzario nagusia. Hiru arlo nagusitan agertzen da bere gaitasuna edo ahalmena. Lehenengoz, ia zerga guztien biltzea euskal erakundeek eskuetan jartzen duelako. Aduanei, monopolio fiskalei eta alkoholei dagozkien zergak ezik, besteak oro gure eskuetan geratzen zaizkigulako eta guk jasotzen ditugulako.

Bigarren zerga biltze horren errendimendua finantzarioak EAerenak direlako, gure zerga kutxa berezia dugularik. Eta, azkenik, Estatuko araudi orokor baten barruan, euskal erakunde foralen lurralde eremuan zerga sistema propio bat burutzeko aukera dute-

lako.

Guk biltzen dugun kopurutik zati bat ordaintzen diogu Administrazio zentralari, kupoa deritzona, gure esku ez ditugun konpetentziak finantziatzeko eta beste guztia (Bildua-Kupoa) bertako erakundeentzat geratzen da. Lurralde batuan (Nafarroa eta EAE ezik beste autonomi elkarte guztietan) Madrileko Gobernuak biltzen ditu zergak eta gero bakoitzari ematen dio LOFCA sistemaren arabera. Orain, ordeza, PFEZaren % 15 emango dio lurralde batuko Autonomi Elkarte bakoitzari finantziaketabide berezi bezala beste iturrien artean. Ez dago beraz, zerga-sistema berezirik, Gobernu Zentralaren banaketa mota berri bat baizik. Baina, azken finean, banaketa bakarrik.

Miguel Angel Anzizar, Nafarroako UGTko idazkari nagusia

«PSOE sozialdemokraziaren helburuetatik aldendu da»

Nicolas Redondoren agurra bere alderdi-anaiaaren kontrako hitzek osatu zuten, sindikatua eta alderdiaren arteko distantzia nabarmenduz. Ez dira garai onenak UGTk gaur egun bizi dituenak. Miguel Angel Anzizar, Nafarroako UGTko idazkari nagusiaren iritzia jaso dugu.

ARGIA. UGT berbera al da 36. kongresuaren osteko?

M.A. ANZIZAR. Gauza dextente eztabaidatu ditugu. Hauen artean, barne antolamenduari dagokiona,

federazioak indartzeko asmoa agertu baita. Elkartasun irizpidea ere landu dugu eta zuzendaritza bera berritu dugu. Dinamika bera aldatu da, baina etorkizunak esan beharko digu zenbateraino.

A. Federazioen indartzeak EAEko eta Nafarroako UGTren arteko batasuna ekar dezake?

M.A.A. Ez. Zegokionean aztertutakoaren arabera, ez dugu uste horrelako batasun batek onura ekar dezakeenik. Gauza puntualetarako egungo harremanak nahikoak dira. Ez da aurrakusten horrelako batasunik ez epe laburrera ez ertainera.

A. CCOOekiko ekintza-batasuna sendotu egin da azken, baina gehiago eskatzen zuenik ere bazen.

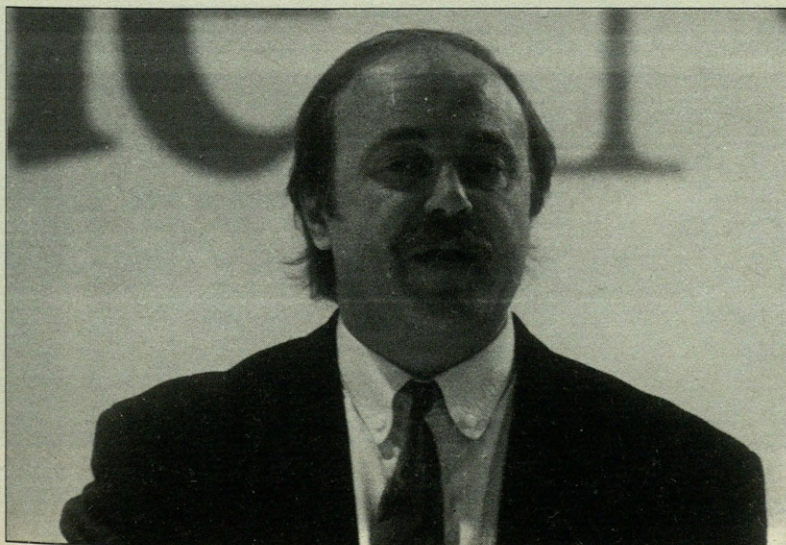
M.A.A. Ekintza batasun hori gehiago lantzekotan gelditu gara baina, berez, ekintza batasuna ez da helburua. Ikuspuntu bakar batetik sindikatu biak aztertzea garrantzitsutzat jotzen dugu langileen eskubideak defenditzeko. Noski, lortu nahi genuke beste sindikatu batzuekin, hau da, ELA eta LABekin ekintza-batasuna.

A. Kongresu honen beste ondorioetako bat PSOErekin distantzia izan da. Itzulera gabe bidea?

M.A.A. Hori ez dago gure esku, PSOE izan delako sozialdemokraziaren helburuetatik aldendu dena. Gure irizpideak sozialismo demokratikoarenak dira eta, badirudi bidea utzi dutenak PSOEkoak direla, lan arloan martxan jarri dituzten politikak liberalagoak direlako. Hala ere, hau burukideen arazo bat dela uste dut, alderdi sozialistako burukideak liberalak direla sozialdemokratak baino.

A. PSVren auzia hortxe dago. Nola konponduko da arazoa?

M.A.A. Nafarroan ez dugu arazorik izan, agindutako etxebizitza guztiak eraikita edota eraikitzen ari baitira. Hala ere, eta zuk esaten duzun bezala, duela gutxira arte kredituetarako aukerarik ez zegoen baina badirudi apurka ateak zabaltzen hasi direla. Azken bi hilabeteetan asko aurreratu da eta espero dut zuzendaritza berriak auzia konponduko duela.

Miguel Angel Anzizarren ustez, «une honetan PSOEren burukideak liberalak dira sozialdemokratak baino, martxan jarri dituzten lan arloko politikei dagokienez bederen».

Myriam Gartzia

BALEEN NEGAR GUREA

Kantauri itsasoaren egoera larria ez da, zoritxarrez, bart arratseko berria. Hala eta guztiz ere, eta arrantzaleek esaten dutenez, gero eta arruntagoa da izurdeak eta baleak ikustea gure uretan. Ordea, adituek diote honek ez duela ugaztun hauen egoera hobetu denik esan nahi; aitzitik, sare pelagiko, kutsadura eta beste faktore batzuk medio okerrera doala baizik.

BALEEN iturri zarata-tsua entzutea edota izurdeen bizkar distiratsua ikustea ez da, gehientsuenontzat, eguneroko ogia. Hain ezezaguna den mundu hau, dena den, hurbilekoa dute arrantzaleek, eta azken aldian gero eta arruntagoa bihurtu zaie ikuskizuna. Jaime Tejedor, Pasaiaiko Arrantzaleen Kofradiako

lehendakariak hala uste du behintzat. Arrantzale honek azaldu digunez, ohizkoa bihurtu da 20 tonako balea bikoteak ikustea arrantza tokietan, edota soinuagatik 20 baleak osatutako taldea antzematea.

Izurdeekin beste horrenbeste gertatzen dela esan dezakegu. Jaime Tejedorrek azaldu digu udaldian, atu-

Arrantzaleek diotenez, gero eta gehiago ikusten ei da balea Kantauri itsasoan. Asko, baina, Ereagan azaldutako hau kasu, hil egiten dira. (Argazkia: Xouse Simal).

netan bereziki, ehundaka izurde ikusi dituela itsasontziaren uhara jarraituz. «Honelako gertaerak arrantza tokien egoera onarekin lotzen ditugu, ugaztun hauek jatera hurbiltzen baitira tokiotara. Izurdeak eta baleak egonez gero, arrainak daude».

Baina adituak ez daude ados arrantzalearekin, Josu Santiago Burrutxaga, Eusko Jaurlaritzako Arrantzuarekiko Zientzia eta Teknika Irakaskundeko Arrantza Baliabideen Saileko zuzendaria esan digunez. «Denok dakigu gure arrantza baliabideek ez dutela sasoirik onena bizi. Legatza, bisigua edota itsasapua hor ditugu, gero eta urriagoak dira. Beraz, izurde eta baleen presentzia hau anekdotikoa izan daiteke».

Datuek aditu honen hitzak baieztatzen dituzte. Azken urtean, 1.000 ugaztun inguru hil dira bolanta sareetan harrapatuta, gehienak izurdeak, eta Greenpeacearen datuen arabera, 1988 eta 1991 bitartean 2.000 bat izurde hilda agertu ziren Bizkaiko itsasoaren kostaldean, hildakoen kopurua askoz handiagoa bada ere. «Ugaztun hauen bilkertasuna asko igo da azken urteotan —jarraitu du Josu Santiagok—. Agerpen hauen arrazoiak asko izan daitezke: obizko lekualdaketa edo zona batzuetako kutsadurak bul-tzatu izana mugimedu hori egitera».

Ez dira izurdeak eta baleak gizakiaren eskua nabaritzen duten itsasoko ugaztun bakarrak. Mazopa ere oso arrunta zen duela gutxira arte Kantauri itsasoan. Gaur egun desagertzeaz dago; euskal balea ere aspaldi desagertu zen... Orokorrean itsasoek eta

Asaba zaharren balea

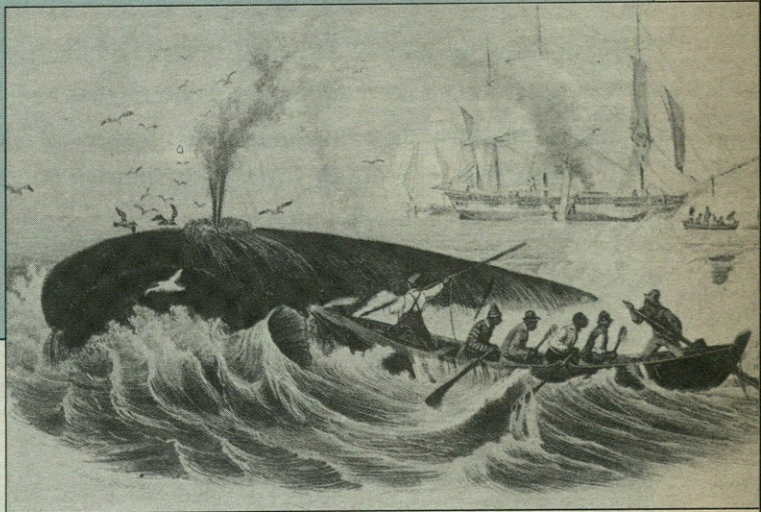
JAKINA da, zenbait testu zahar dela medio, euskal arrantzaleek 1059an jadanik Baionako portutik irteten zutela Sardako balea (*Balaena mysticetus*) zeritzona harrapatzer. Hala ere, XIV., XV. eta XVI. mendeetan nabarmendu ziren euskaldunak balea honen arrantzan. Balea geldia zela eta hilda zegoenean hondoratzen ez zenez, arrantza ez zen oso zaila, baina bai balio handikoa. Mendeotan euskal herritarrek Ternua, Groenlandia nahiz Arktiar ozeanora iritsi ziren honen bila.

Untziteria aproposa izanik, apurka Europa osoan saltzen joan zen balearen koipe eta haragia, neurri batean honen

monopolioa lortuz; baina Ingalaterra eta Holandako arrantzaleak baleak dena probetxagarria zuela konturatu ziren, eta teknika modernoko konpetentzia eratu zuten. Arrantzale hauek jarritako oztopoek, balearen eskasiarekin batera, jarduera honen gainbehera ekarri zuten, urruneko itsasotara gero eta maizago joan behar izaten zutela honen bila.

Bale arrantzak garrantzi handia izan zuen garai honetan Euskal Herrian, eta horren isla dira Bermeo, Lekeitio, Ondarroa, Mutriku, Baiona, Miarritze eta kostaldeko beste hainbat herritako armarietan baleen irudien presentzia.

Zoritzarrez, balea mota hau aspaldi desagertu zen Kantauri itsasoan, eta oso gutxi dira beste itsaso batzuetan bizi direnak.

Euskal balea desagertzeaz dagoen itsas ugaztuna dugu.

zehazki Bizkaiko itsasoak txirotasun biologiko handia bizi du. Arrain mota batzuk desagertzekotan daude eta beste batzuk lekuz aldatu dira.

Bizkaiko itsasoko izurde eta baleen agerpenak, beraz, ez du esan nahi ugaztun hauek ugaltu direnik. Kontrakoa: orokorrean ugaztun hauen kopurua asko gutxitu da azken urteotan. «Gainera —erantsi du Ricardo Aguilarrek—, 1986an baleak harrapa-

tzeko debekua arautu bazen ere, zortzi urte ez dira nabikoa balea populazioa handitzeko. Balea zereengan, konparazio batera, ernalkuntza hiru edota lau urtean bein gertatzen da, eta eme bakoitzak ume bakarra izaten du».

Greenpeaceko kide eta itsas ugaztunetan aditua den honek adibide batez azaldu digu balea eta izurdeen agerpen hauek: «Antzeko zerbait gertatu zen duela gutxi Groenlandiako foka edo itsas txakurrekin. Milaka heldu ziren Norvegiako kostaldeetara janari bila, bertakoak, noski, txundituz. Itsas txakurren po-

pulazioa ez zen handitu, goseak erangindako lekualdaketa baino ez zen izan». Hilaren 15ean bertan, Donostiako hondartzak milaka marmokez josita azaldu ziren. Inork ez daki zergatik.

Une honetan bi dira itsas ugaztun hauen etsaiak: sare pelagikoak —bolanta bakoitzean 40 izurde ager daitezke— eta kutsadura. «Askok dira itsasoko ekosistemak dituen arazoak. Baina itsasoaren gebiegizko usiak eta kutsadurak dira nabarmenenak, dakartzaten ondorioengatik».

Myriam Gartzia

1988 eta 1991 artean 2.000 bat izurde agertu ziren hilda Bizkaiko Golkoko kostaldean

PSE-EEren euskal kulturarekiko estrategia berriak bazterrak harrotu ditu

SOZIALISTAK EUSKARAZ

Bigarren kongresua egin berria du PSE-EEK. Bertan ofizializatu da orain arte keinuz antzeman zitekeena. Lehenagotik ere, baina, sozialisten euskal kulturarekiko estrategia berriak, zeresan franko sortu du euskaingintza munduan. Lerrootan sozialisten asmoen berri ematen saiatu gara.

HILAREN 15ean hasita, hiru egunez, PSE-EEK II kongresua burutu zuen Bilbon. Bertan, besteak beste, sozialistek euskal kultura-

Mario Onaindia buru, «Euskaldunon Egunkaria»-ren blokeo egoerari irtenbidea ematearen alde azaldu dira sozialistak. (Argazkia: Xouse Simal).

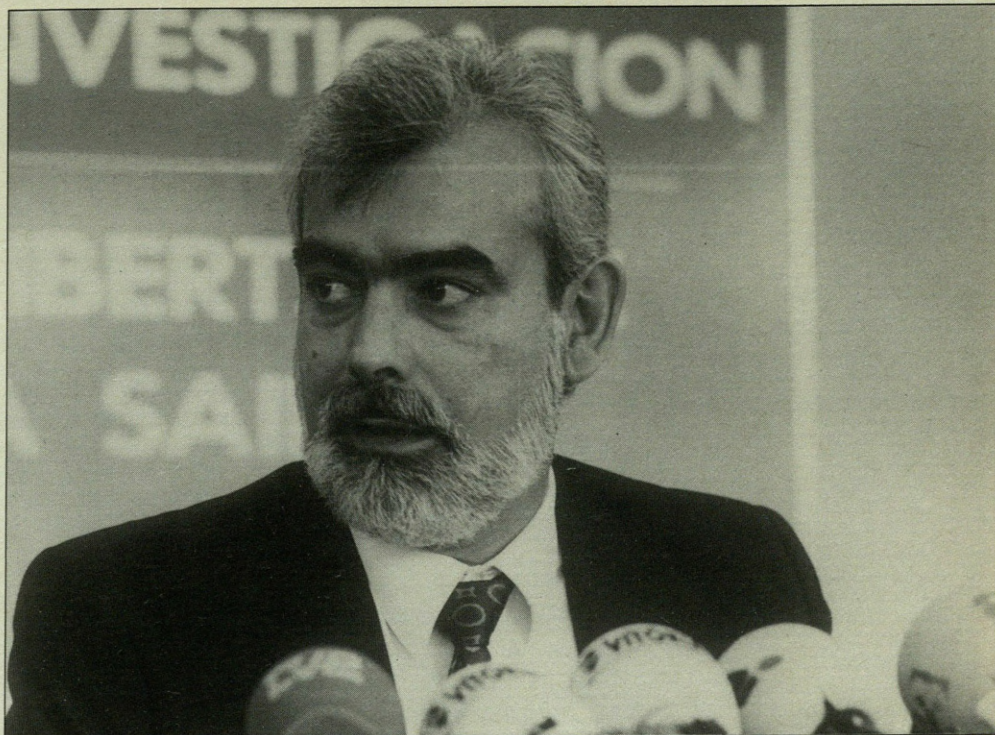
rekiko hartu beharreko ikuspuntu eta jokamolde berria izan ziren eztabaidagai. Mario Onaindia eta Ramon Jauregiren eskutik datarren estrategia berria, eus-kalgintza munduko agentei administratziotik hainbat zubi zabaltzean datza neurri handi batean.

Kongresua baino lehenagokoak dira, baina, sozialistek alor honetan emandako hainbat pauso. «Euskaldunon Egunkaria»-ren egoera desblokatzeaz azaldutako borondatearekin batera, helduen euskalduntze eta albatzean ere urratsak eman baitituzte. Horren lekuko dira HABEko lau euskaltegi pilotoak ixtearen kontra azaldu jarrera eta hauek Hezkuntza Sailean hartzeko berriki egin duten proposamena, edota Hezkuntzak AEKrekin aurreko asteetan izandako elkarrizketak.

Soziolinguistika Sailaren sorrera

PSE-EEK azaldu du dagoneko udazkenean izatekoak diren hauteskunde autonomikoen ondoren, balizko gobernu berrian euskarari dagozkion sailak bere ardurapean hartzeko borondatea. Egun Eusko Jaurlaritzan euskararekin harremana duten hiru atalak —Hezkuntza, Kultura eta Hizkuntz Politika Idazkaritza Nagusia— Hezkuntza Sailaren koordinaziopean gelditza da xedea.

«HPIN, Hezkuntza eta Kultura elkartu egin behar dira —adierazi digu Mario Onaindiak—, eta ondoren bi lan bereizi: lan zientifikoa eta administrazioarena. Gure proposamena unibertsitatean soziolin-

guistika sail zientifikoa osatzea da, hizkuntz politikaren alor guztien diagnosia eta eman beharreko pausoak gidatuko dituen. Aditu eta zientifikoez osatua, alderdiekiko erabateko autonomia lukeen sailaz ari naiz. Horrela, euskararen inguruko arazoen ez-

tabaida despolitizatu eta desideologizatu egingo litzateke. Administrazioak sail horrek markatutakoak beteko beharko lituzke».

Balizko soziolinguistik a sail berriaren zeregina litzateke, esaterako, hezkuntza ereduen emaitzen azterketa egitea; administrazioa-

Euskararen inguruko alor guztiak sail bakarrean bildu nahi lituzte PSE-EEK. Sail hori, Fernando Buesa sailburu duen Hezkuntza litzateke. (Argazkia: Olalde).

Entziklopediak, funtzionarioen euskalduntzea, Euskaltzaindia...

EUSKAL kultura munduko agenteekiko hurbiltzea eta hauekin harreman normalizatua lortzea da PSE-EEren kezka nagusietako bat; esparru honek berebiziko garrantzia luke estrategia berrian. Zentzu honetan, bai unibertsitatean, bai idazleen munduan, baita arlo ezberdinetakoa herri ekimenekin ere, egitasmoak elkarlanean bultzatzeari lehentasuna emanen litzaioke. Lehentasunak markatzeko tenorean, baina, beste arlo batzuk atzeraxeago geratzen dira. Horietako bat dugu administrazioaren euskalduntzea. Bai diru baliabideak kontuan harturik, baita arlo honek euskararen indartzean eragin ditzakeen emaitzez mesfidati, sozialistek ez baitute lehen mailako egitekotzat jotzen. Unibertsitateko balizko sail soziolinguistikoak, alor honetako azterketa eta diag-

nosia egin beharko lukeela diote. Sozialistek argi onartzen dute arlo honek eragin diezaieken kostu politikoa.

Bestalde, hainbat erakunderekiko harremanak argitu beharrean dira sozialistak. Hainbat hilabetez entziklopedien gerra deitu izan den horretan, esaterako, Eusenor proiektua birplanteatu eta Lur argitaletxeari Administrazioak laguntzearen aldekoak dira.

Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntzari dagokienez, Unibertsitate mailako egitura berrian lan eremuak zehaztearen beharra azpimarratzen dute. Eusko Ikaskuntza, eztabaida kultural eta ideologikorako leku apropostzat joa da, eta Ipar Euskal Herria, Nafarroa eta EAeko unibertsitateen kooordinazio eta topaleku baliagarritzat.

ren euskalduntzearen jarrai-pena; helduen euskalduntze eta alfabetatzearen diagnosia egin eta plangintza berriak proposatzea, edota, adibidez, udal elebakarren jarduna eta dinamika aztertzea. Sail honen sorreraz, HPINen zeregina erabat zalantzan jarriko litzateke. Sozialistek, ez dute begi onez ikusten sail hau Lehendakariaren menpean egotea.

Unibertsitatean balizko sail berria osatuta, Hezkuntzaren ardura izango litzateke ondorengo pausoen gidaritzatza. Baina Hezkuntzak, horretarako, orain baino zeregin zabalagoa izan beharko luke. Zentzu honetan ulertu behar dira, beraz, helduen euskalduntze alfabetatzearekiko sail honetatik berriki eman urra-

tsak. Izan ere, PSE-EEren aburuz, helduen euskalduntze eta alfabetatzea hezkuntza munduko atal berezi eta zehatza da, irakaskuntza munduko beste alorrekin batera landu beharrekoa. HABE, beraz, orain arte

auzia Eusko Legebiltzarrera eramango dute aurki PSE-EEK, EUEk eta EAK. Nahiz eta Gobernu Kontseiluak euskaltegiok ixteko dekretua onartu duen, gehiengo berria sortuz gero erabakia atzera botea izan daiteke.

dena den, finantzabide ezik, baikor baloratu dute HABE eta AEK-k lorturiko akordioaren mamia. «HABEri dirua kendu eta hori AEKri ematea zentzugabekeria da. Atera dezatela Kulturako beste atalen batetik, Guggenheim-etik esaterako».

Asmo berri guzti hauetan, ez litzateke HABE izango Kultura Sailari kendu nahiko litzaioken alor bakarra. Mario Onaindiak dioskenez, «ETBk ere Kulturatik funtzionamendu autonomoa izan beharko luke».

Sozialisten buruan dabilen dinamika berriaren oinarrian, bestalde, beste bi ardatz ere aipa daitezke. Alde batetik herri ekimenak eta administrazioaren arteko urtetako ez ulertuari konponbidea lortzea ezin-

■ HABE Hezkuntza Sailean nahi du PSE-EEK; ETB, berriz, Kultura Sailetik funtzionamendu autonomoz ●

Kultura sailaren menpean egondakoa, Hezkuntza sailean nahiko lukete sozialistek.

Horixe da, finean, HABEko euskaltegi pilotoen auzian sozialistek egindako proposamenaren itzalpeko antzeztokia. Lau zentroon

Honek, baina, AEK-k eta HABEk martxoaren 3an lorturiko akordioan eraginik izan dezake, are gehiago AEKrekin hitzartutako dirulaguntzak HABEko lau euskaltegiok itxita geratutako dirutik ematea aurrikusi denean. Sozialistek,

Mario Onaindia eta Ramon Jauregi. Euskal munduarekiko estrategia berriaren ideologo eta bultzatzaile nagusiak. (Argazkia: Xouse Sima).

bestekotzat jotzen omen da. «Euskaldunon Egunkaria»-ren kasua hor dago, esaterako.

«Betoa jasotzea da eman beharreko lehen pausoa —diosku Onaindiak—, publizitate instituzionalaren arazoari konponbidea ematea. Behin hori jasota, elkarlan zintzo baten mailan «Euskaldunon Egunkaria» nola zabaldu ikusi beharko da. Baina betoa jasotzea ezin da erakunde publikoek egunkari horren gestioan presentzia edukitzearen truke negoziatu. Etorkizunean bestelako dirulaguntzak ere planteatzen daitezke, baina hauek ez lukete presentzia horren truke izan behar».

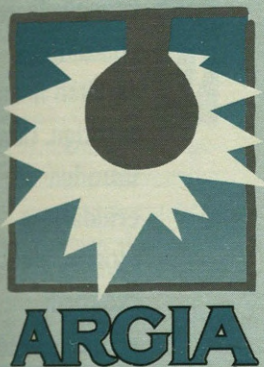
Sozialistek, euren esku-

tan diren sailetatik publizitate sartzeko asmoa plazaratu dute. Neurri hau betoa altxa dadin presiobidetzat jotzen da.

Bigarren ardatza euskal kulturako hainbat agente esanguratsurekin —idazleak kasu—, harremanak normalizatzea izango litzaiteke. «EAJko apaiz zahar eta idazle aurrerakoien artean

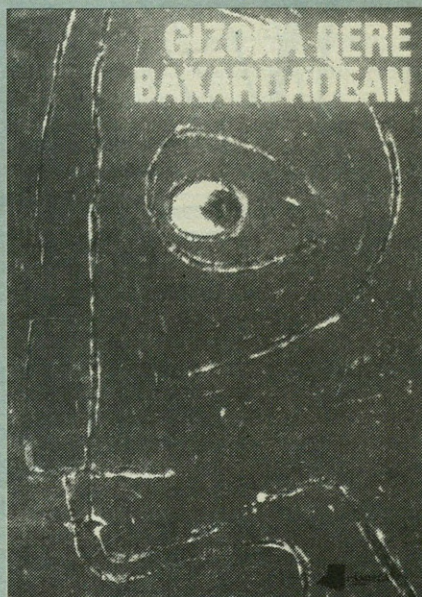
urtetako banaketa egon da, eta EAJk ez du ezeregin bori gaitzitzeko. Guk ez dugu banaketa bori jasan, baina ez dugu elkar ezagutzen. Premiazkoena edozein politika alde aurretik euskal-munduari ektabaidatzea da».

Alberto Irazu

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun
eginez gero,
B.Atxagaren
azken liburua ala
Txirri, Mirri eta
Txiribiton
konpakto berria
eskuratu ahal
izango duzu.
Zeuk aukeratu
gustoko duzuna,
dagokion
laukitxoan X bat
jarriaz

"GIZONA BERE BAKARDADEAN"
BERNARDO ATXAGA

"JOLASEAN, ZE ARRAIO!!!"
TXIRRI MIRRI ETA TXIRIBITON

KIOSKOAN
BAINO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

%20 MERKEAGO

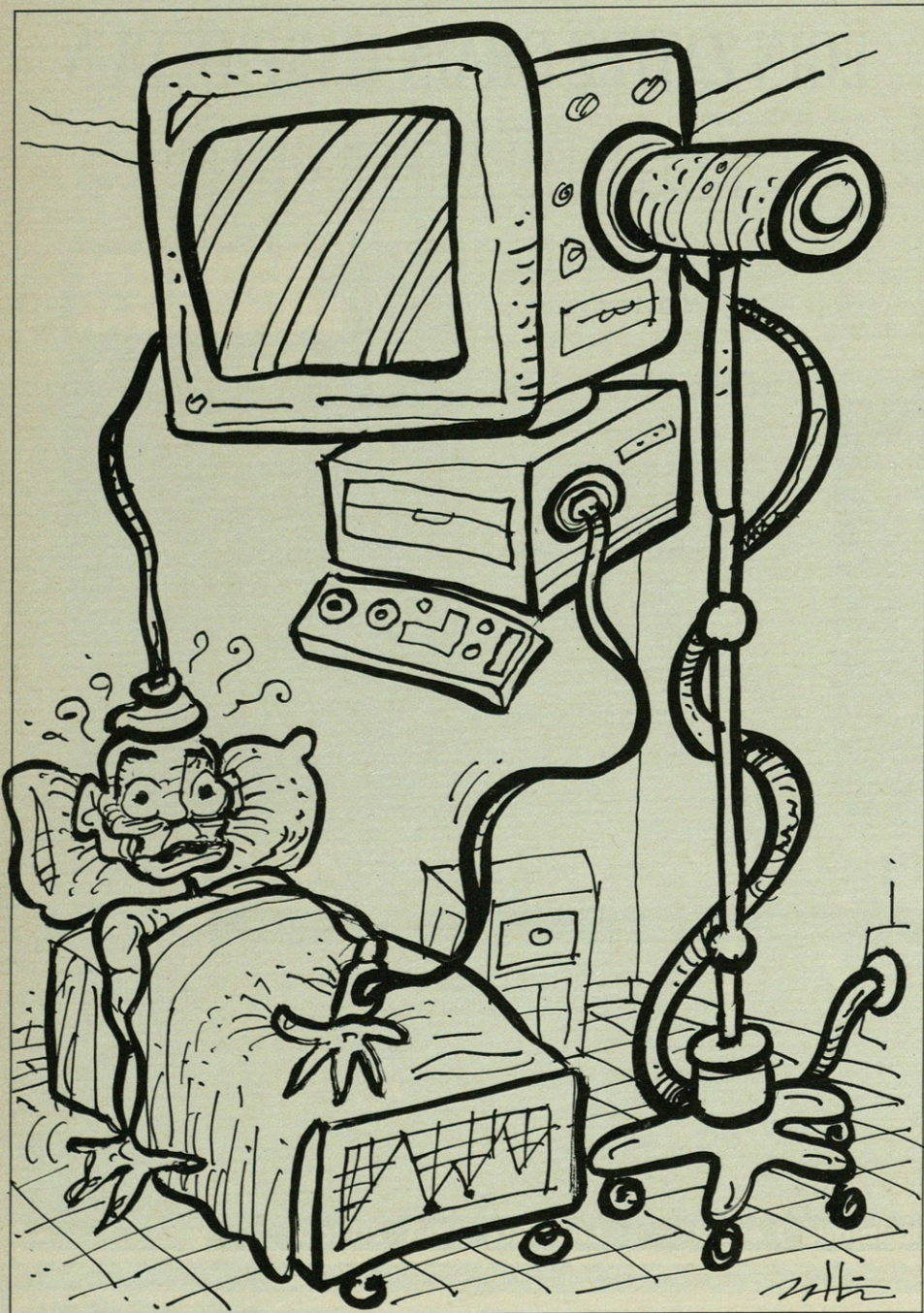
IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDE _____
TFNOA _____	HERRIA _____
KOD POSTALA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTS. HELBIDE _____	SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____	

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

**HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)**
Hego Euskal Herria
10.900 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 10.900 pzta
Beste Atzerriak
14.250 pzta
Airez 22.500 pzta

ORDENAGAILUKO MINEZ

O rdenagailuaren abantailez sarritan mintzatu zaizkigu. Gure mundua eraldatzera etorria, etxeko txokorik txikienean ere sartu zaigu. Baina dena ezin ona izan, eta hasiak dira agertzen ordenagailuarekin denbora luzez aritzen direnen artean ugaltzen ari diren gaitzak. Horien zerrenda ez baita motza. Ezta itxia ere.

TEKNOLOGIAREN

garaian bizi gara. Bere sinbolo bilakatu den konputagailuaren ezagutza dugu. Lan, heziketa eta arte munduan lekua eskuratuta dudelako jada.

Donostiako Informatika Fakultatean irakasle lanetan diharduen Kepa Sarasolak eta lankide den Iñaki Pika-beak ordenagailuek gure

bizitzan izan dezaketen eragina aztertzen dute. «Argi dago ordenagailuak ezinbestekoak ditugula, baina ordenagailu aurrean behar bezala lan egiten jakin behar dela, gure kaliterako hibur ez dadin». Ordenagailuarekin lanean aritzen direnek jasaten dituzten ohizko gaitzez ari dira.

Burua eta begiak dira kaltetu ezagunenak. Buruko mina, ondoeza orokorra (azkenean oka eginez bukatuz), begietako mina eta ikusmen lausoa dira sintoma orokorrenak.

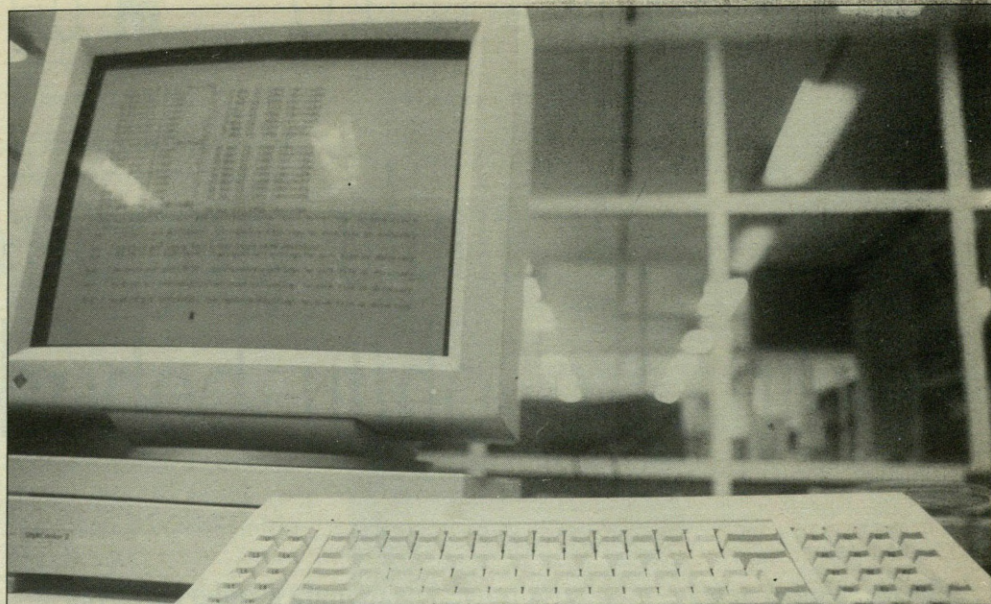
Belarriak ere kaltetu ditzake, burukomina eta gorreria sortuz. Giharreetako nekea edota mina eta bariak ere arruntak dira ordenagailuan ordu asko ematen dituztenen artean.

Bere aurrean lanean diharduenaren sistema endokrino eta inmunizatzailea, amasketa sistema, larrazala eta glandula pineala ere desoreka ditzake ordenagailuak.

Estresa eta arazo psikologikoez ere eremu zabala dute ordenagailuarekin lanean aritzen direnen artean. Erradiazioa eta frekuentzia ultrabaxuko uhinak direla medio, minbiziak eta leuzemiak ere bai.

Guzti hau ekiditeko Sarrasolak honako aholkuak luzatu ditu: «2 lanorduko 15 minutuko atsedena bartu bebar da, eta 10 minutuero, urrutiko zerbait begiratu segundu batzuez. Inprimagailua urrundu eta barkatu egin behar da, eta pantailak egokitu. Iragazki antirreflektarioak ezarri eta postura egokian aritzen ikasi behar dugu ordenagailu aurrean».

Bilboko Abanself izeneko buru osasun okupazional kontsultako partaideek gehiago estutu dute torlo-

Hamarkada batzuk igaro arte ez dugula ordenagailuak eragiten dituen kalteen berri zehatzik izango, diote adituek. (Argazkia: Aitor Bayo).

jua. Teknologiaren gizarteak sortu duen gaitz ezagunenetako bat, estresa, ordenagailuaren bitartez sendatzeko programa bat osatu dute, gaitz anitzen iturri den ordenagailua sendabide bilakatzuz.

tzen ditu, Marquinez esanetan: «Ordenagailuaren alde onak ezagutzen ditugu, baina hamarkada batzuk igaro arte ez dugu ezagutuko ondorio kalte-

garrien neurria. Hurrengo belaunaldiak ezagutu eta aurre egingo die».

A magoia | ban

Estresari informatika

Lan merkatuak sortzen dituen gaitzak sendatzeko bideak jartzen saiatzen gara, eta borretarako sortu da gure programa informatikoa. Estresaren arazoia eta sintomak argitu eta nola tratatu argitzen duen 100 orriko liburu bat, tratamendu horren bedapena pertsonalki ezagutzea ahalbidetzen duen disket bat eta erlajaziorako kaset bat merkaturatu ditugu batera», dio enpresa honetako lehendakaria den Fernando Marquinezek. Bere proiektu hau lehena da Europa osoan.

Ordenagailuaren gizarteak arauak ditu, baina ondorioak inor gutxik ezagu-

**Iruñerriko euskaldunen zerbitzuan.
5. urtean Irratiago,
zer gerta hura konta**

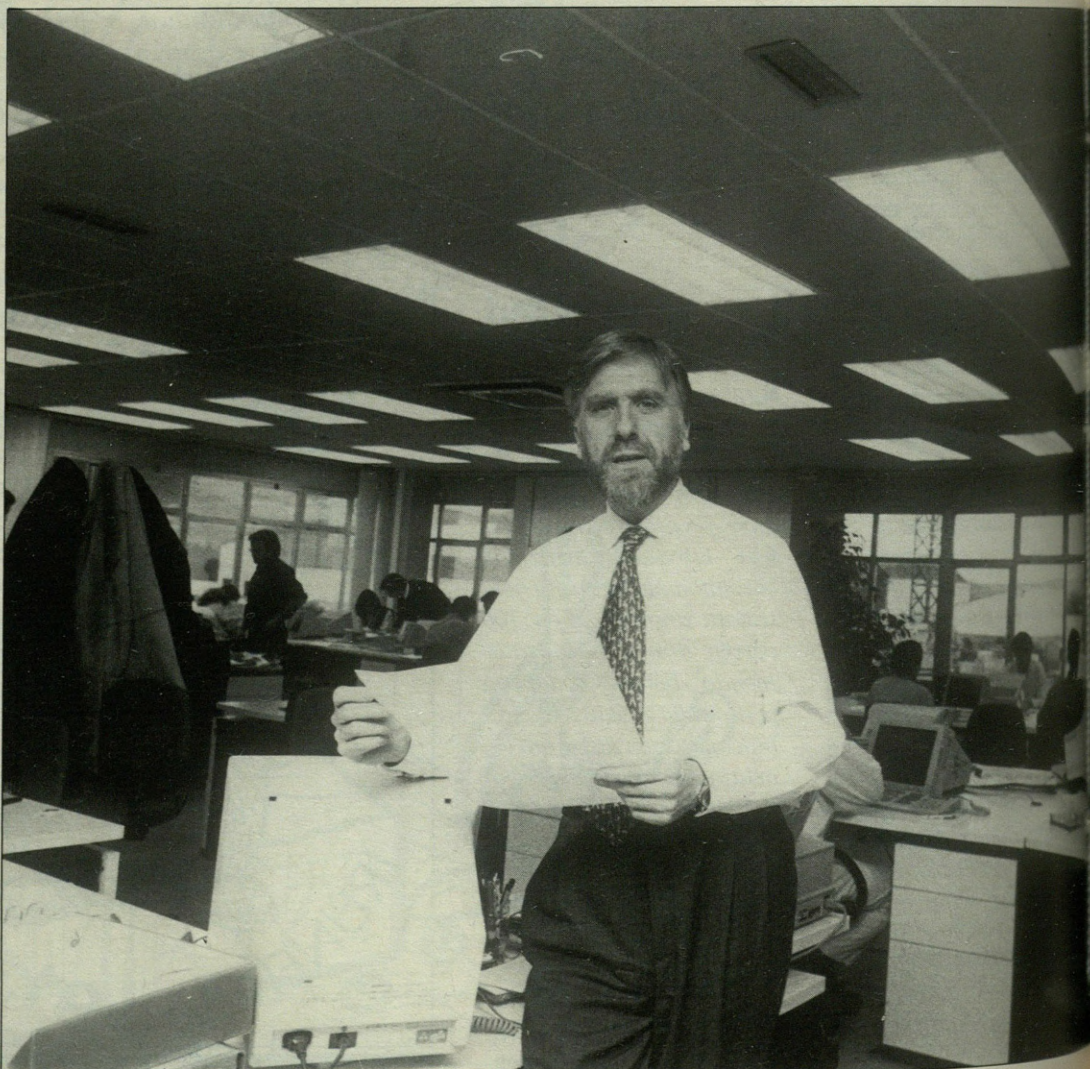

«Nafarrek titulu gogorrak irakurtzera ohitu beharko dute»

Urte askotan gerra-erreportaria izandakoa, mundu guztiko bazterrak ezagutzen ditu 47 urteko iruindar honek. Orain, oster, «Diario de Noticias», «Navarra Hoy»ren ordeztatu den egunkari berria zuzentzeko ardura hartu du. Proiektu honi buruz gta bere eskarmentuei buruz hitz egin digu.

ARGIA. Proiektu berri baten sorreran murgildurik zaitugu. Nolakoa da egunkari berri bat kaleratzeko abentura?

«Egunkari batek era guztietako jendearentzat izan behar du, bestela ez da egunkaria. Eta egunkariaren atzetik proiektu politiko bat baldin bada ere, orduan ez da egunkaria. Ene ustetan, proiektu publikoetan oinarrituak dauden kazetak hutsaren hurrengo dira».

FERNANDO MUJICA.

Grina handiko abentura da, egia esan, oso zaila baita egunkari berri bat kalera- tzea. Gainera, hori ez da egunero gertatzen den gau- za bat, ez hemen eta ez inon. Profesional baten bizitzan oso gutxitan suertatzen den aukera da. Nik, zorionez, hirutan bizi izan dut egun- kari baten sorrera barrutik: «Deia», «El Mundo» eta «Dia- rio de Noticias»-enak, hain zuzen ere. Adrenalinez be- teriko esperientzia da, nahiz eta zailtasun ikaragarriak izan. Lehen egunetan ezin duzu ez lo, ez jan, ezta bizi ere egin zure energia guz- tiak egunkarian uzten baiti- tuzu. Behin egin eta gero, akatsak hagitz erraz ikusten

dira, baina kazetari batek badaki egunkari bat sortzea biziki zaila dela.

A. Zergatik onartu zenuen, orduan, ardura hau Madri- len zenuen lana utzirik?

F.M. Aldapa gogorak mai- te ditudalako. Adin apro- posa dut gainera. Kazetari- tzan denetik egin izan dut, azpitik hasi eta urratsez urrats gora igoz. Sekulan ez nuen egunkari bat zuzendu eta grina handia sortzen dit. Horrez gain, egunkaria na- farra izatea erabakigarria izan da.

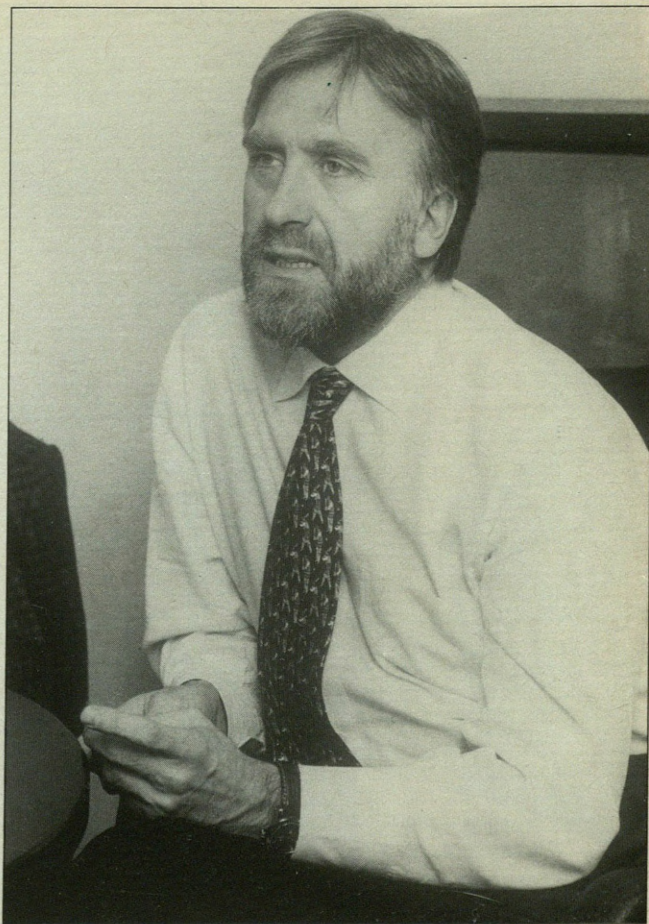
Aukera beste toki batean eskaini izan balidate ez nu- keen onartuko. Ni Iruñekoa naiz eta lurraldea ezagutzen dut. Hori, aldi berean, oz- topo da, gauzak aurrerituz ikusten baitituzu.

A. Presio handia jasaten al du egunkari baten zuzen- dariak?

F.M. Nik, bederen, orain- dik ez dut handiegia jasan. Dena den, presioak indartu egiten nau. Gauza bat argi daukat: lurralde honetan jendeak titulu gogorak ira- kurtzera ohitu beharko duela, eta hori ez da denen gustukoa izango. Kazetari- tzak beti izan behar du agresiboa eta denak gustura egotea ezinezkoa da.

A. «Diario de Navarra» egunkari nafar nagusia da. Horren ondoan, zer proiektu eta zer asmo eskaintzen ditu «Diario de Noticias»-ek?

F.M. Egunkari batek guz- tientzat izan behar du. Sek- tore bati soilik zuzendua da- goela pentsatzea hutsala da. Baina egia da guk jende gaztea gureganatu nahi du- gula, eta baita lanbide libe- rala duen jendea ere. Ema- kumezkoak eta unibertsita- rieie ere arreta berezia eska- iniko diegu. Berriz diot, egunkari batek era guztie-

«Sarajevora joan eta handik idazten duenaren bitartez mundua aldatzen duela uste duena oso oker dabil».

tako jendearentzat izan behar du. Bestela ez da egunkaria. Eta egunkariaren atzetik proiektu politiko bat baldin bada ere, orduan ez da egunkari bat. Ene ustetan proiektu publikoetan oina- rrituak dauden kazetak hu- tsaren hurrengo dira.

A. Baina «Diario de Nava- rra» egunkari bat da, eta irizpide politiko batzuk izanen ditu.

F.M. Oso gutxi. Gu ongi jokatzten duten guztiekin gaude, eta oker aritzen di-

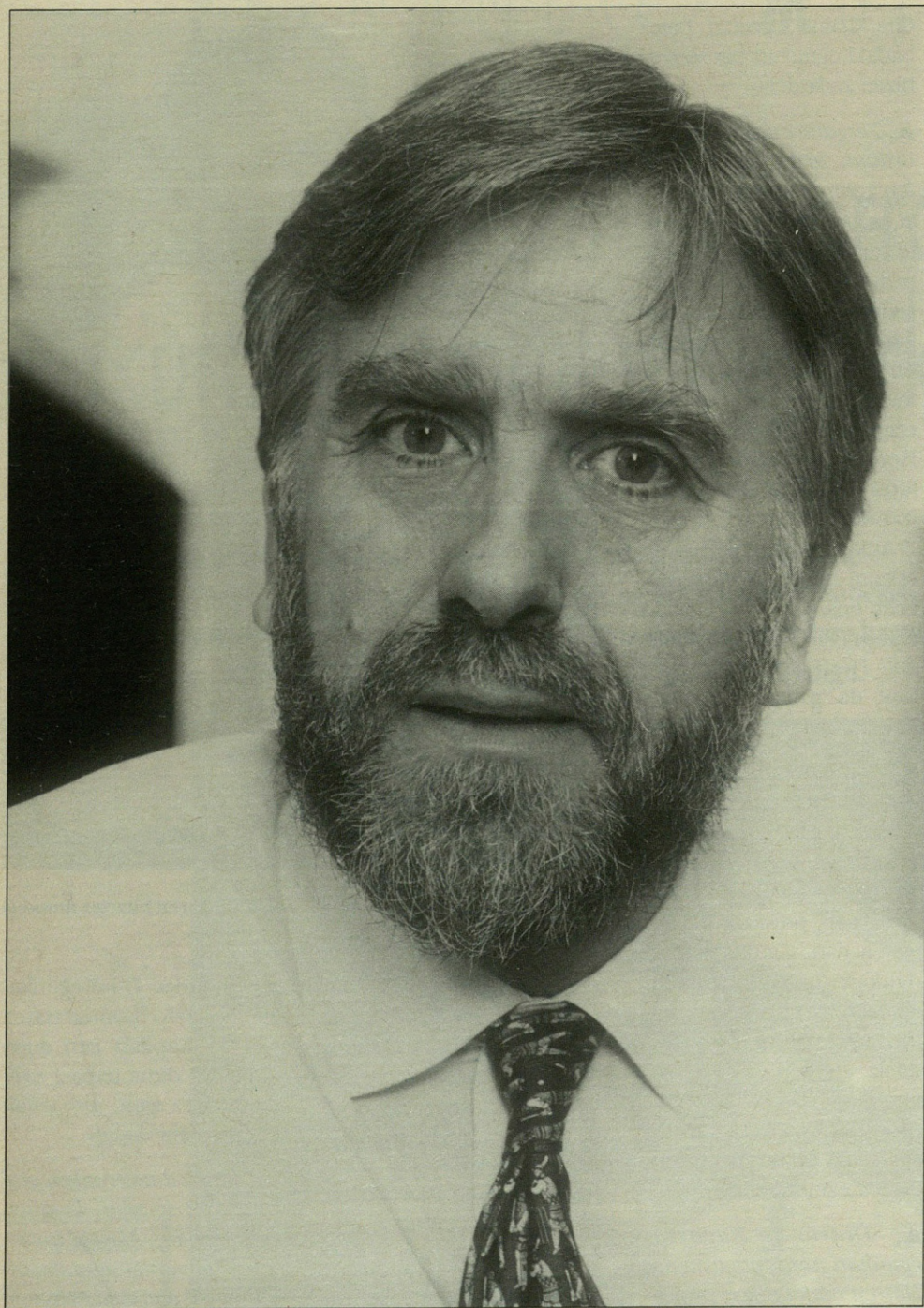
renen aurka. Gure egunka- ria bokazio komertzialez jaio da. Kapitala jarri duen enpresak dirua irabazi nahi du. Horrez gain, zerbitzuak eskaini nahi ditugu.

A. Aipatu duzun azken atal hau argi ikusten da zuen egunkarian. Alegia, zerbi- tzuei garrantzi handia es- kaintzen diezuela. Hori al da etorkizuneko kazetagin- tzaren erronka, egunkaria zerbitzu produktu bihur- tzea?

F.M. Egia esan, nazio mai- lan, zerbitzuei guk adina ga- rrantzi ematen dion egun- karirik aurkitzea zaila da. Horixe nahi dugu. Ez dugu ezkututzen, gainera. Jen- dearentzat baliagarri izan nahi dugu, eta hori, Ostiral Santuko prozesioa nondik igarotzen den azalduz lor-

■ «Politika interesgarria da, baina gizartea hori dela ustea okerra dela deritzot» ●

«Egia da euskaraz irakurtzeko gaitasunik duen hainbeste jende ez dagoela. Gure apustua normaltasunaren ildotik doa. Nire iritzi pertsonala hau da: euskara eta politika bereizi egin beharko lirateke».

tzen da, egun horretan jendeari gehien interesatu zaiona hori baita. Noski, guzti honek ez du esan nahi gai nagusiak baztertuko ditugunik.

A. Nafarroa eremu bakarra duten bi egunkarientzat tokiak ikusten al duzu?

F.M. Zalantzarik gabe. Ezinbestekoa deritzot bi egoteari. Honek ez du esan

nahi biak negozio bikainak izango direnik. Gu, gainera, ez gara merkatu osoa gureganatzeko asmoz jaio. Gure aurrikuspenetan 10 edo 12 mila ale saltzea espero dugu eta salmenta horri errentagarritasuna ateratzea ere bai.

Oraingoz espero genuena baino gehiago lortzen ari gara eta hori arriskutsua izan daiteke. Uste baino gehiago saltzeak zailtasun teknikoak

ekartzen ditu eta horri aurre egiten ez badiozu arrakastaz hiltzeko arriskua duzu.

A. Zenbait tokitan diotenez, Juan Cruz Alliren ideien aldekoa da «Diario de Noticias».

F.M. Egunkari bat sortzen denean esandakoak mila dira. Bost ale daramatzagu eta lau edo bost kolore ezberdin jarri dizkigute jadanik.

■ «15 gerra ikusi ondoren, zera ikasi dut, helburu handienak ere ez duela tiro bat merezi» ●

Opusekin ere elkartu gaituzte, adibidez. Gauza bat kaleratzen badugu alde batekin elkartuko gaituzte, eta biharamunean, beste albiste bat publikatuz gero, kontrakoarekin lotuko gaituzte. Oraindik ez dugu denborarik izan zer garen eta nor garen erakusteko.

Egunkari honek merezi duenari emango dio tarte. Indarkeriarekin ez gaude, hori argi eta garbi diot. Titulu objetibo bat plazaratzeagatik erredakziora etorri eta harriak jaurtitzen baldin badizkigute... ez dakit zer esan. Guk gure bideari jarraituko diogu eta horrek batzuei min emango die.

A. Ia egunero euskarazko orria kaleratzen duzue. Nola eutsi nahi diozue gai horri?

F.M. Euskarak Nafarroan garrantzia du, eta guk uste dugu jendeak euskaraz irakurtzeko aukera izan behar duela, hizkuntza praktikatzeko besterik ez bada ere.

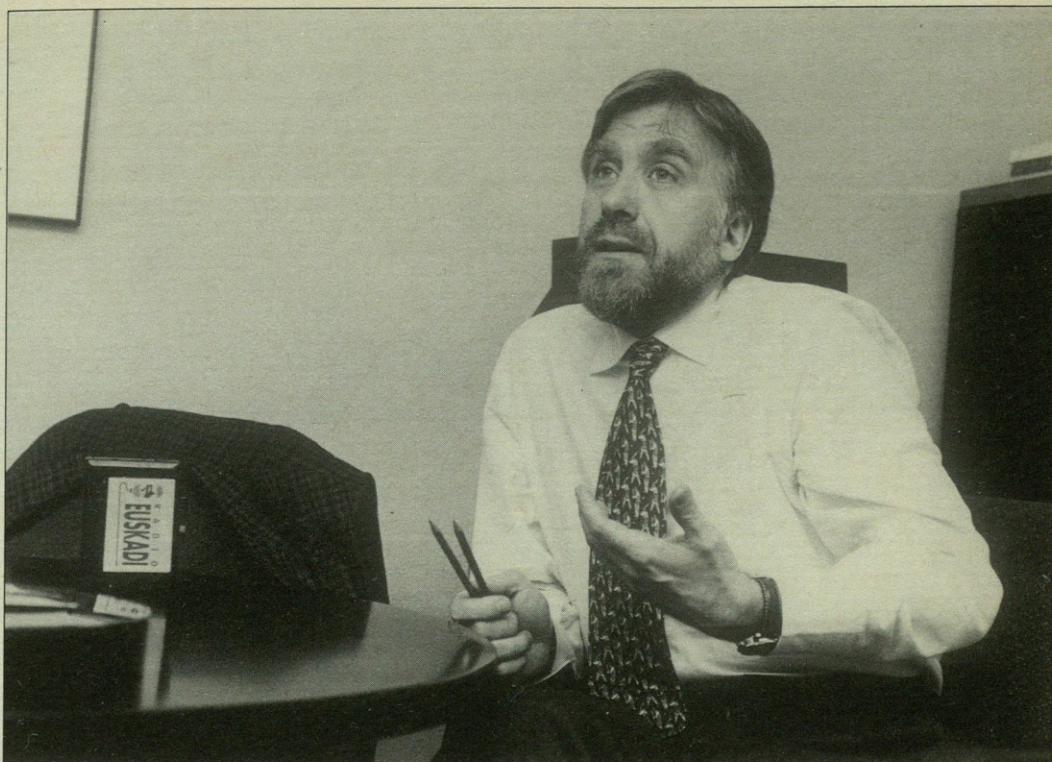
Horrez gain zailtasunak ere baditugu: euskaraz idazten duen hainbeste kazetari ere ez daude eta, gainera, nik ez dakit euskaraz, eta erdi itsuan fidatu beharra daukat. Batzuetan jendeak deitzen digu euskara tajuzkoa ez dela esanez. Guk euskarari tratamendu normala eman nahi dugu. Ez du orri berezia izan beharrik, gai bereziak jorratuz.

Batzuek diotenez, honek irakurleak kenduko dizkigu; euskara baztertzen duen jendea, alegia. Besteek, ordea, irabazi egingo ditugula diote. Guretzat, printzipioz, froga bat da. Gehitu daiteke euskararen tartea.

Egia da, baina, euskaraz irakurtzeko gaitasunik duen hainbeste jende ez dagoela. Gure apustua normaltasunaren ildotik doa. Nire iritziz pertsonala hauxe da: euskara eta politika bereizi egin beharko lirake.

A. *Nola ulertzen dituzue Nafarroako Euskal Autonomi Elkartearekin dituen harremanak? Horrez gain, zer deritzozu Nafarroa Euskal Herriaren proiektuaren barnean nabi duten nafarrei buruz?*

F.M. Gure bizilagunek arduratzen gaituzte, baina EAE ez da Nafarroaren bizilagun bakarra. Errioxa ere bada, eta baita Frantzia edo Aragoi ere. Horren arabera, EAEko informazioa emango dugu, baina beste lurraldeen hein berean. Nafarroak ideia zabalagoa behar du izan. Txistorra gauza ederra da baina Europako Batasunean gaude. Euskal Herriaren proiektua baino harantzago iristen da Nafarroa. Bestela motz geratuko ginateke. Bokazio

irekiagoa izan behar dugu denok.

A. *Estatuko kazetaritzara ondo ezagutzen duzu. Nola ikusten duzu egun?*

F.M. Krisi egoeran dakusat. Azken urteetan hiru egunkari desagertzen ikusi ditut, eta hori tamalgarria da. Egunkari bat desagertzen

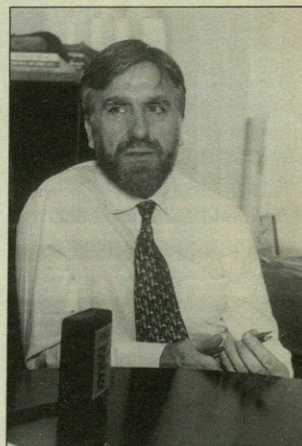
den bakoitzean gizarteak zerbait galtzen du.

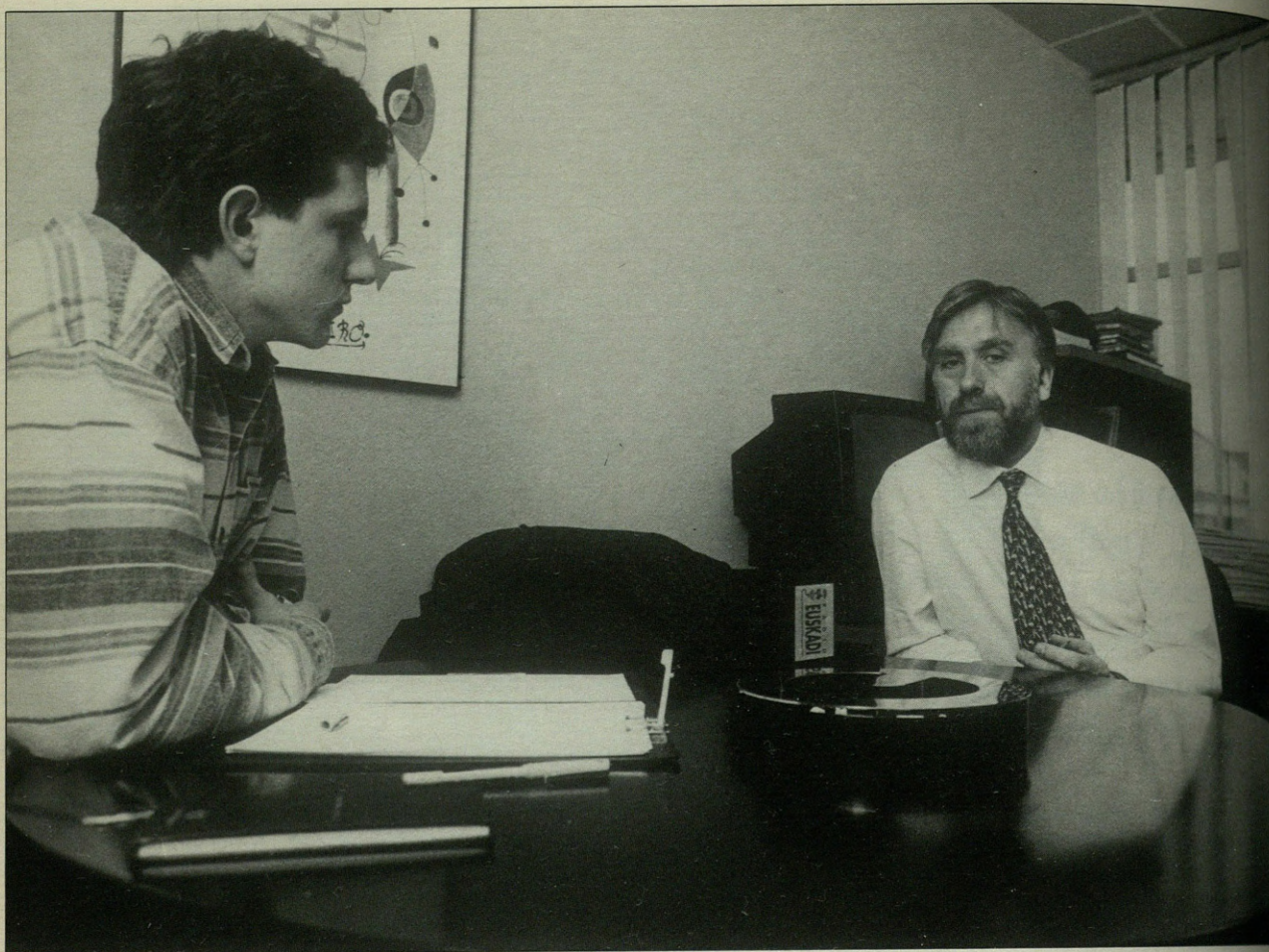
Jaiotzen direnak, gainera, oso ahul sortzen dira. Aniztasun handiagoa eskertuko nuke. Horretaz aparte, kazetaritza politikoari garrantzi handiegia ematen ari zaio. Politika interesgarria da, baina gizartea hori dela pentsatzea nik ez dut sines-

«Txistorra gauza ederra da, baina Europako Batasunean gaude. Euskal Herriaren proiektua baino harantzago iristen da Nafarroa».

NORTASUN AGIRIA

Aitona bergararra zuen eta bera Iruñean jaio zen duela 47 urte, Gaztelu Enparantzan ● Iruñeko txokorik maiteena Media Luna parkea du ● Euskara ikasten saiatu zen baina oso zaila egin zitzaion; baita utzi ere ● «La Gaceta del Norte», «Deia», TVE, «Diario 16», «Panorama» eta «El Mundo»n jardun du ● Libano, Vietnam, Nikaragua, Kanputxea, Bosnia, Jordanian... aritua da, zenbaitetan bizia arriskatuz ● Osasunak Lehen Mailari eutsiko diola ziurtatu digu ● Argazkilaritza da gehien asetzen duena. Bere argazkiak mundu guztian publikatu dira; «Time»n, adibidez

«Gizakia gertuegitik ikusi dut berarengan sinetsi ahal izateko. Eta ostera, gauza ikaragarri onak ere ikusi ditut. Zerekin geratu? Bada, gizakia bi eratakoa dela, bikoiztasun hori barru barruan duela. Eta inork ez dezala uste biolentzia ez denik talde armatu batean ez dagoelako».

ten. Egun, gizartea eta egunkarien artean tarte handia dago eta hori da gutxi saltzearen arrazoia. Kazetaritzaren etorkizuna egia handiak eta egia txikiak arteko erdibidean dagoela uste dut, jendearengandik gertu.

A. Munduan zehar asko ibili zara. Zein eskarmentu jaso duzu bainbeste urteren buruan?

F.M. Gizakia krudela dela, dudarik gabe. Sarraski eta tortura handienak eragiteko gai da gizakia, eta aldi berean norbaiten alde bizia emateko prest dago. Sarajevon itzulingurua egitea besterik ez dago.

Biolentzia, edozein erataria ulertua, gogotik gorrotatzen dut, agian gehiegi ikusi dudalako. Biolentziak ez du inora eramaten eta helburu handienak ere ez du

tiro bat merezi. 15 gerra ikusi ditut eta horrek bakezale amorratua bihurtu nau. Gizakia gertuegitik ikusi dut berarengan sinetsi ahal izateko. Eta, ostera, gauza ikaragarri onak ere ikusi ditut.

■ «Etorkizuneko kazetaritzak jendearengandik egun baino gertuago beharko du izan» ●

Zerekin geratu? Bada, gizakia bi eratakoa dela, bikoiztasun hori barru barruan duela. Eta inork ez dezala uste biolentzia ez denik talde armatu batean ez dagoelako. Sarajevon, okin hiltzai-

leak ikusi izan ditut.

A. Ruandan egotea gustatuko al litzazuke? Kazetari lanbidearen izaera bera da berria jazotzen den lekuan egon behar hori.

F.M. Lan hori gustatzen zait, eta egunkari hau zuzentzen izango ez banintz, ziur han nintzatekeela. Eta gorriak pasatuko nituzke, baina tira. Dena den, guzti horrekin ez da ezer lortzen. Sarajevora joan eta handik idazten duenaren bitartez mundua aldatzen duela uste duena oso oker dabil. Hori utopia da. Munduak berdin jarraitzen du. Jendea bost axola Ruandan zer gertatzen den. Erreportari lana egiten duenak atsegin duelako egiten du eta ez beste inongo asmorik duelako.

Iñigo Herce

IN FRAGANTI

OIARTZUN

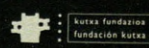
1994.eko APIRILAK 23
Larunbata, gaueko 10 t'erditan

MADALENSORO

Babeslea

**Olartzungo
Udala**

Laguntzaileak

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

Antolatzailea

SABERAK SALGAI:
OIARTZUN: Amara, Karmen, Madalenak
DONOSTIA: Berta, Aneke, Frodo, Xabier, Maialen, Begoña
LEZAMA: Aneke, Begoña, Berta, Maialen
LEZAMA, Zuzen, BAGOÑA, Zuzen, BAGOÑA

Toubon, Toubon... frantsesaren mailua

TOUBON legea ezagutzen al duzue? Izena bere entzunda, Toubon, Toubon, belarria astintzeko modukoa da. Izan ere, hori gertatu zaie Ipar Euskal Herriko euskaltzaleei, belarriak zartatu dizkiela Toubon, Toubon, danbor hots gordinak. Frantziako Kultur ministroak frantsesa 'pulpitora' jaso nahi du. Lehen ere ondo zaindua dagoen errepublikako hizkuntz 'bakar' eta ahalguztiduna arriskuan omen, ingelesaren eraginez, eta babeserako neurriak eskatu ditu, beti ere Frantziako lurralde ezberdinetako hizkuntzen kaltetan.

Ramuntxo Camblong Euskal Kultur Erakundeko lehendakariak aipaturiko adibidea ezin argigarriagoa dugu:

Irulegiko ardo boteila batean euskaraz egingo balitz soilik etiketan bere publizitatea, zigortua izango litzateke legearen arabera, frantsesa baliatzen ez duelako. 'Toubonazoak' kezka piztu du ondorioz, legeak eragindakoen artean.

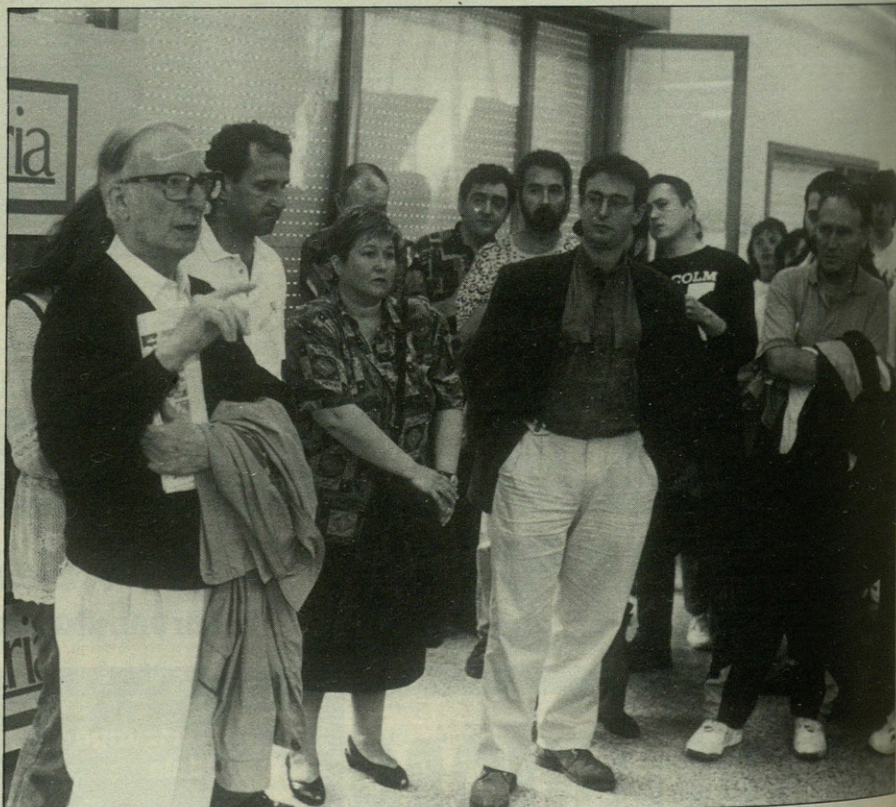
Hizkuntz pluraltasuna onartzen ez digun frantziar legediak, tokian-tokiko hizkuntzak legerik estuenaz neurtzen ditu, eta arabera soinekoak osatzen horiek baliatzen dituztenentzat; Frantzia osoan itzal ematen duen hizkuntza bakarra frantsesa bailitzan jokatzen dute, eta orain, ingelesaren itzala errepublikan zabaltzen ari den aitzakiaz, neurri bereziak eskatu dituzte frantsesaren presentzia alor

guztietan ziurtatzeari begira.

Bien bitartean, Irulegiko ardoan isuna ezartzeko prest daude. Egia esan, nahikoa isun, oztopo, muga eta enbarazu jarri zaizkio, aurretik ere, Ipar Euskal Herrian euskarari, eta honakoa, maila bereko beste neurri bat baino ez dugu. Hala ere, Toubon, Toubon, frantsesaren mailuak gero eta astindu gogorragoak ematen ditu eta hori oso mingarria zaigu.

DENBORAREN autopista aipatzen da, eta hizkuntzarena; zergatik ez aipatu literaturarena ere? Gure antzeko egoeran dauden literaturak biltzen dituen autopistaz ari naiz, noski, eta kontraesankorra dirudien

«Euskaldunon Egunkaria»-ren Euskaldunon Jaia Gipuzkoako Amasa-Billabonan egingo da, maiatzaren 15ean. Hirugarren aldia da aurtengoa, aurreko edizioak Usurbil eta Iurretan bete baitziren. Ikuskizun ugari eskainiko dituzte egun osoan zehar: Eskola eta ikasletoetako umeen arteko lasterketa; Gazteen Eskuzko Pilota Txapelketako finala eta Euskal Herriko Joko-Garbi Gazteen Txapelketakoa; haurrentzako propio prestatutako gunean Ikasmendiren festa; dantzariak; trikitilariak; antzerkia; kontzertuak (Tapia eta Leturia, Anje Duhalde, Exkixu...), eta beste hainbat aukera. Egun horretarako lelo berezirik asmatu beharrik ez dute izan. Jendearen eztarrietan dago: «Egunkaria aurrera, Egunkaria aurrera...».

Zentauroren jakia

SUEZIAKO iparraldean egon nintzen duela zenbait urte udara pasatzen bertako lagun batzuen etxean. Laku baten ondoan bizi ginen, basoz inguratutik eta herririk gertuena 60 kilometrotara ze goen. Etxe inguruko belazeetan eta basoetan nonahi aurki zitezkeen erruz eta kantidadean moeta guztietako perretxikoak, bai jangarriak nola pozoitsuak. Hasieratik ohartu nintzen Suezian, ordea, inork ez zituela biltzen eta, beraz, ezta jaten ere. Nire lagun sueziarrei galdetu nienean zergatik ez zituzten jaten etxe aurreko perretxiko haiek... eroturik banengo bezala begiratu zidaten.

POETA onak intuizio handiko pertsonak izan ohi dira. Robert Graves poeta haundiak zioen Gizateriaren sail haundi batek sufritzen duen mikrofobia (perretxikoei beldur irrazionala) hori erlijioarekin lotuta dagoen aintzinako izu espantagarriaren azken arrastoetako bat baizik ez dela eta aintzinako tabu batekin dagoela fenomeno hori erlazionaturik. Eta ingelesak, eskandinaboak, holandesak, iparfrantsesak, iparrekialdeko alemanak, zeltiarrak eta greziarrak jaso dutela beraien arbasoengandik perretxikoekiko tabu orokor hori. Robert Gravesek, bere 'zentauroaren jakia' lan interesgarrian, dio, intuizio haundiz, jendeak ondoko sentitzen duen fobia edo nazka hori sentitzen duela baita ere kanibalismoarekin, zaldikiarekin eta saguekin, aspaldian lau jaki horiek tabu zorrotzak izan zirelako.

JOXEMARI ITURRALDE

1860AN daniar agintariek karteletako preso eta gaizkileei zaldikia bakarrik ematen zieten behartuta jan zezaten krimenaren aurka burrukatzeko modurik onena zelakoan. Eta bi gerrate mundialetan ingeles gehienek nahiago omen zuten goseak egon propio jarritako zaldi harategietan saltzen zituzten zaldixerra jangarriak eta goxoak erostea baino. Eta berdin jarraitzen dute, nazka eta fobia berarekin, ingelesek gaur egun ere perretxikoekin.

Euskaldunok ordea ez gara, antza, horren beldur: aste honetan bertan Tolosako ferian onddoak 4000 pezetatan eta xixak 6000 pezetan ari ziren saltzen inolako beldurrik gabe.

arren, oso ekologikoa denik ezin ukatu, aukera ezinobeak eskaintzen baititu azkar eta egokiro gurean egiten dena eta kanpoko garraiatzeko, hango eta hemengo berezitasunak eta errealitateak hurbilduz, inguruarekiko errespeto osoz.

Autopista honetan kokatzen dituzten jardunaldiak, Gasteizen, «Herrien Kultur Europa» nazioarteko kongresua, non Euskal Herria, Gales, Eskozia nahiz Irlandako literaturak bilatu diren; eta Escritura 94, Katalunia-

Toubon Kultur ministroak frantsesa 'pulpitora' jaso nahi du, beti ere Frantziako lurralde ezberdinetako hizkuntzen kaltetan ●

ko, Okzitaniako eta Euskal Herriko idazleen esku Montolieu herrian egin dena. Guztiak apirilaren zehar.

Jardunaldi hauen bitartez, batzuen eta besteen arteko harremanak gero eta ugariagoak eta sendoagoak antzematen dira. Hurbileko, inguruko literaturak izaki, auzokoak azken finen, urtetako harreman eskasa gainditzeko bidean bailitza. Zer hobeto besteen parean bidaia egitea baino? Eta bidesaririk ordaindu gabe gainera. Herriotako literaturak komunikatzen dituen autopistak abantaila ugari ekartzen dute; horien artean garapenarena, hein handi batean goian aipaturiko iniziatibei loturik datorrena.

J.J. Petrikorena

XXI. mende atariko musika saiaketak

Musika egiteko bide berriak arakutzen dituzten hainbat saiaketa gauzatu dira azken hilabeteotan. Joxan Goikoetxeak martxoaren bukaeran aurkeztu zuen «Ametsaren bidea» ikuskizuna, Pascal Gaignek prestatutako muntaia ikusi ahal izan zen Musika Berrien Jaialdian, eta Jose Ramon Etxeberriak duela gutxi argitaratu du bere lehen lana. Izen hauek eta beste zenbait ari dira egun musika lantzeko ohizkoak ez diren eskemak bilatzen.

MUSIKA berriak edo ohizkoak ez direnak abiapuntutzat dituen argitaldari bakarra da NO-CD Rekords. Bertako kideak arduratzen dira Nazioarteko Musika Berrien Jaialdia antolatu eta Syntorama banatzailea aurrrera eramateaz. Donostia-

ko Koldo Mitxelena Kulturunean ezezagunak diren taldeen zuzeneko emanaldiak egitea da Syntoramak une honetan eskuartean daukan proiektua. Horrela, maiatzetik hasita, hileroko kontzertu bet egiteko asmoa dute udan ezik.

Musika Berrien Jaialdian aurtengo edizioan ikusi ahal izan zen Pascal Gaignek prestatutako «Mugimendurik gabeko bidaia» ikuskizuna. Bertan, musika eta dantza nahastu zituen. Haize tresnak baliatu zituzten bost musikaririk, Amaia

Zubiria kantariak, eta Gaignek berak musika tresna akustikoak nahiz sintetizadoreen laguntzaz parte hartu zuten ikuskarian. Bere ibilbidean zehar izandako eraginak eta asmatutako musikak bildu zituen bertan, eta ikusle ezberdinei atek irekitzea izan zela bere asmoa komentatu digu Gaignek: «Obizko ikusleak ez baitira kontzertu hauetara etortzen, soinu arraroek beldur dietelako. Ikusten dudak gauzarik tristena da arlo guztietan oso jakinahi gutxi dagoela. Berak esan bezala, Musika Berrien Jaialdian aurkeztu zuen muntaian, «musika garaikidea, tradizionala, bat-bateko lanak, soinu elektronikoak eta kantuen artean, mugimendurik gabeko bidaia txiki bat proposatu nuen gure soinu ametsen barruan».

Joxan Goikoetxeak, bestalde, iragan hilaren 25 eta 26an aurkeztu zuen Hernanin «Ametsaren bidea» muntaia. Duela hamabost urte argitaratu zen eta izenburu bereko Errobiren diskoa izan da Goikoetxearen abiapuntua: «Gure ikuspegi eman diogu; gure bizikuntzaren bidez gure 'ametsaren bidea' egin dugu». Errobik kantatuz landu bazuen bere garaian diskoaren edukina, musika instrumentalaz burutu dute Joxan Goikoetxea eta bere lagun-

Ikusle ezberdinei atek ireki asmoz prestatu zuen azken muntaia Pascal Gaignek Musika Berrien Jaialdirako. (Argazkia: Dominique Piollet).

«Ametsaren bidea» ikuskizuna aurkeztu zuen Hernanin Joxan Goikoetxeak martxoaren bukaeran. (Argazkia: Ander Gillenea).

tzaileek eta zenbait unetan dantza, ahotsa eta irudiak erabili dituzte. «Musika berriak eta saiaketak... beti borrelako izenekin gaude, eta nik azpimarratu nahi izan dut benetako gauza berriak egiten direnean inor ez dela konturatzen. Orain dela hamabost urte, adibidez, obarkabeen pasatu zen Errobiren diskoa».

Hizkuntza ezberdinak

Goikoetxearentzat ez dago ezer berririk ikuskizunean: «Deskribatzen diren gauzak behintzat ez dira berriak, bizkuntza berria izan daiteke, elementuren bat ere, baina zaila da zerbait berria egitea. Musika batean edo bestean sailkatzeak askotan nabastea dakar. Rock, jazz edo klasikotik

burbilago dago muntaia ezer esperimentaletik baino». Aitor Landeta, Txema Garces eta Iñaki Salvador izan ziren bere musikari laguntzaileak emanaldian, eta laguntza teknikoa Aitor Amezagak eskaini zion. Maiatzaren 14ean Donostiako Antzokian aurkeztuko dute berriz ere muntaia, baina beste zenbait proiektu ditu eskuartean Joxanek, aurten disko bat edo bi egitea, esate baterako.

Iñaki Salvadorrek eta Andrzej Olejniczak saxofoijole poloniarrek duela bi urte sortu zuten laukoteak grabatu du duela gutxi argitaratu den «Catch» diskoa. Disko honek bezala bere gainerako laneak jazza abiapuntu badute ere, beti saiatu izan da Salvador musika egiteko modu ezberdinak aurkitzen. «Zilbor hestea» bere aurreko lanean suma-

Durangoko Liburu Azokan oso estimatua

*Edorta Jimenezen
nobela berria:*

AZKEN

FUSILA

Edozein trenbide eraikitzea epopeia itzela da.

*Preso errepublikanoek eraiki zuten,
gera galdu ostean, Euskal Herrian eraiki den
azken burdinbidea, eleberri bonetakoa:
joan den mundu baten ikurra.*

Susa argitaletxea ☎ (943) 37 15 45

NO-CD Rekords zigiluko kidea da Cruz Gorostegi:

«Gainerako estilo guztietan bezala, musika berrien kasuan ere izen ospetsuak daude eta jende gehienarentzat besterik ez dago»

ARGIA. Nola ikusten duzu musika berrien etorkizuna Euskal Herrian?

CRUZ GOROSTEGI. Gaizki. Estatu espainiarra eta beste hainbat tokitan bezala, hemen ez dago musika hauek bereziki lantzen duen aldizkaririk, ez dago irratsaioirik, eta azken batean, ez dago azpiegitaririk.

Joxan Goikoetxea eta Juan Mari Beltranek grabatutakoa salbuespena izanik, NO-CD zigiluaren disko konpaktoak Euskal

Herrian oso gutxi saltzen dira. NO-CDren ekoizpenaren % 80 gutxi gora-behera kanpoan banatzen da: Estatu Batuetan, Europan, Japonian, Hong Kongen...

A. Beraz, oihartzun txikia izaten dute bemen lan hauek.

C.G. Egungo gizartearen isla da. Komunikabideetan, bai prentsa, bai irrati, bai telebistan, izen handiak dira nagusi, izen eza-gunak, eta berritzailea eta ezezaguna denak ez du

tokirik. Hemendik berrogeita hamar, ehun edo berrehun urtera, beharbada, musika hauek arrakasta

izango dute baina gaur egun ez.

Kultura masifikatzen ari da. Gainerako estilo guztietan bezala, musika berrien kasuan ere izen ospetsuak daude, Ramon Treceñen «Dialogos 3» irrati saioan lantzen direnak gehienbat, eta jende gehienarentzat besterik ez dago. Baina «Dialogos 3»-ko hamar izen horiez gain, hain interesgarriak edo interesgarriagoak diren gauzak egiten dituzten milaka talde daude.

Bere diskoek
jazza
abiapuntua
badute ere, beti
saiatu izan da
Iñaki Salvador
musika egiteko
modu
ezberdinak
aurkitzen.
(Argazkia: Aitor
Bayo).

tzen da nabarmenago soinu berriak lantzeko asmoa: «Musika berrien inguruan koka daiteke lan hau. Folk, 'new age' eta jazzaren artean zegoen 'Zilbor hestea', baina argitaratu berria den

diskoan jazzak da nagusi. Dena den, forma berriak bilatzen ditut beti, askotan sailkatzeko zailak direnak». Bere ohizko testuingurutik kanpo lantzen dituela musika ezberdinak aitortu digu

Iñaki Salvadorrek.

Orain dela hilabete batzuk, Amadeus grabaketa estudioko teknikaria den Jose Ramon Etxeberriak disko konpakto bat grabatu zuen sintetizadoreen bitar-

tez batipat. «Badirudi emaitza 'new age' ildokoa dela, baina gustatzen zaidan musika instrumentala egitea izan da besterik gabe nire asmoa». Estilo honek zale kopuru handirik ez duela onartzen du Etxeberriak, «beharbada ziztu bizian doan mundu batean bizi garelako. Telebista kateetan agertzen den guztia jendeari berebala gustatu eta saltzeko da. Kontsumitzailea erakartzeko egiten da dena, baina jendeak badu nabiko gaitasun eta sentikortasunik lasaia goak diren gauzak entzuteko».

Aipaturiko izenez gain beste hainbat egon daitezke —Alejandro Esnaola, Parafunk... —, eta izango dira ere aurrerantzean musika egiteko garaian ohizko planteamenduak erabiltzen ez dituztenak, nahiz eta oihartzun handia izango ez dutela jakin.

Joxi Goikoetxea

GAUPASAROCK:

æek -ren alde!

TRIKITILARIAK+BERTSOLARIAK+
TXALAPARTARIAK+ANTZERKIA+

BIZKAR HEZURRA

ZARAMA

azken diskaren aurkezpena!

JULIO KAGETA

AMA SAY

PIZTIAK

EXKIXU

MCD

APIRILAK

22

ostirala

BILBOKO

ERAKUSTAZOKAN

Gaueko 10etatik aurrera!

SARRERAK: aurretiaz 1.000 pta; bertan, 1.200

ARGIA

BIZKAIA

irratia

ELKALDUNGOA

Egunkaria

egin

Eneko Olasagasti eta Carlos Zabalaren «Maite» filmea martxan da

Euskal-kubatar komedia: maite, maite, maitea...

Irudian, Cohiba puruak angulen truke saltzeko negozioan ari dira. Horra filmearen ardatzetako bat.

Angulak Cohiba puruen truke saltzeko negozioa nola gauzatzen den ikusi dugu, egunotan, «Maite» pelikularen filmaketari buruz banatu diren irudietan. Eneko Olasagastik eta Carlos Zabalak zuzentzen duten euskal-kubatar produkzio hau zertan den aztertu dugu La Habanarako txangoa egiteko prest dauden honetan.

ENEKO Olasagasti eta Carlos Zabalak zuzenduko duten euren lehen luzemetraiak, «Maite» euskal-kubatar produkzioak, lehen irudiak osatu ditu dagoeneko, puru eta angulak direla medio. Istorioaren ardatzetako bat izango dira elementuok. Angulak puruen truke saltzeko negozioa antolatuko duten bi anaia, Mikel nahiz Juan Luis —Agustin Arrazola eta Jose Ramon Sorroiz— ditugu protagonistak, eta La Habana, Kubako hiriburua, negozioa aldrebestu eta maitasun kontuak pizten diren plaza. Guztia, komedia moduan lotuta.

Donostiako soziedade

batean filmatu zen lehen eszena; bertan, Mikel eta Juan Luis anaiak tratuan aritu ziren Roberto kubatarrekin (Carlos Acosta). Euskal Herrian kokaturiko beste irudiak, Donostiako Renferen estazioan, Hondarribian, Hendaian eta Donezteben bete dituzte.

Gustukoena egiten

La Habana joko dute jarreraian, maiatza bukaeran edo ekainaren hasieran, sei astez, «Maite» guztiz amaitzeko. Bertan, izen bereko bost urteko neskatoa bete-betean sartuko da protago-

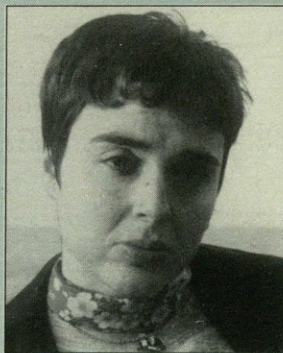
Barre ari du, lagun

HARRO eta itxaropentsu diote Enekok eta Carlosek «Maite» komedia izango dela. Hala bedi diot nik erreguka eta esperantza eroaz. Hemen, gure honetan, egiten den zineman ez dira sobera barre egiteko zeluloide puskak. Bat eskaini zigun atrebentzi osoz Enrique Urbizu bilbotarrak. «Tu novia esta loca» zuen izena baina bertako jakintsuek errefus egin zioten serioen planta erakutsiz. «El anonimo, jaya papelon!» izan zen halanolako beste saio eta ahalegina. Hutsune eta akatsez betea jaio zela badakigu baina egin genion harrera hotza baino gehixeago merezia zuela sumoa dut nik.

Komediaren auzia, gure artean, eta nere aburuz, zera honetan datza. Sor-

tzaile gehiegi ditugu eta zinemagile edo artisau gutxi. Artistak *por libre* dihoaz. Arau bakar bat ere ez dute ez gidari ez zela-tari. Inspirazioa, akaso. Irudimena, agian. Ausardia ia beti. Horiexek eragile eta lagun bakanekoak. Gero, geroa. Ospea ala mila alde dituen mixeria. Baina geroa iristear den bitartean, libertatea dute bandera.

Artisauek, zine langileek beste era batez egiten dute lana. Primeran eza-gutzen dituzte inon idatzirik ez diren zeluloide lege, arau eta erreglamenduak. Eta begirunez betetzen dituzte. Horrela, urteen poderioz, sortu ziren zinema jeneroak. Zein Oestekoa, zein melodramarena. Bai filme beltzena. Baita komediarena ere...

BEGONA DEL TESO

Zinema kritikaria

Komediak arau zuhur, zehatz eta zorrotzak ditu. Izan dira eta izango dira errespetu handiz barrutik lehertarazi egin dituztenak. Preston Sturges eta Wilder. Cukor eta britaniar ero pila. Baina legedia bazekiten. Eta betetzen zuten. *Kamikaze* modura, apika? Baliteke baina eginkizunarekin kunpli-

tzen zuten leial.

Gure zinemagile hemengoak ez dira erraz lo-tzen diren horietakoak. Ez dute ez jainkorik, ez gai-jartzailerik onartzen. Onerako askotan. Txar-rako zenbaitutan. Hori dela eta, komedia ez da soberan gurean. Urbizuk egin du beste bat Madril-en, artisau apal baten moldez. Seguru pila ikasi duela. Seguru hemen lankideek kristonak bota dizkiotela kontra.

Horratio, bihoakie nere agurrik beroena Karlos eta Enekor. Jeneroetako zinema arriskutsuan jauzi direlako. Eskola ederrean sartu dira. Eskarmendua badute telebisiokoa. Erabil ditzatela arauak zintzo eta erreboltari pikutara bidaltzeko. Barre ari du hemen-go zineman. Eup!

nisten artean, Juan Luisen nahiz Daisyren (Robertoren emaztea dena, eta Kubako negozioaren arduraduna) harremanetan.

«Filmea aldaketa baten historia» dela adierazi dute zuzendariak: «Bere baitan gordeta bizi den protagonista bainbat aldaketa biziko ditu, kanpoko gertaerak bala aginduta». Senel Paz idazlearekin («Fresas y chocolate»-ren gidoilaria eta Juan Rulfo Literatur sariduna) batera egin dute gidoia. Eneko Olasagasti nahiz Carlos Zabalak komediaren klabea aztertzeko orduan, «gustukoena dutela» aipatu zuten, eta Kuban egitearena, «La Habanak liluratu gintuelako» izan dela.

Casting-ea parte hartzen dute, lehen aipatuez gainena, Mikel Garmendiak, Ane

Gabarainek eta Xabier Agirrek, besteak beste. Kubako aktoreak, berriz, Carlos Acosta ezik, erabakitzeke daude. Uztail bukaerarako amaiturik egon daiteke «Maite», nahiz eta argi utzi duten «korrika eta presaka aritzeko asmorik ez dutela»

eta Donostiako Zinemaldira iristea oso zaila izango dela.

«Maite» euskal-kubatar produkzioak, angulak eta Cohiba puruak dastatzeko eman dizkigu dagoeneko, eta hortik aurrerakoak, La Habanako txangoan burutuko dira. Bien bitartean, eta

Produkzioa komediaren legeetara egokitu dute zuzendariak, aukera gustukoena izateaz gain, gidoia lantzeko aukera ezin hobeak ematen dituelakoan.

hain ezaguna zaigun abesti hura, «maite, maite, maitea...» zioena gogoratuz, Eneko Olasagasti eta Carlos Zabalak zinemazalearentzat gustuko filmea burutzen asmatuko ahal dute.

J.J. Petrikorena

Harkaitz Canok «Kea behelainopean bezala» poesia liburua kaleratuko du Susarekin

«Izenik gabeko hiria eraiki dut kaleak eta atariak komunikatuz»

Lehen liburua du Harkaitz Cano idazle gazteak, poesiaren leihotik begira idatzi duena. Hainbat irudi eta sinboloz josia, «Kea behelainopean bezala»k kea eta lainopeko hiria erakusten digu, irakurleak bere kabuz egin beharko duen bidaia luze batean zehar. Apirilaren bukaera aldera argitaratuko baita, aurretik heldu diogu elkarrizketari.

ARGIA. Zure lehen liburua dugu honakoa. Zer prozesu eraman duzu?

HARKAITZ CANO. Luzea izan da, nolabaiteko batasun bat ematen saiatu naizelako. Poema bakoitza atari diferente bat den arren, gero, izenik gabeko hiria eraiki dut, hainbat kale eta atari komunikatzeko.

Elementuak errepikatu egiten dira, eta hori interesantea da irakurlearentzat; gurutzatu egiten dira poema batzuk, kale horietan beti dago kea eta behelainoa, nahasturik. Gero, hiriaren arkitektura osatzen da liburuan zehar, hainbat irudi eta elementuren bitartez: zubiak direla, heriotza, gereziak, eta abar. Liburuan heriotza da ardatzetako bat, eta horri lotuta gereziak.

A. Ikuspegi pesimista al da, beraz, mamiari dagokiona?

H.C. Pesimista da. Azken batean, optimismoa lortzeko era bakarra pesimismoa eta ironia elkartzea baita. Hasierako poemetan maitasuna ikusten da batipat azpitik; liburua aurrera doan heinean, heriotzaren protagonismoa areagotuz doa: horiek dira poema ilunenak.

A. Puntuaziorik ez duzu erabiltzen.

H.C. Irakurlea 'engainatzeko' abantailak ditu, joko politik sor daitezke eta aditzekin jokatzeko eta, aukeak zabaltzen ditu. Kuriosoa izan da: duela lau urte, puntuaziorik gabeko poesia ez zen poesia niretzat. Baina, denborarekin beste muturrera iritsi naiz.

A. Zenbakiek ere garrantzia berezia hartzen dute.

H.C. 1.600 zenbakia era-

biltzen dut, eta egia esan, eleberrri bat idatz daiteke zenbaki honetaz. Aurreneko aldiz kasualitatez erabili nuen, eta irakasle eta lagunek ez zuten ulertzen, zenbaki bat erabiltzekotan mila edo hamaika egoki eta erabilgarriagoak zirela zioten. Nik, hala ere, aurrerantzean zenbaki hori erabiliko nuela erabaki nuen. Liburuan, zubien inguruan eta erabili dut, eta horren bitartez pista batzuk zabaldu ditut irakurleak bere erara uler ditzan.

A. Zer poesia maite duzu?

H.C. Surrealista samarra.

Garai batean gauzak argiago nituen eta orain dena zailtzan jartzen dut. Poema liburu honek surrealista kutsua badauka.

A. Zer epetan idatziakak dira poesiak?

H.C. Hasierako poesiak ia denak erori dira. Duela bi urteko poema bat dago, beste guztiak berriak dira. Liburua berrosatu beharrean izan naiz. Agian, hemendik bi urtera poema hauek irakurtzen ditudanean berdin pentsatuko dut, baina eternalki ezin ezer publikatu ga-be egon.

Aukeraketa gogorra izan da zenbait momentutan; hainbat poema kanpoan utzteak min egiten du. Gero, egindako lanarekin asetzeko modurik ez dago; hori dugu, azken batean, artista guztiak hondoratu eta sal-

■ «Gurean poesia existentzialista ugari egin da; poesia gauza konkretuei heltzeko baliagarri izango ez balitz bezala jokatu dugu» ●

batzen gaituena.

A. *Poesiaren mundua ezagututa, argitaratzea erraza gertatu al zaizu?*

H.C. Nire kasuan ez da bide korapilotsua izan; baina, hala ere, idazle gazte askotxok bidea itxita dute. Idatzi idazten da, arazoa ez da hori, baizik eta argitaletxeen gustuko lanak ez direla egiten, nonbait.

A. *Gaur ez baita poemarik kabitzen zure lebioan» diozu poema batean. Egungo errealitatera etorriz, euskal literaturan poesiarik kabitzen al da?*

H.C. Lehenago gehiago kezkatzen ninduen horrek. Jendearen sentiberatasun gutxitzearekin zer ikusia zuela uste nuen; orain, egia esan, ez nau gehiegi arduratzen. Askotan, liburudenda batean hainbeste liburu ikusi eta, inork ez dituela irakurriko pentsatu izan dut, agian hobe litzatekeenean beste aldera pasatu eta irakurle on bat izan, idazle txarra izan ordez. Baina, gero, idazteari utzi nahi arren, ezin...

Agian beste zerbait asmatu beharko dugu poesiarekin, hiru dimentsiokoa egin edo!

A. *Zer diozu gure poesigintzari buruz?*

H.C. Gurean poesia existentzialista ugari egin da. Poesia gauza konkretuei heltzeko baliagarri izango ez balitz bezala jokatu dugu; nire ustez, horrela jokatzek ikuspegi okerra erakusten du, poesia ez baita 'greziar Jainkoei' buruz idaztea...

A. *Poesiaren leihotik begiratzen jarraitzeko asmoa al duzu?*

H.C. Leiho hori beti egongo da hor; nik, ordea, denboraldi luzea posia idatzi eta irakurtzen aritu ondoren

«Liburua pesimista da; optimismoa lortzeko era bakarra pesimismoa eta ironia elkartzea da».

prosaren beharra sentitzen dut. Beharbada jenero gus-tukoena izango dut, baina prosaren beharra ere badut; ipuin batzuk hasita dauzkat... Eleberri baterako ideia bat ere badaukat.

A. *Lubaki taldeko partaide ere bazara; zertan dira zuen lanak eta kritikak?*

H.C. Gure kritikak eta, askotan gaizki ulertuak izan dira; zenbaitek ez du ezer ulertu eta beste zenbaitek bai, zirikatzea izan dela eta tonu gogorra hainbaten ipurdiak astintzeko erabili dugula. Orain errezitaldiekin gabilitza, batetik bestera. Herri honetan talde gauzak

egiteko ez dago borondaterik. Nik uste oso positiboa dela elkartzea, nor bere marfiletan bizi gabe. Eta norbera bere marfiletan bizi bada, marfilak elkarrekin konpartitzea.

J.J. Petrikorena

«Maite» filmean parte hartzen ari da Carlos Acosta aktore kubatarra

«Kubako zinema une artistiko onean dago diru premiak izan arren»

Uda eta gero estreinatuko den «Maite»-ren filmaketako lehenengo egunean izan ginen Carlos Acosta aktore kubatarrekin. «Todas nuestras mañanas» eta gero bigarren luzemetraia izango du «Maite», orain arte antzerki munduan aritu izan baita gehienbat. Garcia Lorcaren «El publico» antzeztan ari zenean konturatu ziren, hain zuzen, Eneko Olasagasti eta Carlos Zabala zuzendariak «Maite» luzemetraiarako behar zuten aktorea zela. Filmaketako eten batean hitz egin genuen Acostarekin bere ibilbidea eta Kubako zinemagintzari buruz.

ARGIA. Garrantzitsua izan da «Fresa y chocolate» Kubako zinemagintzarentzat.

CARLOS ACOSTA. Aldaketa puntua izan da «Fresa y chocolate». Jendea esan behar zitzaizkion gauza asko esan dira filmean. Tabu den gai bat lantzen da bertan: homosexualitatea. Garai batean zapalkuntza handia jaso zuten Kuban homosexualak, eta orain nahiko handia den giza talde honekiko zabaltze politikak dago. Elkar onartzearen gaia ere lantzen du filmeak. Oso garrantzitsua izan da «Fresa y chocolate» Kubako zinemagintzarentzat.

A. Erantzun ona izan zuen

Kubako ikusleen artean.

C.A. Kubako ikusleek asko eskertu dute. Izugarrizko txaloaldia jaso zen filmearen bukaerak. Diego eta Daviden besarkada La Habana eta Miami kubatarren arteko ezinbesteko besarkada zela zion jendeak. Miami filmearen emanaldi bakarra programatuta egon arren, hiru egin behar izan zituzten.

A. Aktoreak aukeratzeko

frogetan partu hartu zenuen.

C.A. Kubako aktore asko deitu zituzten, frogak egin ziren, eta garai horretan Jorge Perugorria eta biok bi ahizpen pertsonaiak egiten ari ginen Jean Geneten «Las Criadas» antzezlanean. Zuzendaria eta gidoilariak obra ikusi eta oso interesgarria iruditu zitzaion egin genuen lana. Frogak egin genituen eta azken unera arte egon ginen. Uste dut bera zela

Diego pertsonaia egiteko aktorerik egokiena.

A. Nola dago gaur egun La Habanako zinema eskola?

C.A. Oso ondo. Iazko Carnes Zinemaldian saritua izan zen, eta oso mesedegarria izan da saria eskolarentzat. Negatibo asko erosi baitzuten sariari esker. Baldintza txarretan zeuden negatiboekin lanean ari ziren ordura arte. Ez dakit nola lortu zuten saridun filmea egitea.

Oso garrantzitsua da oraindik La Habana eskola. Orain dela urte batzuk «Clandestinos» filmeak saribat irabazi zuen Donostiako Zinemaldian. Eta hau ez da Kubako filme onenetarikobat; «Memorias del subdesarrollo» eta «La última cena» batez ere, askoz hobekak dira. «Fresa y chocolate» zuzendari berak egin zuen filme hori.

A. Une onean dago, beraz, Kubako zinemagintza?

C.A. Izen ezagunek eman dute Kuban zinemagintza tradizioa sor dadin beharrezkoa zen bultzada handia. Zinemagile berri ugari

■ «Ez dute edozein gauza onartzen Kubako zinema arduradunek; oso zorrotzak dira aukeratzeko garaian eta gutxieneko kalitatea eskatzen dute» ●

Carlos Acostak esan digunez, izen ezagunek eman diote Kubako zinemagintzari premiazkoa zuen bultzada, eta ondorioz zinemagile gazte ugari lehen luzemetraia zuzentzeko aukera izaten ari dira.

sorten hasi dira, eta aukerak ematen hasiko zaizkie. San Antonio Lobaño Nazioarteko Zinema Eskolan ikasia den Antonio Sotori bere lehen luzemetraia zuzentzeko aukera eman behar diote, eta bera bezala, nabarmentzen ari den jende asko dago. Alde ekonomikoari erreparatzen badiogu oso gaizki dago Kubako zinema, baina une artistiko onean dago diru premiak izan arren.

Koprodukzioen bitartez, diru etekin handiak eman ditzaketen gidoi txarrak onartu izango balituzte gure filmeak egiteko lagungarria izan zitekeen hori, baina oraingoz ez dute edozein

gauza onartzen; oso zorrotzak dira aukeratzeko garaian eta gutxieneko kalitatea eskatzen dute.

A. Egoera ekonomikoa epe laburrean konpontzeko itxaropenik baduzue?

C.A. Itxaropen handiak daude erbestea, Miami, eta La Habanaren artean egongo diren elkarrizketak direla medio. Nahiago dugu geuk konpondu gure arazoak. Gaizki gaude, ez dauzkagu ezinbestekoak diren produktu asko, baina irtenbidea *gringo*-en esku badago nahiago dugu lurpean geratu.

Joxi Goikoetxea

La Casa del Café

— Juan Friendo S.A. —
D O N O S T I A

APIRILAK

22

■ LABANAK TALDEAREN KANTALDIAK

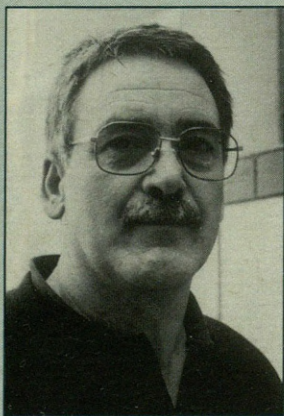
HIRU zuzeneko emanaldi egingo ditu Labanak taldeak datozen asteotan. Hilaren 22an Elizondoko Casino tabernan joko du gaueko 11etan, 30ean Lesakako Atxaspi tabernan ordu berean, eta maiatzaren lehenean Donostiako Mogambo aretoan izango da **Kiowak** taldearekin batera arratsaldeko 8etatik aurrera.

Joxe Angel Olabarriaga: «Ibilaldia girotu asmoz antolatu ditugu ekitaldiok»

ARGIA. Kultur ekitaldi ugari prestatu dituzue aurtengo Ibilaldiaren inguruan.

J.A. OLABARRIAGA. Zenbait kultur eta kirol ekitaldi antolatu ditugu Arrigorriaga, Santutxu, Abusu eta Bilbon apirilaren 30etik maiatzaren 27ra arte. Lekeitiko Itsas-Soinua, Euskaria eta Arrigorriagako abesbatzek kantatuko dute Arrigorriagan apirilaren 30ean, eta maiatzaren 7an Pello Añorga ipuin kontatzailea izango da bertako kultur etxean. Santutxun bertso-afaria izango da maiatzaren 13an Andoni Egaña eta Jon Sarasuaren eskutik; Abusun, Jose Ramon Azpiri ikastolen sortzaileetarikoa bat zena omenduko dugu maiatzaren 21ean —bertan, txalapartariak, bertsolariak eta dantzariak arituko dira—, eta biharamunean kontzertua eskainiko du Bilboko Udaleko Bandak.

Bilbon, berriz, maiatzaren 2an aurkeztuko du Pako Aristik bere idazlan berria Bidebarrietako liburutegian, maiatzaren 2tik

14era arte Ramos Uranga margolaria eta Jose Angel Lasa eskultorearen «Milenioaren azken txanpan» izenburuko erakusketa izango da La Bolsa Jauregian, 11n «Euskararen egoera Bilbon» mahaingurua Bidebarrietako liburutegian, 22an bertso-jaialdia Arriaga Antzokian, eta 27an «Europako hizkuntz minorizatuak eta hezkuntza» mahaingurua.

A. Maiatzaren 29an izango den Ibilaldia girotzeke asmoz paratu dituzue ekitaldiok.

J.A.O. Ibilaldia girotu eta bide batez euskara eta euskal kultura bultzatzea izan da gure asmoa.

APIRILAK

23

■ ANTZERKI EMANALDIAK GIPUZKOAN

IN FRAGRANTI, Bederen-1 eta Taun-Taun taldeen eskutik zenbait antzerki emanaldi izango dira Gipuzkoan apirilean. In Fragantik bere azken obra aurkeztuko du Oiartzungo Madalensoren Pilotalekuan apirilaren 23an gaueko 10.30etatik aurrera; **Bederen-1** taldeak, bestalde, «Argirik piztu gabe» ikuskaria Donostiako Lugaritz Kultur Etxean bezperan, arratsaldeko 8etan; eta azkenik, **Taun-Taun** taldeko txotxongiloek «Lam eta lorea» eskainiko dute apirilaren 29an aipaturiko kultur etxean.

APIRILAK

24

■ BERTSOLARIAK BERA KO PILOTALEKUAN

NAFARROA Oinez 94 dela eta antolatzen den bigarren ekitaldia da apirilaren 24ean, Berako Eztegarako pilotalekuan izango den bertsolari-jaialdia. **«Bide osoan»** lelopean burutuko da irailaren 18an aurtengo Nafarroa Oinez; eta Berako bertso-saioan zazpi bertsolarik jardungo dute arratsaldeko 6etatik aurrera: Sebastian Lizaso, Andoni Egaña, Jon Sarasua, Unai Iturriaga, Manolo Arozena, Xabier Silveira eta Iratxe Ibarrrak, hain zuzen. Jon Abril arituko da gai-jartzaile gisa.

APIRILAK

27

■ SARASATERI OMENALDIA MIARRITZEN

BOST kontzertuk osatzen dute Pablo Sarasateren omenez apirilaren 27tik maiatzaren 1era arte Miarritzen izango den Musika Festa. Lehenengo egunean Iruñeko Pablo Sarasate Orkestrak joko du Tedi Papavrami biolinjole albaniar gaztearekin batera Miarritzeko Jaialdien Jauregian, eta bigarren egunean Martha Argerich eta Alexandre Rabinovitch pianojoleek Brahms, Mozart, Dukas eta Rachmaninoven piezak landuko dituzte toki berean.

Apirilaren 29an bi emanaldi izango dira Bellevue Kasinoan: arratsaldeko 6etan Inva Mulatshako soprano albaniarra eta Denis Pascal pianojolea arituko dira, eta gaueko 9etan Cecilia Gadia soprano italiarra. Apirilaren 30ean **Iruñeko Abesbatzak kantatuko du** Sainte Eugénie Elizan, eta azken egunean Patrick Dupond Pariseko Operako izarra eta Carole Arbor-en abotsu entzun ahal izango da ere.

APIRILAK
27

■ SOROTAN BELE GASTEIZEN

GASTEIZKO Gaztetxean hilaren 27an izango da Sorotan Bele taldea gaueko 10etan, eta hiru egun beranduago Basauriko Social Antzokian arratsaldeko 8.30etan. Arrakasta handia izan duen bere lehen diskoko kantuez gain, berriren bat entzun ahal izango da ziur aski bi emanaldiotan

APIRILAK
28

■ BERTSOAK ETA JAZZA BASAURIN

BASAURIKO Social Antzokian izango da **Zubi-pekko Swing** jazz taldea apirilaren 28an, eta biharamunean «6 eskale» ikuskizuna aurkeztuko dute **Unai Turriaga eta Igor Elortzak**. «Bertso berriak pobrezia jarriak» lelopean, zenbait bertso-paper kantatuko dituzte Josu Zabala, Ricardo Muñños, Javi Sagarna eta Iñigo Larragoitik osaturiko «Txapel okerrak» taldearen laguntzaz.

■ «MUTUAK EUSKARAZ»

DONOSTIAKO Antiguako Lugaritz Kultur Etxeak martxan jarritako «Mutuak euskaraz» izeneko zinema zikloaren barruan, «Operako mamua» ikusi ahal izango da euskarazko azpiztituluekin apirilaren 28an arratsaldeko 8.15etan.

SEBASTIAN LIZASO bertsolariak kantatuko du maiatzaren lehenean Bagera elkarteak antolatutako jaialdian. Victoria Eugenia Antzokian izango da bertso saioa arratsaldeko 6etatik aurrera, eta bertan Anjel Mari Peñagarikano, Maialen Lujanbio, Andoni Egaña, Jon Sarasua, Igor Elortza eta Unai Iturriaga arituko dira ere. Gai-jartzaile gisa, Ramon Labaien, Juan Antonio Larrañaga, Kontxu Odriozola, Miren Azkarate, Izaro Iraeta, Mikel Garmendia eta Arantxa Iturbek jardungo dute.

EUROGEROA 94

Apirilak 26, 27 eta 28

Europar markoa eta normalizaziorako bidea
Nafarroako Museo Aretoan

GAIK ETA GAI EMALEAK

* Apirilak 26, asteartea 19:30etan

Euromosaic proiektuaren aurkezpena

Hizlaria: Marc Leprete (Catalunyako Generalitateko Institut de Sociologia Catalanako teknikaria eta proiektuko partaidea)

* Apirilak 27, astazkena 19:30etan

Killilea legea: legedi linguistiko supraestatala martxan?

Hizlariak:

- Yves Fremion (berdeen taldeko europarlamentaria. Hizkuntz gutxiagotuen INTER taldeko zuzendaria)
- Karmelo Landa (lege-proiektuari enmendakinak aurkeztu zizkion euskal europarlamentaria)

* Apirilak 28, osteguna 19.30etan

Mahaingurua: Legediak auzian

Gizartearen arlo ezberdinetan eskaintzen dituzten aukerak.

Hizlariak:

- Alejandro Arizkun Nafarroako UPNAko errektoreari atxikia hizkuntza normalizaziorako)
- Aingeru Epaltza (idazlea)
- Fermin Erbiti (kazetaria)
- Juanjo Larraza (ELA sindikatuko irakaskuntza arduraduna)

ANTOLATZAILEA

L I B U R U A K

«LARRUN». 1994.EKO
MARTXOA. 20. ZENBAKIA. 73 or.

AZPIEGITUREN garapena sendotzen ari den garai honetan, Eguzki talde ekologistako kidea den Alberto Friasek proposamena ager-

tzen du ingurugiroa hirugarren sektorea ezagutzen ari den zabaltzearekin estropozo ez egiteko. Beste gaiak: German Kortabarriari elkarrizketa, Autodeterminazioaren aldeko borroka Mikel Urkolaren ikuspegitik, Intsumisioa eta abertzaletasuna lotzen dituen Patxi Gaztelumendiren artikulua, liburu-aipamenak ■

«IRUTXULO». BAGERA
ELKARTEA. 0 ZENBAKIA.
1994.EKO MARTXOAREN
25EKOA. 36 or.

HERRIZ herriko aldizkariaren erronkari aurre eginez, kailean da jadanik Donostiako

lehen herri aldizkaria, Bagera euskara elkarteak burutua eta hasieratik harrera ona izan duena. Saio berezia egin da auzuneetako berriak biltzeko, lankide askoren partaidetza deitu dela. Bada lanik Donostia mailan astero zitari erantzuteko, eta ez dirudi ilusio eta material aldetik hutsunerik izango denik ■

«LEZO EUSKALDUNTZEN».
OROITZENE
EUSKALTEGIA-AEK 1994.EKO
OTSAILA. 1. ZENBAKIA. 4 or.

TXALOGARRIA horren medio urriekin kaleratzen hasi den aldizkaritxo honen kementa. Berri laburrak,

AEkren lana Lezon, erdaren erabilpena, AEkren beraren 25. urteurrena, eta abar luze bat bertan biltzen den informazioa ■

«HAUTA-LANERAKO
EUSKAL HIZTEGIA.
ORBAINDU-TOLESDUN.
IBON SARASOLA. KUTXA.

PITTINKA pittinka ari zaigun iristen amaierara euskal kulturgune gehienetarako horren erabilgarria den hiztegi hau. Dirudien ez da lan erraza amaiera ematea, baina behin osaturik dagonean hiztegia baturik argitaratu emango dela iragarzuen Sarasolak. Beharrikoak izango ditu lehen alea

B E G I B E L A R R I

D I S K O A K

Hondarribia, mugak orekatu ezinean

NEGUA gogorarazten dit hondarribitarren lan honek. Neguan izan bainuen Beti Mugan taldea ikusteko aukera. Orain arte ez zaizkigu eza-gunegiak egin, eta lehen lan luze honek zenbait muga apurtuko zituen, derrigorrean.

Aurretik aurkeztutako lan txikia atsegin bazen ere, lotsarik gabe aipa dezakegu, «Oreka-desorekan» lan hau biribilagoa lortu dutela. Itsas ertzetik, datozkigun doinuak gustura asko barneratu ditugu, eta muga anitz apurturik, barruan daramatzagun lotsak hautsi eta mugimendu mugagabera garamatza. Ondo eginiko rock-and-rolla, amorruz baina eztiki, botatoko garrasi, oihi eta hasperenak.

Nork asmatuko luke hiru gitarra-

jolek parte hartzen dutela disko zatratu bezain zoragarri honetan; hiru gitarrajole, bi abeslari, makina bat doinu jario eta burrunda mugikor bat.

Itsaso luzea musika, eta untzia musikariak diren honetan urrutira goaz oharkabea, ez baikara konturatzen denbora aurrera doala, ez gara konturatzen zein ondo pasatzen dugun musika entzutean. Ai besteek balekit!

Hondarribiko kaian badago zer abesterik, eta mugaz gaindi hamaika txokotan izango dugu zer entzuterik.

Itsaso galduko urak irakiten egongo balira bezala murgiltzen gara disko honetan barna. Hamaikatxo eroaldi bira bakoitzean, hainbat zoramen behin eta berriro entzutean,

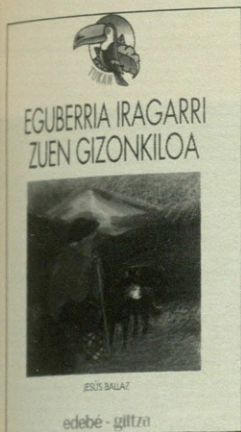

BETI MUGAN.
«OREKA DESOREKAN».
BASATI DISKAK.

hala ere bihar etxera noanean, berriro jarriko dugu, ia betirako erotzen garen, bizitza orekatu madarikatu honetan.

PATXI GAZTELUMENDI

azken hauetan agertzen diren hitz berrien mailakoak gehitzea, hots, teknikoak, maileguak... ■

«EGUBERRIA IRAGARRI ZUEN GIZONKILOA». JESUS BALAZ. ITZULTZAILEA: MANU ERZILLA. EDEBE 73 or.

SEME-ALABAK baserritik herrira jaitsita, bakarrik utzi dute etxean Aitor agurea, triste eta kopetilun. Baina Olentzero dateke bere penak alaitu eta indarberrituko dituen laguna. Teo Puebla da marrazkilaria eta ondo zaindurik dago egiten da alde grafikoa ipuin honetan ■

«ZEHARO. ENPLEGU SUSTAPENERAKO ALDIZKARIA». 1994.EKO OTSAILA. 1. ZENBAKIA. 16 or.

DIRUDIENEZ krisia ez da aldizkarigintzara iritsi eta azken asteotan ikusi ahal izan dugu hamar bat aldizkari

berri kaleratzen hasi direla EAE osorako edo beste zenbait herri zehatzetara loturik. Azken hau, elebiduna, enpresak sortu eta indartzeko ideiak eman, langabeziari aurre egin eta enpresa mailako informazioa emateko zabaldu dute. Garrantzitsua litzateke hasieratik euskararen presentzia ziurtatu eta hurrengo zenbakietan eusten saiatzea ■

«JAKIN». 1994.EKO URTARRILA-OTSAILA. 80. ZENBAKIA. 124 or.

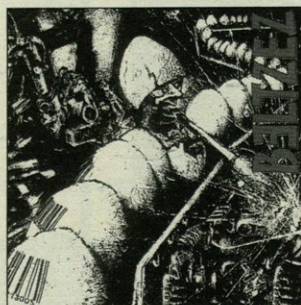
LANKIDE berriei ematen die

agurra azken aleak: Xabier Mendiguren Elizegi, Kike Amonarriz eta Elixabete Garmendia. Jose Ramon Zabala erbestean euskal kulturaren alde hainbesteko lana burututako Ekin argitaletxeaz mintzo da. Mikel Navarrok enpresen I+Gko jarduerak aztertu ditu eta Mari Jose Aranburuk euskal arte historikoaren bibliografia komentatua ematen digu. Azkenik, Xabier Mendiguren Bereziartuk pentsamenduaren klasikoak sailari buruzko hausnarketa ekartzen digu ■

«KOMUNIKAZIOAREN GIDALIBURUA 1994. EUSKADI». EUSKO JAURLARITZAREN LEHENDAKARITZA SAILA. 487 or.

AURREKO urteetako lanaren edizio eguneratua da hau, eta xedea erakunde publikoak nahiz bestelako erakundeak gizarteari hurbiltzea da, kasuan kasu bakoitzaren informazioa emanez: arduraduna, helbidea, telefonoa... ■

D I S K O A K

«BELTZEZ». BELTZEZ. R.DIZKA.

BOSKOTE honen lehen iraupen luzeko diskoa argitaratu berri du taldeak berak sortutako zigiluak. Hamabost kantu laburrek osatzen dute, gehienek bi minutu

eskas irauten dute eta jorratzen duten musika mota nahasketa da, *bardcore* eta rock gogorraren iturrietatik edanik baina melodia ere alde batera utzi gabe ■

«URDINGRASS». URDINGRASS. SEVERAL RECORDS.

URTEA bete da oraintsu talde hau sortu zenetik. Nola bait adierazteko euren jatorria, La West izeneko lau taldekidek eta Izekiko beste bik osatzen dute. Folk musika joera eta doinu ezberdinekin nahasiz bilatzen dute euren estiloa. Interesgarria, beraz, bide honetatik

joandako Urdingrassen emaitza dastatzea, proposamen berri baten aurrean jartzen gaituzte eta ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
• 20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ HERRI URRATS, «HERRIA ETA HIZKUNTZA»

MAIATZAREN 8an egingo da Herri Urratsen aurtengo edizioa, Senpereko lakuan, ohizkoa denez, «Herria eta hizkuntza» lelopean. Biltzen diren diruak Xalbador ikastegiak jasoko ditu. Bezperan hasiko dira ekitaldiak, Saran, eta bertan, musika talde, trikitilari eta bertsolariek parte hartuko dute.

Inganderako berriz, egun osoko festa paratu dute. Jojo eta Ramuntxo, Anje Duhalde, Bittor Aiepe abeslariak; Skunk, Mister Saguak, Nahita Nahiez taldeak; dantza saioak eta beste, izango dira ikusgai Senpereko area desberdinetan. Jan eta edari ugari zerbitzatuko da, bestalde: 12.000 litro zerbeza, 7.000 litro gaseosa, 10.000 litro sagardo, 1.000 kilo patata; 16.000 helatu... prest dira hurbilduko direnentzat.

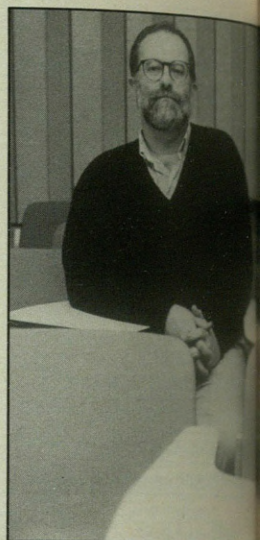
Herri Urratsen helburu nagusienerarikoa, dirua biltzeaz gain, Frantziako Hezkuntza Ministerioarekin dituzten negoziaketak bultzatzea izango da, dudarik gabe, prentsurrekoan adie-

razi zutenez, ekainerako, edo berandu jota irailerako, amaituak izango dituztenak.

■ GASTEIZKO JAZZALDIA IZEN OSPETSUEZ

GASTEIZKO Jazzaldia uztailaren 9tik 15era bitartean burutuko da. Lehen egunean, Regal Marching Band taldea arituko da, New Orleans-eko doinuekin, Gasteizen zehar. Uztailaren 12an, Stanley Clark baxujolea, Al Di Meola gitarrajolea eta Marcus Miller taldeak joko dute. Uztailaren 13an, Kenny Barron pianojolearen taldea eta Joe Henderson saxojolearen txanda izango da. Uztailaren 14ean, Duke Ellington Orchestra eta Natalie Colek, UMO Jazz Orchestrarekin, jardungo dute. Azken ekitaldian, Wynton Marsalis tronpetajoleak beteko du antzeztokia. Kontzertuok Mendizorrozan izango dira. Guzti hauezaz gain, Hank Jonez, Joe Henderson, Bheki Mseleku pianojoleez, eta beste, osatuko da Gasteizko Jazzaldia. Nazioarteko ordezkaritza ospetsua, beraz, bertaratuko dena.

F E R R A N A K E R R A N

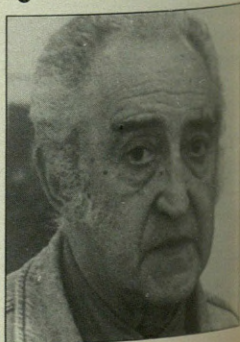

«Unibertsitate autonomiaduna behar dugu, ordezkaritza batek duen laguntzarekin aurkez gaitezen. Egun ez dugu tailarik ematen eta ez dugu inolako botererik Hegoaldeko unibertsitateekin egindako tratuetan gauzarik txikiena ere erabakitzeke».

Jean Michel Larrasket,
IUTko informatika irakaslea.
Egunkaria, 94-IV-10.

«Ez dakit Guggenheim ondo neurtua dagoen, hainbeste milioitako inbertsio hau errentagarria izango den. Beldur naiz bankasartetzat ote den izango».

Luis Peña Gantxegi,
arkitektoa.
Egunkaria, 94-IV-10.

TXUTXU - MUTXUKA

DANTZARI EGUNA LAUDION

DANTZARI Egunaren aurtengo edizioa Laudion egingo da, apirilaren 24ean. Euskal Herria osoko ordezkariak bilduko da bertan: Zuberoatik 5 talde, Lapurditik 9 talde, Nafarroatik 12 talde, Gipuzkoatik 17, Bizkaia 45 eta 16 Arabatik. Eguerdi partean herriko plazan bildu eta futbol zelaira abiatuko dira, ekitaldia burutzerako. Dantza saioen ostean, bazkariari helduko diote, eta arratsaldean, Joselu Anaiak taldearekin amaituko da festa.

NOR - NORI - NORK

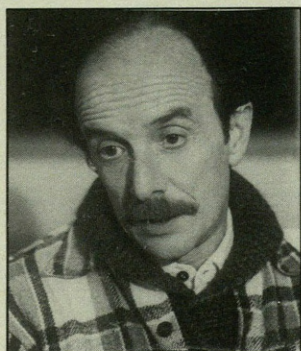

«Egituraketa nazionalen betebeharrak garrantzitsuak dira Eusko Ikaskuntzak».

Gregorio Monreal, Eusko Ikaskuntzako lehendakaria. Egunkaria, 94-IV-10.

«Nabiarri dut ikasleak dituzten euskara irakasleak ordaindu, ikaslerik ez dutenak baino. Ez dut pribatuak publikoak baino hobeto funtzionatzeko duela atortzeko interesik, etxeko tituluari barrena aritzea lotsagarri samarra gertatzen zaidanez. (...) Baina hala bada, zertarako gure porrota ezkutatu?».

Mikel Aizaga, kazetaria. Deia, 94-IV-9.

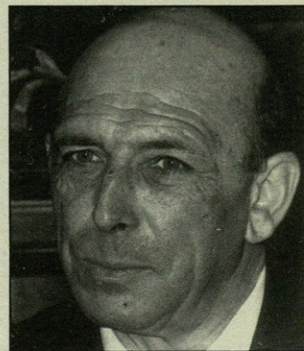
JOXEAN ARTZE

denbora luzez isilik egon den idazle usurbildarra asmo berriei dator. «Desertuko ibilaldi bat burutu eta gero» gogotik idazten ari dela eta, hor dator, berriro ere, jendaurrean, Gipuzkoako Foru Aldundiak antolatutako «Festaroa» ekitaldietan parte hartuz, «Gizon handia da mundua eta mundu txikia gizona» ikuskizunarekin. Sorkuntza egarria dakar ●

JOSEBA ARREGIRI

gustuko lana suertatu zaio oraingoan, Guggenheim museoaren proiektua Parisen aurkezteko, izan ere. Bi gauza argitu ditu bertan: fondoaren erabilera 75 urtez luzatzeko aukera dagoela eta Guggenheim museoak jarraitu beharreko ereduaren zein den, hots, Louvre museoarena. Modernitatearen ereduaren izango den eraikuntza kultur ikuspegia non eta Parisen aurkitu du ●

ELI GALDOSEK

zuzentzen duen Gipuzkoako Diputazioko Gobernuak, «Euskaldunon Egunkaria» diruz laguntzeko Batzar Nagusiek hartutako erabakia atzera bota nahi du, hots, 50 milioi pezetako (bi milioi libera inguru) dirulaguntza 10 milioi pezeta murriztuz. EA, HB eta EUE alderdiek salatu egin dute jokabidea, aurrekontuak hala onartu ondoren, aldatetako zentzurik ez duelakoan ●

Mugen gainetik Nafarroaren Eguna Baigorriin

BAIGORRIN urtero ospatzen den Nafarroaren Eguna gero eta arrakasta handiago erakusten du. Zentzu guztietan, bai antolakuntza aldetik baita bertara hurbiltzen den jendearen aldetik ere, Hegoaldeko zein Iparraldeko nafarrak batipat. Aurten apirilaren 24ean egingo dute Nafarroaren Egunaren XVI. edizioa. Dena den, ez da igande horretara bakarrik mugatuko, berau jaialdi nagusia izango bada ere, maiatzaren 1era arte kultur ekitaldi desberdinak izango baitira Baigorriin bertan.

JARDUN dezagun, baina, apirilaren 24eko ekitaldietan. Goizeko 10etatik aurrera, eliza ondoan, artisau desberdinek jardungo dute lanean: saskigileak, burdina lantzen eta beste hainbat lan nola egiten dituzten erakutsiz. 11.30etan, urtero bezala, Zangotzako erraldoiak

Aurten 16. edizioa ezagutuko du, Baigorriin, Nafarroaren Eguna.

herriko kaleetan ibili ondoren Elizako plazaraino jaitsiko dira. Bertan, Garaztarren Taldeak dantza desberdinak eskainiko ditu eta, halaber, nahi duten guztiak herri dantzak dantzatu ahal izango dituzte.

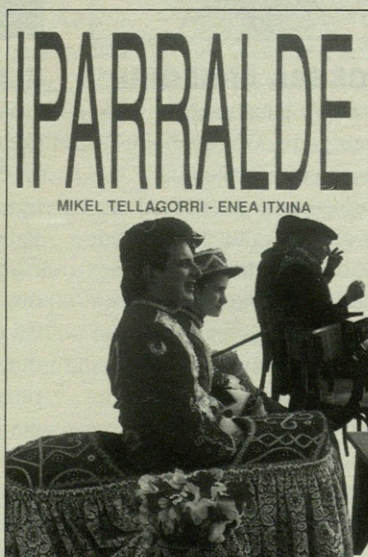
ORDU bietan herri bazkaria

izango da, beraz, jatekorik eramaten ez dutenek bertako sukaldaritza dastatzeko aukera ere badute, giro goxo eta beroaz jantzita gainera. Arratsaldeko 5etan, plazan, dantza izango da Iruñea Taldea eta Kaskabarrarekin, eta baita bertsolari gazteen

emanaldia. Azkenik, antolatutako ekitaldien aldetik, dantzaldia Adartza Taldearekin. Hortik aurrera, jai giroari eutsi nahi diotenek euren kontu izan beharko da. Dena den, ez dugu uste jai giroari eusteko zailtasun handirik izango denik ■

IBILTARIEN GIDALIBURUAK

Iparraldearen bila, 12 bide desberdinetatik

Iparraldearen bila, 12 bide desberdinetatik
Iparralde
 inguruan ibili nahi duenak xehetasun anitz topatuko ditu Suak argitaratu duen liburu honetan.

ASPALDIKO urteetan Iparralde Euskal Herriko lurraldea ezagutzeko grina sortu da Hegoaldean. Sua argitaletxeak Iparraldeko ibilbide desberdinak azaltzen dituen liburua kaleratu du, «Iparralde», Mikel Tellagorri-Enea Itxinak egindakoa. Liburuak, sarrera gisa, Iparralde Euskal Herriko ekonomia, geografia, historia, kultura eta beste zenbait gairi buruzko xehetasunak eskaintzen ditu.

IBILBIDEETAN sartu aurretik, bidaiariaren intereskoa izan litekeen informazio

ugari agertzen da. Nola heldu Iparraldera eta bertan nola mugitu gaitezkeen: tren, hegazkina, autoa, autobusa, oinez...

Halaber, jateko zein lo egiteko aurki daitezkeen modu desberdinak eta telefonozkoak; guztia bidaia mota eta poltsiko desberdinak kontuan hartuz. Koloretako argazkiez eta xehetasunez bapo jantzirik, liburuak Iparraldeko lurraldeak ondo ezagutzeko harrizko ibilbide desberdinak xehetasun handiz eskaintzen ditu ■

HURA OTORDUAI

FELIX INURRATEGI

Mendizalea

Katmanduko oroitzapenean

Ikusgarria omen dugu Katmandu, eta aho sa-bairako gozagarria. Izan ere, nazioarteko sukalde erraldoia dirudi: japoniarrak hemen, txinatarak aurreraxeago, jaki hindu biziak han, «La vieja Viena» jatetxea zain ... ez nolanahiko parajea! Eta Felix Inurrategi denak frogatu beharrean; baina gauza batek harritua bereziki: nola jatetxe hinduetan janari mingarraz lasaitasunik hartzeko etxeko yogurrak ematen dizkizuten. Eta jakina denez, etxean egindako yogurrak, etxetik urrun, asko estimatzen dira. Ez da horrelakorik mendian. Lehen kanpamentuan izaten da bakailao, urdaiazpiko, piper bete eta eltzekari-rik. Baina handik aurrera janari aseptikoez, gazta eta ezia kontsolagarri. Askotan, tontorrera iritsitakoan, hasperen egin ohi du Felixek: «Gustura egongo nintzateke oraintxe Aretxabaletako Burgalesan!»

Marrubi krema

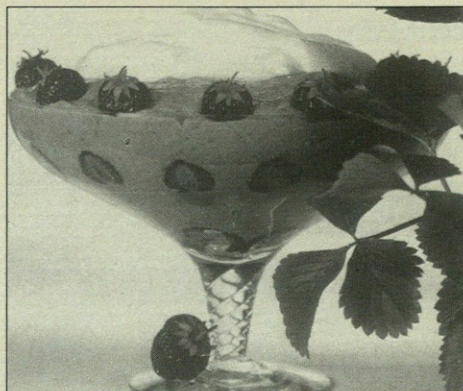
OSAGAIK

SEI LAGUNENTZAT

6 orri gelatina zuri ● 1/8 litro ardo zuri ● 250 gramo marrubi ● 60 gramo azukre ● 2 arrautza zuringo ● 1/8 litro esnegain

PRESTATZEKO ERA

GELATINA uretan sar biguin dadin, zartagin txiki batean ardo txuri pixka batez desegiteko ondoren. Ez du irakin behar. Gelatina desegindakoa, gainontzekoa ardo zuritan nahastu. Marrubiekin hasiko gara on-

Marrubiak bere onenean topatuko dituzu orain krema goxo bat egin nahi baldin baduzu.

doren. Garbitu eta txikitu. Azukrearekin batera, marrubi mamia ardo zuriari gehitu. Leku freskoan utz ezazu nahasketa trinkotu dadin. Bitartean, zuringoa puztu eta gaina irabiatu.

Nahasketa gogortzean, zuringoa eta gaina gehitu. Kopatxoetan banatu, eta hozten utzi. Zerbitu baino pixka bat lehenxeago, gain pixkat eta marrubi batzuez apaindu kopak ■

BARATZAKO BOTIKA

San Jose lorearen mirariak

San Jose lorearekin olio, ardoa eta tinturak ere egin ditzakezu. Erraza duzu, oso ugaria baita gure belardietan.

LEKU batzuetan San Jose loreak jan egiten dira. Eta ez da arrazoirik gabeko ohitura. Martxoa eta apirilean loratzen den landare honek ahalmen terapeutiko anitz baititu. Loreak zein hostoak dira baliagarriak gainera. Euskal Herriko edozein zelai edota belar sailetan topa

dezakezuna, ondoko hauek dira bere ahalmenak:

San Jose lorea lasaigarria da. Nerbioak, lo-eza eta hezurretako minak lasaitzen ditu.

EPILEPSIEN aurka ere eragingarria da: Astinduak, burukominak, dardarak, urdaileko mina, hilerokoa-

ren mina... Guztia arintzen du lore infusio batek. Ur litro bakoitzeko 20-25 gramo lore bota, irakiten jarri, eta 10 minutuz hozten utzita, eragin egin dezake egunero 2 edo 3 basokada hartuta.

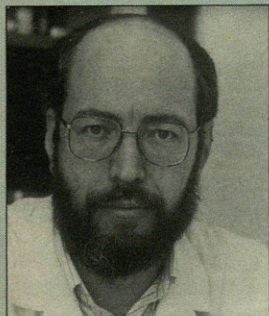
Biriketako gaitzak, eztula, katarroak eta asmaren aurka, landare honen sustraiak 3 minutuz egosi eta 10 minutu gehiago itxoin. Bizpahiru basotxo hartu egunean. Diuretiko lana ere betetzen dute sustrai egosiek.

LANDAREAK eta loreak nahastuz, eta ur litroko 30 gramo 3 minutuz egosiz, utzi hozten egositakoa. Kolpeak, bihurdurak eta ubelduak baldin badituzu, konpresetan erabili nahasketa hau mindutako gorputz zatietan. Badakizu, beraz, edozein lekutan topa dezakezun loretxo honek mesede handia egin diezazu-keela ■

BATA ZURIA ERANTZITA

**JOSE MARI
RODRIGUEZ IBABE**

Elhuyar-eko kidea

**Zientzia ere
euskaraz**

Gaur egun zalantzarik gabe zientzia eta teknologiaren arloetan sortutako berrikuntzak adierazteko erabiltzen den hizkuntza ingelesa da. Mendealdean argitaratzen diren aldizkari gehienak hizkuntza horretan idatzita daude eta gainerako hizkuntzak bigarren maila-kotzat hartzen dira.

Zientzia edo teknologia aipatzea ez da nahikoa arlo jakin bat zehazteko. Une honetan zientziaren zuhaitzean adar ugari dago, espezializazioa gero eta garrantzi handiagokoa izanik. Askotan esparru zehatz batean interesaturik dauden lagunak ez dira milara iritsiko Europa osoan zehar. Egoera horretan argi dago merkatu nazionalak nahikoa murrizturik daudela ingelesa ez diren beste hizkuntzetan lan espezializatuak argitaratzeko.

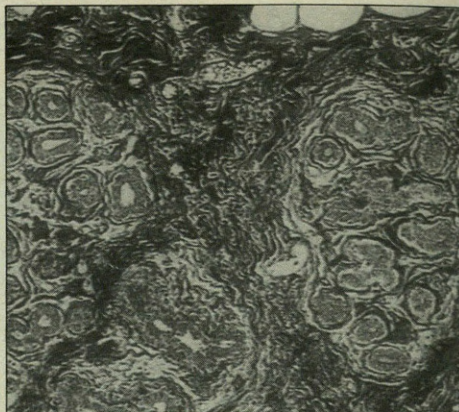
Espainolez eta frantsesez argitaratzeko arazo ekonomikoak (hemen ere salmenta-sare egokien falta aipatu behar da) baldin badaude, zer esanik ez euskaraz argitaratu nahi denean. Lan testimonialak ezetik (eta horiek ere dirulaguntzarekin), gainerako guztia ia

pentsaezinezkoa izan da. Gainera, beste hizkuntzetan, gutxienez karrerako lehenengo zikloetan badago nahikoa bibliografia; euskaraz aldiz, hori ere egiteko dago.

Hala ere, egoera aldatzen ari da. Informatikan gertatzen ari diren aurrerapenei esker (honi buruz Joxerra Aizpuruak atal honetan behin baino gehiagotan berriak eman dizkigu), baliabide ekonomikoak aldatzen ari dira. Testu, irudi eta argazkien prozesaketa errazagoa eta merkeagoa izatean lehen pentsaezinezkoak ziren gai batzuei buruz materiala euskaraz prestatzea, orain gero eta gehiago posible izaten ari da. Behin gutxienez teknologiaren aurrerapenak (kasu honetan informatikarenak) euskararen mesederako izaten ari dira.

Hori horrela baldin bada, ingelesez argitaratuz gain, puntako gaiak hemengo ikerlariak euskaraz ere idatz ditzakete. Askotan gaiak nahikoa espezifikoak izango dira unibertsitateetako klaseetan eman ahal izateko. Hala ere, badago esparru egoki bat, 3. zikloko doktoregaiena alegia. Sailetan edo laborategietan mintegiak antolatuz (kurso ofizialekin kanpo, beraz), arlo konkretu batzuetan sortzen ari diren azken berrikuntzak euskaraz idatz eta mintza daitezke.

Baten batek pentsatuko du zertarako hainbeste lan hartu karrera gehienak oraindik euskaraturik gabe baldin badaude. Bizitzaren gainerako arloetan bezala, edozein gauza burutzeko beti bide berriak ireki behar dira eta honi esker ere zientzia euskaraz egitea gero eta posibleagoa izango da. Ni gutxienez horretarako prest nago.

Laster merkaturatuko dute ikerlari britainiarrek minbiziaren aurkako Batismastat droga berria.

Minbiziaren aurka, droga

EDIMBURGH-EKO (Erresuma Batua) Western ospitalean, Gerald Beattie ikerlaria Batismastat izeneko droga berri batekin esperimendatzen aritu da. Droga honen ahalmen nagusia, minbizi-tumoreen hedapena etetea da. 15 gaixoren

artean egindako frogen arabera, % 45eko zehaztasuna du drogak, eta oraintxe bertan merkaturatuko da. Dosi bakar batekin iraupen luzea izan dezakeela diote adituek, eta minbizi kasu aurreratuak arintzeko bidea eman dezakeela ■

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

**PROFESIONALITASUNA,
ESPERIENTZIA ETA ARRETA.**

OPEL

Z A I N G A I T U Z U

10° URTEURRENA TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)

Erakusketa **ARRASATE**n: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86

DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIako kontzertuak

OPEL BANATZAILE OFIZIALEK, ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

KONTSUMOA

HAU MARKA!

Markak, banan-banan

ELEKTRAGAILU handien artean, ongi daude: Aspes, Fagor, Goldstar, Linx, Balay, Crolls, Super Ser, Corcho, New Pol, Zanussi eta Agni.

Arautik kanpo: Corbero, Teka, Fabrelec, Electrolux eta Sanyo.

ELEKTRAGAILU TXIKIAK Solac, Braun eta S&P dira ongi daudenak.

Arautik kanpo: Philips, Taurus, Fagor, Kelner, Tornado eta Rowentak eroslea aparailuaren leku aldaketa ordaintzera behartzen dute. Ufesa eta Moulinexek ez dituzte aparailuak sortutako kaletak beregain hartzen. Palsonek konpondutako piezaz ordaindu arazten ditu.

MUSIKA eta bideo aparailuen artean, baliokoak dira: bat bera ere ez.

Arautik kanpo: Saba, Sanyo, Samsung, IIT, Nokia, Aiwa, Canon, Thomson, Akay, Sahrp, Pioneer, Panasonic, Sony eta Amstradek sei hilabetezko bermea dute baina ez dute garraioa beren gain hartzen. JVC eta Daewook ez dute bermeak zenbat irauten duen zehazten. Gainera hainbatek beste zenbait betebeharrak ez dituzte betetzen.

Bermerik gabeko bermeak

Erabiltzen ditugun elektragailuak ez dira kalitate onegikoak.

ELEKTRAGAILUEK erosi ondorengo sei hilabeteetan edozein akats konpontzeko bermea dute. Baina Eroskik kaleratu berri duen ikerketaren arabera, erosleak ordaindu egin behar izaten ditu askotan konponketa

hauek.

Legearen arabera aparailuaren ekoizleak erabateko bermea eskaini behar du, baina ikerketan aztertutako berme gehienek ez dituzte behar bezalako baldintzak betetzen ■

*Multisol Betaurrekoak.
Bere prezioak bakarrik txundituko zaizu.*

Horrelakoak dira Multisol berriak:
Erakargarriak, gazteak, puntakoak ...;
zure modukoak. Aukeratu, ipini eta
goza itzazu.

Zinkunegi Optika

MULTIOPTICAS

Beti Zuri Begira Vd.

Hernani, 4 - DONOSTI

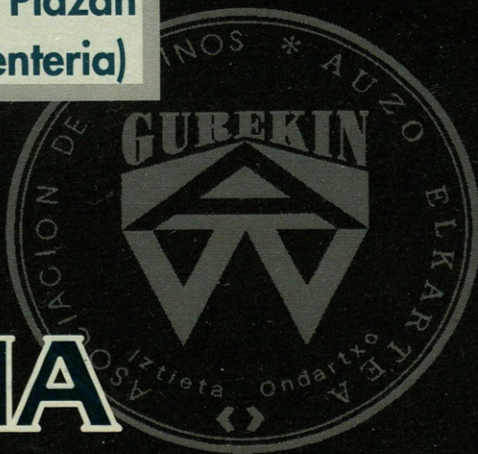
Rock Kontzertua IZTIETAN

Aski Da !!!

DOHAINI

DEABRUAK
TEILATUETAN
KE + DA

APIRILAK 30 LARUNBATA
GAUEKO 22,00etan, Diputazio Plazan
IZTIETA AUZOAN (Orereta-Errenteria)

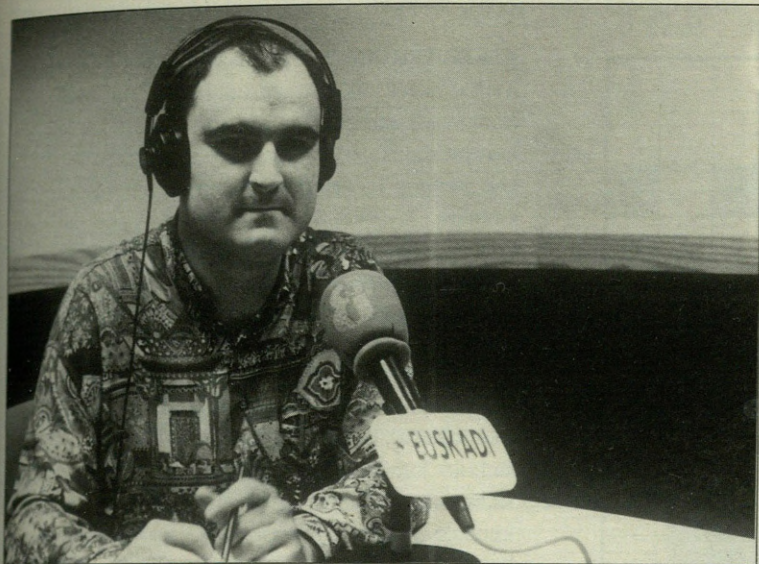
AGUNTZAILEA:

ARGIA

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

«Zerbait saldu, erosi, trukatu edota ekimenen baten berri eman nahi duen edonork lekua du 'Gazte gara gazte'n».

Manu Etxezortu: «Gazteentzat praktikoa izango den informazioa eskainiko dugu»

A ndoainen ongi jasotzen da Euskadi Gaztearen seinalea. Horri erantzunez heldu da 24 urteko Manu Etxezortu irrati honen programazio berrian agertzen den «Gazte gara gazte»ren arduradun izatera. Euskadi Irratiko langilea duela hiru urtetik hona, irrati formula batek ere informazio ona eskain dezakeela frogatzera dator.

ARGIA. «Goizean behin» saiotik «Gazte gara gazte» saioaren arduradun izatera igaro zara. Zeintzuk lirateke aldaketa nagusiak?

MANU ETXEZORTU. Euskadi Irratian egiten nuen saio horretan erreportaitxoak egiten nituen batez ere, elkarrizketak... Oraingoa guztiz berria da. Guztiontzat. Bai ni, baita Bilboko lankidearentzat ere. Sortzen diren ekimen desberdinen informazioa bildu behar dugu egunero.

A. Euskadi Gaztearentzat ere aldaketa izan da.

M.E. Irrati formula izanik gazteentzako informazio zehatza emateko saio bere-

zia egin dute. Berria delako da erronka. Arrazoiak garbi bat dago. Gazteek ere informazioa behar dute, eta euren munduan informazio mota batek du leku berezia. Adibide bat jartzearen, langabezia hain arazo larria izanik gazteen artean batez ere, egunetik egunera sortzen doazen lanpostuen berri puntuala ematen saiatzen gara egunean bitan.

A. «Seinale On!» da Euskadi Gaztearen programazio berriaren lema. Baina ez al da seinale txarra gazteei mota bonetako informazioa eman behar izatea?

M.E. Seinale txartzat har daiteke, baina errealtateak

agindutako gauza bat da. Hala ere, badira seinale onak ere. Ikasketa bekak, elkarrizketa laburrak, kultur agenda... Hori ere entzuten dute gazteek.

A. Erantzungailu automatiko bat jarri duzue gazteek dei dezaten bertara. Zein da lehen egun hauetan jaso duzuen deirik harrigarriena?

M.E. Gehienak kantu edota talde zehatzak eskatzeko deiak dira. Baina oraindik goizegi da, eta aurrerantzean behintzat dei horiek zerbait saldu, erosi, edota trukatu nahi duen edonorenak izan daitezen ere nahiko genuke. Edota zerbait antolatzen dutenak ere. Finean, gazteentzat praktikoa izango den zerbitzua eskaini nahi dugu, euskaraz eta gure gizartearen errealtateari egokitua.

AMAGOIA IBAN

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Euskara ETBn

E TBren lana, beste batzuren artean, euskararen normalizaziorako prozesua bultzatzea da. Horretarako euskaraz egin dako saioen artean badi-ra batzuk aipamen berezia merezi dutenak, eragin berezia baitute aipatu prozesuan: hizkuntza zientifiko edo teknikoak erabiltzen duten dokumental eta telesaiak (adibidez, «Thalassa»); umeei zuzendurikoak, heziketari uztartuak suertatzen direnez («Superbat Kluba», «Txirri, Mirri eta Txiribiton»); eta euskara bera edo beronen erabilpena dutenak aztergai (adibidez «Hitzetik Hortzera», «Balinda»).

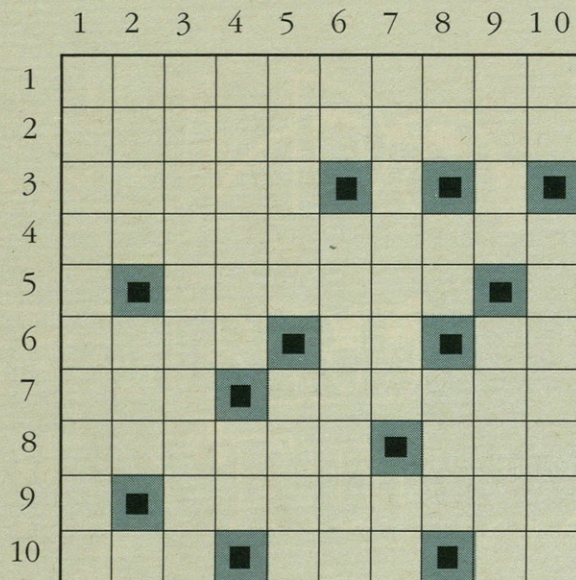
Programa mota hauek, dokumentalak batez ere, askotan kalean erabiltzen den euskararen eta telebistan entzuten dugunaren arteko aldeazaltzen digute, gure euskara maila baxua nabarmenduz. Teknizismo, espresio eta esan nahi asko esateko batzutan erdarara jotzen dugu, errazagoa zaigulako. Honek euskararen ahulezia eta erdararekiko ezinbesteko menpekotasuna adierazten digute, fenomeno hau, frantsesa, ingelesa edo hauen gisako hizkuntzekin gertatzen ez delarik.

Euskararen normalizaziorako prozesua oso geldia ari da izaten eta azkeneko hitza euskaldunok daukagu geu baitgara geure hizkuntzaren erantzule nagusiak. ETBk ere badu erantzuletasunik arazo honetan, komunikabideek gero eta eragin handiagoa dute eta edozein hizkuntzaren erabilpenean.

FERNANDO VILLAR

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Han-hemenka barreiatu. 2.- Atabal jolea. 3.- Nortasunak. Kontsonantea. Röntgenen sinbolo kimikoa. 4.- Kontu nahasi eta korapilotsuak. 5.- Bat. Ehuna edota larrua puskatu. Lehenengoa. 6.- Denbora. Islandiako ibilgailuetan. Gramoa. 7.- Bihi. Hitzarmenak. 8.- Gaitz mota. Oratu aditzaren infinitiboa. 9.- Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Itobehar. 10.- Garoa. Ni. Alkoholen amaieran.

GOITIK BEHERA: 1.- Kirol mota. 2.- Sarrera. Hitz. Kontsonantea. 3.- Kantu bilduma. 4.- Adarra. Interjekzioa. 5.- Bakun. Nonbait. 6.- Aluminioaren sinbolo kimikoa. Amorante. 7.- Alper. Urrearen sinbolo kimikoa. 8.- Ez eme. Lutezioaren sinbolo kimikoa. Zein. 9.- Interjekzioa. Olagarroaren beso bana. 10.- Arabako alderdi espainiarra. Itsusi, itxuragabe.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Aligotak
Artzaina
Bakailao
Bakartua

7 letra

Artilea
Bizkaia
Euskara
Gantzak

4 letra

Abar
Aita
Albo
Area
Arin
Arra
Atoz
Blai
Boga
Ditu
Ekai
Erru

Ibon
Irak
Kain
Krak
Nien
Noan
Nora
Okak
Soka
Zara
Zati
Zuta

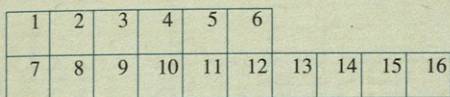
2 letra

Am
An
Az
Ig
Ki
Ll
Su
Zo

3 letra

Lez
Ota
Tir
Zia

ERANTZUN

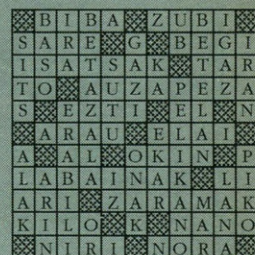

Aurreko asteko soluzioak

				P	A	B	L	O		
				S	A	R	A	S	A	T
										E
					●	I	●	E	●	B
					A	R	A	Z	O	A
						A	Z	E	R	A
●	E	●	F							U
E	R	B	E	S	T	E	R	A	T	I
●	R	●	L	A	I	N	●	T	●	S
L	E	R	I	N	●	A	T	U	N	A
●	K	A	P	A	R	R	A	●	○	●
B	I	D	E	●	O	I	L	O	A	K
●	N	A	●	A	N	○	A	●	K	R
G	A	R	A	I	○	A	●	I	H	A
●	K	●	L	A	K	U	A	●	○	K

EZKER ESKUJNE 1. Ikastegiak. 2. Kiloa. Arre. 3. Ura.
Nabala. 4. Sikateak. Ok. 5. Ko. Zotina. 6. A. Gouz. 7.
B. 7. Ra. K. Atari. 8. Indarkeria. 9. Atika. Ab. N. 10.
Kur. Taketa.
GOITIK BEHERA: 1. Ikuskariak. 2. Kiro. Anti. 3.
Alak. G. Din. 4. So. Azokak. 5. Taintoa. Rat. 6. E.
Aetzak. 7. Gabai. Teak. 8. Ira. Nuarbe. 9. Atika. cf.
T. 10. Keak. Biana.

Kate hitzak

XORROXIN IRRATIA

FM. 107.5

BAZTAN BIDASOA OSORAKO EGUNERO GEUK EGINDAKO ZORTZI ORDUKO EMANKIZUNA

Tel: 58 12 26

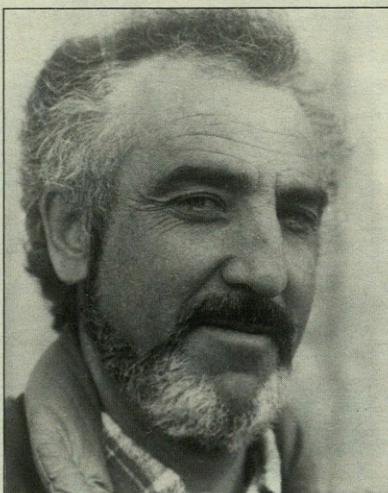
Garuña, ez eskerrik asko!

BI epealdi daude eztabaida antinuklearraren inguruan: 1986ko apirilaren 26aren, Txernobileko istripuko egun madarikatuaren aurrekoa eta ondorengoa.

Hemerotekako artikuluei begirada luzatuta, auzo-lotsa sentitzen dut teknikari eta politikari desberdinek zentral elektronuklearren segurtasun neurriei buruz esaten zizkigutenak irakurtzean. Istripuaren ondorioz 31 pertsona hil ziren eta 10.000 erradiazioaren eraginez, eta hauek osatzen dute eztabaidaren erabateko erantzuna.

Greenpeaceren arabera, datozen 70 urteetan 500.000 pertsona hilgo dira erradiazioen ondorioz. Bielorrusia, Gomel (Errusia) eta Kiev, Ukrainiako hiriburuaren inguruan bizi diren 4 milioi pertsona zona kutsatuetan bizi dira. 300 udalerrik, 3 hirik eta babes-zonak osatzen dituzten 10.000 km²ek (non ez den inor bizi) segurtasunaren heriozko txistea, nolabait esatearren, tajutzen dute.

ZENTRALA eta honen usiaketa, giza baliabideak edota baliabide ekonomikoak ez dira arazo bakarra. Uranio meategiak eta hondakindegia beldurgarriak, inguru giroaren eta langileen kutsadura, garrakoa...

MANU ARANBURU

Ingeniari teknikoa eta Eguzkiko kidea

Hondakinen gestioaren arazoak atal bereiziba merezi du Estatu espainiarrean. Enresa enpresa publikoak, Hondakinen 2. Plangintzaren arabera, ertain eta behe-mailako 242.500 m³ hondakin eta goi-mailako 9.700 m³ kudeatu behar ditu. Non sartu? Ez baitago azpiegiturarik. Ez dago munduan herri edota komunitate bat bera ere hauek nahi dituenik. Eta kostuen atal nagusia denon artean ordaintzen dugu.

Gai honen inguruan isiltasunezko estalkia zabaltzen dute eta hainbatek, borondatez eta kutsadura erradioaktiboak mugak ez dituela ezagutzen jakitun, zentral guztien kontrako deialdia zabaltzen dugu.

TXERNOBIL herrialdeko herriak hutsik ikusi ditut, 1991ko apirilean Pripiat izeneko hirian egon

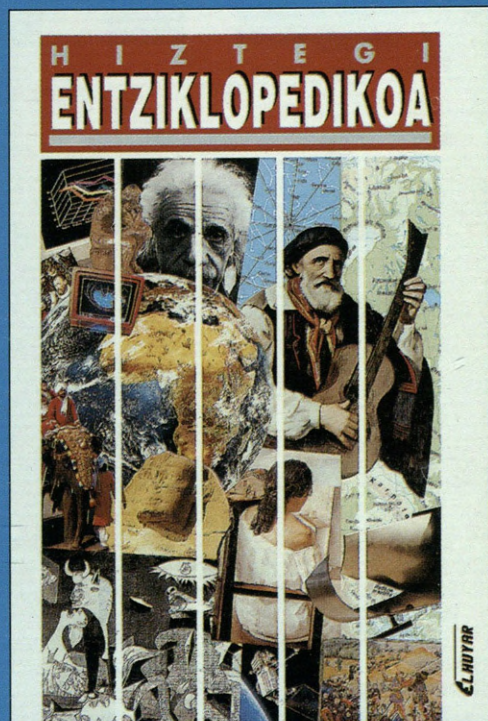
bainintzen. 35.000 biztanleko hiri hau gaur egun hutsik dago, hilerriak ikusi nituen, ezin izan nuen hitz egin bertan etxe kutsatuetan bizi diren 25 aitona-amonekin, belar hil eta zuhaitz idortuez jositako milaka metro karratu ikusi nituen. Haurrak ikusi nituen ospitaleetan leuzemiak, minbiziak jota Jarkov eta Kieven.

Zer egin dugu? Akaso gure borroka ez da nahikoa izan eta horregatik barkamena eskatzen diegu gure neba-arreba ukrainiarrei, gu bezala europarrak direlako. Nahi duenak nire gonbidapena dauka Txernobil edota La Habanako Tarara ospitalea bisitatzeko, non haurrak zaintzen dituzten.

Aurrezpen energetikoa, energia berriztagarriak, eguzki energia, fotovoltaikoa, eolikoa, biomasa, geotermikoa eta gas zentraletan egindako inbertsioak, eta nitrogeno-oxidoen (NOx) eta CO₂ isurketen murrizketak posible eta desiragarriak dira, zentralen itxiera prozesuarekin batera. Hauek bakean eta askatasunean oinarritutako etorkizuneko tresnak dira, Europa osorako, Lisboatik Uraltara, diktadura nuklearrak gabe, lehergailurik gabe, submarino, misil edota gerrauntzi nuklearrak gabe. 1970ean ekologista batek esaten zuen bezala, «makinatzarra» gerarazi behar dugu eta ezpatak golde bihurtu.

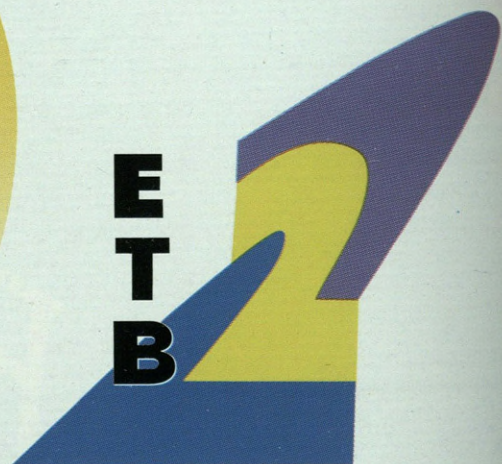
Lehen Euskal Entziklopedia Osoa

ELHUYAR

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOA

Hitzez eta Irudiz
Mundua eta Euskal Herria

Uhin Berria.
Irudi Berria.